This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

B 1,496,157

JS
6932
.M66

ОПШТИНА

I КЊ.

ОД

АЦЕ МИЛОВАНОВИЋА

Касацијони Суд I Одељење

340,13 : 35 R

Mu 722 136.-

~~Ob.75~~

340.13! 352/497.11)
За I. Одељење Касац. Суда
БИБЛИОТЕКА
КАСАЦИОНОГ СУДА
ББр. 1656 (Инв. Бр. 876/905 г.)
Milovanović, A

ОПШТИНА

ПРВА КЊИГА

ЗАКОН О ОПШТИНАМА ОД 1839. ДО 1898. ГОДИНЕ

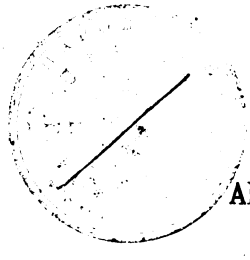

од

АЦЕ МИЛОВАНОВИЋА

(ПОСВЕЋЕНО ГОСПОДИНУ МАРКУ СТОЈАНОВИЋУ АДВОКАТУ)

У БЕОГРАДУ

ШТАМПАНО У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

1901.

Инв. Бр. 517. Кн. 876/905. год. Касац. Суда.

Grad/Bukr
JS
6932
.M66

3477

ОРНИЈЕ • КЛ
ОД ЈАВНИМ

Господину

Марку Стојановићу

адвокату,

своме учитељу, пријатељу и добротвору,

посвећује ову књигу вазда одани и благодарни

Писац.

GL
Exchange
Serb Natl Lib
3/26/90
5825891

ПРЕДГОВОР

Са Марком Стојановићем, адвокатом из Београда, познајем се од 1871 године као његов „писар“. То познанство, док бејах са службом овде и доцније радећи код њега, створило је између нас трајно, право, пријатељство, а код мене још и моћ за многи наук, о којем дотле ни појма немађах, те му данас и вазда као учитељу добротвору остадох и остајем захвалан.

1894 прилике су биле да сам се и несуђен после 22 године службовања држави нашао беспослен у — пензији.

— Дођи па настави *онај* посао који сам отпочео... рече ми Марко једном приликом у Мају 1894 године.

„Посао“ је тај био ово: да од 30 до 48 Зборника закона и уредаба све законе, измене и допуне обележавањем у зборницима стране и књиге, доведем у везу једно с другим те да на тај начин има прегледну садржину појединих закона са њиховим изменама и допунама. И одазвах се његовом позиву; кад сврших то у његовим зборницима, онда узех и своје Зборнике те и у њих „обележавање“ пренесем.*

* Ово ми је било нужно да речем, те да се види прави и „истинити“ разлог како је радила комисија за пречишћавање Зборника.

За онако брзи свој рад има да благодари оним „обележавањима“ Зборника које сам пренео у своје из Зборника Маркових, и на основи којих је рад у комисији и вршен. Иначе, тај носао и код најбоље воље и највећег труда једва да би се могао свршити у Комисији и за шест месеца, кад узмемо на ум, да је само у Зборницима 1 до 44

У декембру 1894 год. Министар правде (†) *Мих. Кр. Ђорђевић* поднесе реферат министарском савету за израду „пречишћених зборника“ и министарски савет усвоји предлоге његове, те 20. ист. м. донесе наредбу: „... да г. г. Милош Трпезић и Коста Петровић, судије касационог суда, Ђура Пантелић, војно судски аудитор у пензији (који је дао оставку и на чије је место одређен г. Јован Дамјановић, професор војне академије), (†) Ђока Радовановић, члан Главне Контроле у пензији, Алекса Миловановић, начелник министарства финансија у пенсији, (†) Велимир Антић, инспектор министарства грађевина и Миленко Марковић, секретар министарства просвете и црквеник послова, пречисте све зборнике закона и уредаба у ономе правцу, као што је у реферату изложено, и израду тога посла тако удесе, како би се могао одмах, пошто ми га поднесу, дати у штампу. За овај рад одређује се сваком члану комисије по 600 динара...“

1895 комисија за непун месец дана свршила је овај посао и поднела свој извештај г. Мињистру правде, на основу кога је под 3 мартом 1895 прописао наредбу: да се одмах приступи штампању ових пречишћених зборника; да уредници буду два члана комисије (г. г. (†) Ђорђе Радовановић и Алекса Миловановић).

На основу те наредбе а под уредништвом поменуте двојице чланова комисије, штампана је прва књига пречишћених зборника (Августа 1895) са 110 разних закона.

Појав ове прве књиге није задовољио Министра правде (г. Арона Нинчића) и он је обуставио даље штампање. Ни критика у јавности није била боља. Као највећи разлог приписивало се:

а) нередовно стање (од Маја 1894);

(без 45—48) било 2767 разних закона, решења, правила, расписа и т. д., од којих су у важности само 559; и сумњиве садржине око 220, те је и за само читање требало доста времена.

б) одсуство законодавства: шта је *остало* у важности а шта *не* за оне законе о којима нема нигде изречног помена да су укинути, замењени другим, а стоје или не стоје у узрочној вези са познијим другим или сличним законима; и напослетку

в) одсуство природног реда (хронолошког) у штампању.

1897 кренута је ова ствар на боље у толико, што су поред она два уредника били одређени још двојица: г. г. Д-р Миленко Веснић професор Велике Школе и Вучко Ђорђевић референт Министарства грађевина; али даље, ни — мањи: остало је како је било и дотле. —

Међу тим ја сам одмах после обуставе службеног штампања „Пречишћених Зборника" чинио представке г. Министру Правде: да ми дозволи штампање и издавање ових зборника о свом трошку било у правцу доондашњем било у новом (хронолошким редом). Па сам ту понуду понављао неколико пута (последњи пут 1899) па и те понуде застрте су дебелом прашином у архиви министарства правде!

Министарство правде надлежно за решење ове ствари и као њен покретач, није се обзирало ни на прво решење свога првоначелника (1895), ни на сређени материјал, ни на труд ни трошкове за преписивање закона итд. које смо као уредници повукли, нарочито за мој рад по струкама: финансиској, привредној и грађевинској који сам спремао и спремио, какви они беху на измаку 1894 године! Да, министарство правде, правило је на те представке оглушке, па чак и онда, кад сам (имајући тако сређен материјал хтео да га доведем у везу са познијим изменама) обраћао му се да бар настане да се редовно штампају и издају Зборници, од којих једва данас (1901) имамо 52 књигу (1899) са законима до краја 1897 године.

Чудновато је у истини да у Србији још ни данас нема 53-ће књиге Зборника у којој би по реду требали да су штампани закони од 1898, 1899, 1900 до 6. Априла 1901 године.

Толико за сад о „Пречишћеним Зборницима“.

Ново стање од 6. Априла ове године, кренуло ме је на посао у овој књизи, са убеђењем, да ће се за општинску самоуправу моћи урадити много боље ако се претходно даде могућности познати оно што је некад било, и како је и кад све то постојало те је данас овако како је.

Оно, то се могло постићи и без ове књиге помоћу Зборника, ових истих, из којих је и ова књига уређена, добациће ми ко год. Али која и колика вајда од тога кад ужи кругови читалаца, па и они који се искључиво баве државним пословима — „оскудевају“ са зборницима: ранија издања њихова давно су распачана, њих и нема; на познија ретко је ко и обраћао нити обраћа какву пажњу; а да их доводи у везу један с другим није ни помишљао. Свакако зборници су за уже кругове данас неприступачни, а шири кругови једва да их имају потпуне и обележене.

Дати могућности сваком ко зна читати, и хоће да се о уређењу наших општина заинтересује; да види зло и добро од њега, па да добро узнегује и даље да буде и боље, а зло да одбацује да га не буде, јесте права потреба за ову књигу и остале за њом.

Кад узмемо на ум само ово: да је после државе општина једно од првих удружења које је потребно и трајно; да је општина ближа појединцу од државе; да је од појединца нераздвојна и у свакидањем додиру с њим; да општина боље представља појединца и многа добра за њ може да учини него ли држава; и напослетку: да чистијег и јаснијег огледала за опште друштвено стање нема од општине — кад све то узмемо у оцену, онда, неће бити ништа необично, што сам на се узео то тешко бреме да у овој књизи представим у целини бар оно, што је у нашем државном животу бивало и бива од 1835 до данашњих дана.

И, ако ми Бог да живота, а људи помогну, ја ћу на овај исти начин приступити послу око уређивања и изда-

вања и осталих закона, па да тако извучем из заборава многу драгоцену грађу која се данас једва добити може, и да је ставим читаоцу на расположење како ће се њоме најјевтиније, најлакше и најбоље помоћи у изналажењу користи за свој и општи наш друштвени живот.

Прилике су данас за то најбоље: нови Устав чини један прелаз из старог у нов државни живот наш. И баш тога ради вредно је ударити тачку и на пољу законодавства нашег до 6 Априла 1901 године; па оно што је дотле урађено са оним што је остало у важности и данас или ће тек настати — саставити у једну целину. Тако радећи за две три године ми би уз мали издатак имали у неколико књига, на једном месту, систематски сређено све законодавство наше које је данас развучено у више од 50 Зборника, којих већином и нема, нити би се прештампавање њихово могло извршити са мање од 150—200 хиљада динара; док вредност и само једног комплекта данашњих зборника онакви какви су прорећени без икаква система (само хронолошким редом) премаша 300 динара, и да с њима и по њима свако ко их има муком мучи!

ЈЕДАН ПОГЛЕД НА РАНИЈЕ И ДАНАШЊЕ ЗАКОНЕ О ОПШТИНАМА

Нити ми је намера, нити ја могу да овде опширно излажем своје погледе на наше законодавство општинско, а за то није ни потреба јер ова прва књига даје потпуну грађу о организацији наших општина, па те погледе сами правите. Али ми је дужност да вам скренем пажњу да за оцену свега тога треба сачекати још и другу и трећу књигу (судство, полицију и финансију) и тада да приступите томе трудном и благодарном послу. Но ипак покушаћу да о томе учиним овде општи преглед.

Пре свега ваља нам утврдити факт: да је данашња општина куд и камо далеко од оне општине каква је била 1839-те године, каква је била 1875, и 1889—1894, свакако доста далеко од оне „савремене“ (демократске) општине.

Од старога Примирителнога Суда постао је и данас остао општински суд; чланови суда и кметови остали су исти; суднице а и апсане су на „средокраћи села“ можда данас боље од брвнара; мацке су пропале...

Али ако је све то тако данас нешто и боље, делокруг је нашој општини сведен на нулу; а службе, звања и разна дајанија прешла су висину вавилонске куле.

Наша је општина данас у положају „поданика у царевини“. Њен је положај сасвим подчињен; права јој скучена; неодређује сама ни своју „надлежност“ ни границе; а има послова и дужности и наметнутих и забрањених уз врло узани круг оних којима руководи — речено је у трећој књизи која је пре ове штампана.

1839 године за председатеља и чланове суда примирителнога бирани су из средине општине људи „честни, совјестни, безпристрасни, неподмитљиви, и од саме природе бистри, благоразумни и проницателни људи, који ће, ако и нису прилике имали учити се, кадри бити оно, што је пред Богом и људима право, здравим разумом својим постигнути, и у сваком случају оно, што за право нађу, без свакога атара или мита рјешити и пресудити...“

Данас и поодавно забрањено је да „обштине из средине своје“ саме изналазе председатеља и чланове суда. Ту је бригу узела на се државна власт. Она их и збацује — кад год јој „иде у рачун“ нити се обзире како они од 1839 вељаху: „не могу бити збачени без узрока, докле се пред Окружним Судом не докаже, да су они због кривице низверженије заслужили“; па се то и много што шта још покушавало да врати на „праву меру“ тек 1875 године (Каљевићево министарство) а после непуне три године (1878 Стевча—Ристићево министарство) да те Каљевићеве „слободштине“ опет врате на старе место...

Ако пажљиво промотрите законе о општинама, који су у овој књизи, ви ћете видети овакву слику:

1839-те. — Потпуно обележје самоуправне општине, али без тачног обележја права „надзорне власти“. —

1866-те. — Поништену самоуправу из основа са опширним и не баш тачно израженим правима „надзорне власти“ ваљда зато, што је уз врло мали и незнатан број права „општине“ све остало само упутство: како и шта ваља урадити.

1875-те. — На помолу лепших дана прилагођавање ономе од 1839-те године.

1878-ме. — Поништавање и тога „помола“ од 1875-те.

1884-те — Враћање к 1875-ој у незнатној мери.

1898-ме. — Више и јаче поништавање „самоуправе“ од онога у 1866-ој години.

Закон од 1889-те носи обележје уређења „савремене“ општине...

Праву слику данашњег закона о општинама тешко је описати а да човек не уздахне за „старо добро време“. И у колико је то у опште тешко стање, у толико је оно жалосније за престоничку општину, за — Београд, који је у свом „самоуправном“ погледу на најнижој полици — испод сеоске општине. За илустрацију њену изложићу мисли, које сам пре месец дана о томе штампао у „Дневник“-у.

БЕОГРАД И ЊЕГОВА САМОУПРАВА

За последњих 15 година Београд је претурио преко своје грбине многе беде и несреће, али с њима и кроз њих он је скоро из основа преображен, да не речем и на боље упућен.

Као центру Славена на Балканском полуострву, као српској престоници од почетка обновљења Србије на њ' је деловање било двојако: с једне стране свих оних, који од сјаја и величине његове страховаху за своје пределе и своју народност, да га на том путу мало задрже, ако не и угуше; а с друге, да, знајући његов положај и будућност му, убрзају сјај, величину и напредак његов. Први су били активни у том погледу и онда, кад се ма какво питање имало да расправља сд Србијом, и, благодарећи нашој „присебности“, често пута у томе и успевали! Други су се утркивали, ко ће више или мање слободне делатности уделити или одузети општини у њеном унутрашњем животу.

Оно, што су *први* чинили па кад и кад успехом и крунисали није ни чудно; али оно, што су *други* — ми Срби, шумадинци, чинили Београду, то је за — осуду.

Изузев врло мали период времена (од јула 1839 до децембра 1840) кад се у Београду као општини могло да нађе места више мање у једнакости са осталим варошким општинама, у сва остала времена он је у самоуправном погледу био и данас испод нивоа сеоских општина у Србији. Његово је обележје било све у томе, што је имао „Примирителни суд вароши Београда“ а све остало у руци и власти — државној. Па се отишло и даље: док у ниједној општини у Србији не беше председник општине „указни чиновник“, Београд је и то још имао, па и данас има. Он је послужио као *модел* да се та направа: „председник општине“ поставља указом и у осталим варошима; а по селима „претписом министарским...“ Тиме и свим осталим мислило се, зар, да ће општинске ствари поћи на

боље сувише, што је делокруг престоничке општине и иначе подчињен у сваком погледу „управитељству вароши Београда“.

И док је, по неки и од тих указних председника по нешто доброга био накан да учини, па и покушао да чини, њему је много времена било да се на том месту скраси и две године, а просечно узев ни једну и по годину. (Од 1884 до 1900 године било их је дванаест наименовања). И све то да се од Београда створи модерна — светска варош те да одговори свестраним захтевима престонице српске и центра Балканског Полуострва!...

Такво стање више не може и *не сме* остати. Цео свет увиђа и настоји да општинско уређење буде на основама демократије; па у том и успева; градови, у којима су трговачки центри, нарочито престонице у демократски уређеној општини вуку користи и за свој материјални живот и за подобност саме државе. Нико се не похвали туторисањем у смислу у коме је Београд од вајкада, и још мање уз бирократску државну систему. — Један листак, из прошлости, па ће бити довољан да унесе лучу о обележју и раду у општини београдској.

Кад је 1839. године „предсједатељ суда примирителног општине вароши Београда“ (наравно изабран по „вишеству“ гласова од „најразумнији и најважнији у општини људи“) *био уједно* и „управитељ вароши Београда“ те се „цјело тјело како по струци судејској тако и полицајној“ звало: „управитељство вароши Београда“, — онда се то тако примило и радило пуну 1 и по годину, док 20 децембра 1840 године „због слабих прихода својих“ није дошла уредба: да се „управитељство по цјелој полицајној струци оцепи и унапредак остане само примирителни суд“. Дотле је општиа била оно, што данас наука о самоуправи општинској проповеда да буде; она је поред судске била права полициска *месна* власт. А после и на даље до 25 новембра 1889 тежила је да то, што је имала пре 50 година добије, и добила да јој се напослетку и то мало добра после 4 године (9 маја 1894) одузме.

Данас би се (и одавно) могло рећи: да општина не оскудева ни у средствима да подмирује ту потребу, ни у људима, да би баш и за то, што је Београд „централно“ место коме треба „бољи и тврђи поредак и сигурније полицајно надзирање“, — све то могло боље и тврђе постићи него ли пре...

Ако данас и нисмо задовољни у подизању „кућица“ да би могао у једној „Суд примирителни своја заседања држати“, а у другој имати „ансану, згодно начињену и од прве много неудаљену“ —

већ и једне и друге подижемо и уређујемо како боље знамо, то неће, мислим, бити зато што су „мацке с дрвеним клиновима“ — престале дејствовати...

Кога да „кривимо“, кога да „благосиљамо“ за овако стање до — наше предходнике, који су по цену што „мањих прилога“ напуштали и запарложили битне интересе и свога развитка и угледа државног да напослетку ни њихови последници ни по цену „највећих прилога“ не могаху да дођу до стања, какво је било пре 50 година, већ да се још и данас гложимо и указујемо на користи и штете од овог стања по правилан и богом дани рад општине престоничке. Али та запомагања не могу донети Београду оне користи, какве он с правом *данас* ишчекује, изузев оне (користи) да *сазнамо* све оно што је претходило његовој делатности; и што је онако, какво је данас, те да попут тога сви и свак порадимо на његову бољитку.

Догађаји од јула пр. и априла ове године дају и сувише повода за рад на овом пољу. До душе то поље рада неговано је и раније, али — без успеха. Сад се прегло на њ свом збиљом и енергијом.

Господ. *Милован Р. Маринковић*, председник општине, добив „надлежно“ одобрење узео је на се то тешко бреме рада, да га приведе крају. Колико смо сазнали он је добавио најновије уредбе о самоуправним општинама: у Бечу, Будим Пешти, Загребу, па са оним што је раније припремано хоће све да преда једном лицу да оно на основу тих података и наших потреба и прилика, закона и уредаба, састави формални пројекат за закон о самоуправи општине града Београда.

Тако начињен пројекат предаће јавности а за тим претрести у стручном одбору и најпосле у општинском одбору.

Поздрављамо тај корак г. председника у нади, да ће бити од користи и општини и држави.

КАКВА ДА БУДЕ ОРГАНИЗАЦИЈА ОПШТИНЕ НАШЕ У БУДУЋНОСТИ?

Одговорити на ово питање потежа је ствар, свакако оваква каква је општина данас нетреба, не сме, да остане и даље. Похитати па „ломити као преко колена“ још мање је добро. Треба увиђавности треба поступности па се задовољити *за сад* оним што је најнужније; а ту је у првом реду ово: представништво општине по избору; делокруг проширен за судство и полицију месну; државне потпоре обилатије а за градове и установлења извесних пореза; надзор државни толико јак да сваку неуредност и непоштење најстрожије казни.

Увиђавност стећи ће се само тако, ако брижљиво пратите све оно, што је до данас о општинама у нас бивало на пољу законодавства, ако из основе познајете биће и обележје државног уређења и њену делатност и ако све то узмете у оцену да изнађете за општину „природну средину“.

На „поступност“ указујем нарочито за то, што су „многи“ од којих је уређење наше општине зависило, у претераној ревности за општинске ствари прописивали и тражили чак и „квалификације“ за председника, кмета, па и — писара; а случајно или нехотице „заборављали“: како су они на тим местима бивали и били без икакве квалификације...

Треба једном збиљски настати да са „преуређењем“ одпочнемо по реду свију оних чинилаца који представљају данас државу. Кад то буде готово, онда пређимо *на општину*, па на *срез*, па на *округ* и напослетку на — *покрајину*. И онда смо постигли — све!

Многи се вара у сталност и успех општинског уређења, кад мисли да код „неуређене“ полиције, суда, финансије хоће да „уређује“ општину. За то је најбољи доказ она истина, која се од памтивека зна: „да је после државе општина једно од првих удружења које је потребно и трајно...“ И кад је то тако онда је на првом месту потребно уређење државно па — општинско.

Тога реда држали се и наши законодавци од 1839. године.

Нека говори ко шта и како хоће факат је: да је баш онај Султански устав (1838) унео неки ред у доношењу закона.

Активни чиниоци тога реда били су: *Велики Милош, Јефрем Обреновић, Аврам Петронијевић* (од Маја до Јуна 1839) и са последњом двојицом *Тома Вучић-Перишић*, и *Стојан Симић* са секретарима совјета: *Стефаном Марковићем* и *Мојсилом Гавриловићем* (од Јуна 1839 до 5 Марта 1840 године).

За кратко време у доба, о коме је реч, до оставке *Великог Милоша*, израђени су закони:

о устројству државног савета;

устројству окружних начелничестава и главне дужности среских начелника — што је и данас у важности;

устројство књажеве канцеларије;

устројство државне централне управе;

устројство стојеће војске.

А после одласка *Великог Милоша, Намесништво (Петронијевић, Јеврем Обреновић и Вучић)* наставили су тај ред па прешли на — *општину*, најпре са:

приходима општинским што је и данас у важности;

привремено устројеније и круг рада примирителних судова; за тим на устројство општина;

о подизању кошева; па онда и на остале:

о калемљењу крављих богиња;

о панађурима;

о ђумруцима;

о узимању новаца на зајам из државне касе;

о уредби за окружне казначеје, што и данас важи;

о устројству пограничних састанака, такође и данас важи;

уредба о интабулацијама;

уредба о шумама;

устројство окружних судова, великог и апелационог суда;

закони војени и многи још.

Радом ових људи Србија је добила обележје модерно уређене државе. И по количини и по каквоћи време њихова десетомесечног рада историја бележи као ремек делатности њихове на пољу сређивања законодавства у Србији. И што је најглавније њихова је заслуга да је наш државни живот први пут писаним законима добио стварно обележје особина и духа српског народа.

Далеко смо од тога да тврдимо, како ми немамо данас тих уредаба; на против имамо их и сувише преживелих несавремених па и противних и слову и духу самог „Устава". Али, кад смо за то да општину „уређујемо" по начелу „самоуправном" те данашње уредбе за државу нису ни налик оним „самоуправним" које хоћемо да оваплотимо у општину. Тај „самоуправни", „демократски" („како хоћете назовите га) „дух" треба да има свога обележја *у државним уређењима*, па тек одатле преносити га у општину.

Општини за сад треба дати њен природни месни значај; а потпуној реформи приступити тек онда кад то држава изврши за се.

Односно засебне самоуправе за престоничку општину ја се уздржавам што више рећи но само то: да је у данашње време за Београд, за Србију, за све Српство истинска самоуправа једна од најпречих потреба, и да је дужност свих нас порадити на томе да Београд и добије што пре ту самоуправу, те да на тај начин у маломе послужи као углед и за државно уређење. Из Београда, треба од сад уносити у народ, у државу, све само добро, а не као до сад скоро више зла но добра. Београд треба да је углед за градове у Србији, понос и дика за државу; први град у целом Српству, на Балканском полуострву, завидан свима и сваком непријатељу српства и југословенства!

То је данас могуће и лакше чинити јер је народно представништво састављено тако, да је у њему више но икад дотле заступљена интелегенција, цвет знања и умешности у служби државној за Отаџбину и Краља, — те ће имати

и воље и могућности, да подигне ауторитет нашег законодавства, који је, хтели нехтели морамо признати знатно опао у своме угледу... (Искрено се исповедам: да ме је на овај посао кренула жеља да баш тој интелегенцији српској колико толико олакшам њен трудан и благотворан посао, дајући јој на руке у једној књизи сређену грађу, која је разбацана у више од 20 зборника!..)

У свима овим законима о општинама од 1866 на овамо па и у оном „савременом“ од 1889 године, има много одредаба, којима није места у закону, а у току времена изменама и допунама постале и противуречне, па и таквих, да само за то, што су туна те споредности — сувишности а друге сличне нису наглашене, често пута причињаваху оним ненаглашеним очиту неправду и некоректност.

Мислим да се нећу огрешити о учтивост, ако напоменем да би од преке потребе било у будуће уносити што мање детаљних одредаба у закон о општинама, а све да имају значај општих главних послова и прилика. Како ће се то, кад, киме, за које време, где учинити — то је толико колико: да ли ћу ја сутра за ручак уз хлеба и соли имати још и граха; да ли ћу то смочити лажицом или ножем; да ли на софри или на пању; у ливади или под стрехом... Све су то ствари познате свима и стављене у закон обичајни, природни, све оне зависе од — случаја и прилика, које су несталне, променљиве.

Та је махна не само у овом него по готову у свима нашим законима. И онда какво чудо да имамо толико закона да им је тешко изнаћи имена! Није чудо, да један закон живи својим животом ни пуну годину дана.

Досадашњи начин „писања закона“ треба дакле баталити са свим.

Кад се зна: *шта* смо и *где* смо, шта се *хоће*, и шта се *може*; онда с обзиром на то унесимо у „закон“ оно што је најглавније, па главније и — главно. Ништа више; све остало: *како, ко, где, кад*, шта, да уради остави широм слободу рада извршиоцима њиховим у виду „уредбе“ коју да подпише Краљ и Влада и о којој у *закону* реци да ће бити његов саставни део.

На тај начин закон о општинама за дуги низ година био би баква, символ вере; а уредба може се мењати и допуњавати према њему и приликама кад год истинска

потреба за то настане и без народног представништва. Само тако зацариће се сталност наших закона, и вера да је он прави „Закон“, а „Уредба“ само упут, правило за његово вршење... Тако ћемо дочекати и да појединим или свима људима „правитељствене владе“ дамо тачно обележје; а не да „перу руке“ кад им се добаци каква нелогичност, прекор и т. п. велећи „хе, па тако је решила Скупштина...“

Имао сам прилике да поводом самоуправе за општину београдску, видим та уређења за некоје градове стране. И шта има туна од „закона“? Ништа више но *позив* на извесни закон; па онда у уредби са потписом владара и министра унутрашњих дела детаљне одредбе и — то је закон о самоуправи извесне општине.

Специјални пак „закон о општинама“ има да обухвати најглавније одредбе о томе:

а, појам општине и подела на варошке и сеоске;
б, простор,
в, лица у општини,
г, представништво општине:
збор,
одбор,
органи,
д, делокруг општине: (према категорији општина различит),
унутрашњи.
спољни (преносни),
ђ, надзор државни.

„Уредба“ имала би да на ситно представи:

а, правилник за збор, одбор;
б, правилник за сталне, стручне и друге одборе,
в, о службеним односима и делокругу органа општинских.

У нашим законима обухваћене су овакве главне одредбе:

у закону од 1866.	*у закону од 1889.*
I. у опште	I. у опште
II. збор	II. представ. општине
III. општински суд;	III. надзор над општин.
IV. општински одбор;	IV. општа наређења; и
V. надзор држав. власти.	V. прелазна наређења.

У тих пет одељака обухваћено је „с брда с дола“ потребно и непотребно све: и оно што би требало да је у „закону“ и оно што би требало да је у „Уредби“ и у „Правилнику...“

Већ то само па је довољно да вам се каже: како је мало поклањано пажње на израду пројеката за ове законе, те су и такви какви су могли да буду предмет за расматрање и узакоњавање њихово!...

ПРЕГЛЕД САДРЖИНЕ.

СТРАНА

Посвета ове књиге господину Марку Стојановићу, адвокату.

Предговор:

Увод (основа за израду њену — Комисија за пречишћавање Зборника, Закона и Уредаба — Прва књига «пречишћених Зборника» и — крај — Општи погледи за тај рад у будућности VI

Један поглед на данашње и раније законе о општинама . X

Каква да буде организација општине у будућности . . . XIV

А. ПО ГРУПАМА.

I. Данашњи закон о општинама . . . . 1—91

1, I. О општинама у обште чл. 1—9 . . . . . 2—8

2, II. Општински збор чл. 10—21 . . . . . 9—21

3, III. Општински суд чл. 22—48 . . . . . 22—58

4, IV. Општински одбор чл. 49—75 . . . . . 59—76

5, V. Надзор државне власти над општинама чл. 76—89 . 77—87

6, Прелазна наређења чл. 90—91 . . . . . 88—91

II. Ранији закони о општинама — Законодавство од 1839.—1866. године . . . . . 92—114

7, Привремено устројеније и круг дјејателности Примирителни Судова од 17. Јунија 1839. године . . . . . 92—97

8, Устројеније општина од 13. Јулија 1839. године . . . 98—107

I. Општина прве класе — Бјеоград 99

II. Општина друге класе т. ј. окружне и друге вароши . 104

III. Општине треће класе 105

9, Уредба о избиранију Кметова, њиовој плати и дужностима од 23. Марта 1840. годиие 107

10, Закон о општинама од 25. Новембра 1889. године . . 115

I. О општинама у опште 116

II. Представништво општинске власти:

СТРАНА

А) Општински збор 119
Б) Општински суд 127
В) Општински одбор 141
III. Надзор над општинама 150
IV. Општа наређења 153
V. Прелазна наређења 154
11, Објашњења:
1, Бројеви у загради 157
2, Напомене:
а) просте 159
б) сложене 161
12. Зашто су унесене одредбе из ранијих закона 164
13, Службено издање закона о општинама од 1898 и критика на њ 165
14, Писац и штампар 170
15, Завршетак 173
16, Исправци.

Б. ПО ХРОНОЛОШКОМ РЕДУ.

1835.

1, Јунија 4. — Циркулар Државног Совјета Свима Исправничествима о кулуку капетанима и кметовима 111
2, Јулија 1. — Циркулар Државног Совјета Свима исправничествима опет о томе 112

1837.

3, Јунија 8. — Указ нашему Управителному Совјету о обхођењу старешина и народа у цркви . . 38

1839.

4, Јунија 17. — Привремено Устројеније и круг дјејателности Примирителни Судова 92
5, Јулија 13. — Устројеније општина 98
6, Септемврија 4. — Уредба за светковање Недеље и Празд. 40

1840.

7, Марта 23. — Уредба о избиранију Кметова, њиовој плати и дужностима 107

1841.

8, Нојемврија 7. — Уредба о Прелама и Селама 42

СТРАНА

1845.

9, Маја 19. — Уредба о замењивању тјелесне казни новчаном 95

10. Маја 30. — Рјешење Књажеско Попечитељству Правосудија и Внутрепи Дјела о тужбама противу кметова 110

1847.

11, Септемврија 26. — Извесне тачке из Рјешенија Књажеског Попечителству Правосудија и Внутрени Дјела поводом прошенија Петровске Народне Скупштине . . . . . 108 и 109

1848.

12, Јунија 12. — Рјешење Књажеско Попечитељству Просвештенија о сарањивању сиромаха . . . 44

1859.

13, Фебруара 24. — Рјешење Књажеско Попечитељству Внутрени Дјела о посмртној плати кметова . 73

1861.

14, Фебруара 27. — Рјешење Књажеско Попечитељству Финансије о монети за издавање плате кметовима и служитељима 114

1866.

15, Марта 24, — Закон о устројству општина и општинских власти . . . . . 1—91

1875.

16, Октобра 8. — Измене и допуне у закону о устројству општина и општинских власти (штампане код дотичног члана у закону) . . . . . 1—91

1878.

17, Јула 14. — Измене и допуне у закону о устројству општина и општинских власти (штампане код дотичног члана у закону) . . . . . 1—91

СТРАНА

1879.

18, Декембра 28. — Измене и допуне у закону о устројству општина и општинских власти (штампане код дотичног члана у закону) . . . 1—91

1884.

19, Јуна 11. — Закон о премештају села из среза у срез . 3
20, Јуна 11 — Измене и допуне у закону о устројству општина и општинских власти (штампане код дотичног члана у закону) . . . . . 1—91

1885.

21, Априла 24. — Допуна члану 23, а, закона о устројству општина и општинских власти (види о томе «исправци»).

1889.

22, Новембра 25. — Закон о општинама 115

1898.

23, Јула 21. — Измене и допуне (штампане дотичног члана у закону) . . . . . 1—91

В. ЗАКОНИ О КОЈИМА ЈЕ ДАТО ПОМЕНА У ОВОЈ КЊИЗИ.

1, 11. Марта 1837. — Указ о закупима.
2, 12. Маја 1839. — Устројеније окружни начелства...
3, 6. Октобра 1841. — Уредба о форми службених печата.
4, 5. Новембра 1841. — Уредба о издавању заграничних пасоша.
5, 2. Маја 1844. — Уредба о прирођењу и одпуштању, . . .
6, 20. Јуна 1848. — Решење о средствима за гашење пожара.
7, 18. Маја 1850. — Полициска Уредба.
8, 14. Августа 1851. — Додатак Уредби о прирођењу странаца.
9, 29. Новембра 1851. — Додатак Уредби о прирођењу странаца.
10, 2. Августа 1852. — Указ о непокретности странаца.
11, 30. Октобра 1856. — Решење о Јеврејима.
12, 20. Јануара 1860. — Додатак Уредби о прирођењу странаца.
13, 25. Јуна 1860. — Правила о непокретности странаца.
14, 31. Марта 1861. — Закон о механама и кафанама.
15, 4. Новембра 1861. — Решење о непокретности странаца.
16, 6. Марта 1862. — Правила о сашоравању села о томе специјално за округ ужички и чачански 23. Октобра 4871. године (није поменут.)

17, 15. Априла 1864. — Закон о сувоземним јавним друмовима.
18, 4. Фебруара 1865. — Закон о панађурима.
19, 23. Марта 1865. — Закон о подизању јавних грађевина.
20, 14. Априла 1866. — Закон о потесима.
21, 16. Јуна 1866. — Закон о томе која су места окружне вароши, варошице која села (није поменут).
22. 25. Октобра 1872. — Закон о старатељству.
23, 1. Декембра 1873. — Закон о мерама.
24, 14. Јула 1878. — Чланци из Берлинског уговора.
25, 10. Декембра 1878. Закон о српским народним новцима.
26, 26. Декембра 1878. — Закон о водама и њиховој употреби.
27, 30. Марта 1881. — Закон о чувању народног здравља и стоке.
28, 22. Фебруара 1882. — Закон о прогласу Краљевине.
29, 14. Јуна 1884. — Закон о непосредном порезу.
30, 14. Јуна 1884. — Закон о попису људства и имовине.
31, 22. Априла 1885. — Закон о чувању пољског имања.
32, 30. Јула 1888. — Правила о општинским поштама.
33, 15. Марта 1890. — Закон о административној подели Србије (није поменут).
34, 27. Априла 1890. — Закон о црквеним властима.
35, 30. Марта 1891. — Закон о шумама.
36, 1. Маја 1892. — Закон о Главној Контроли.
37, 31. Јануара 1896. — Закон о мерини (није поменут).
38, 26. Јула 1898. — Закон о народним школама.
39, 27. Јануара 1901. — Закон о устројству војске (није поменут.)
40, 31. Јануара 1901. — Закон о буџетима окружним, сресним и општин.
41, 6. Априла 1901. — Устав.
42, 10. Јуна 1901. — Привремени закон о избору народног представништва.

I. ЗАКОН О ОПШТИНАМА.

Напомена 1. — Закон овај издат је 24. Марта 1866. године а ступио у живот 1. Августа 1866. године (Зборник 19. страна 1.) по решењу Државног Савета, за владе Књаза *Михаила М. Обреновића III.*

Напомена 2. — Битне измене и допуне његове унесене су овде код сваког члана; а било их је свега у шест пута и то овим редом:

Први пут 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 1.) по решењу *народне скупштине* за владе Књаза *Милана М. Обреновића IV.*

Други пут 14. Јула 1878. год. (Зборник 33. страна 52.) по решењу *народне скупштине* за владе Књаза *Милана М. Обреновића IV.*

Трећи пут 28. Декембра 1879. год. (Зборник 35. страна 48.) по решењу *народне скупштине*, за владе Књаза *Милана М. Обреновића IV.*

Четврти пут 11. Јула 1884. год. (Зборник 40. страна 167.) по решењу *народне скупштине*, за владе *Краља Милана I.*

Пети пут 24. Априла 1885. год. (Зборник 41. страна 232.) по решењу *народне скупштине*, за владе *Краља Милана I.*

Шести пут 21. Јула 1898. год. (Српске Новине број 160.) по решењу *народне скупштине*, за владе *Краља Александра I.*

Напомена 3. — Закон овај са свима изменама и допунама био је замењен законом о општинама од 25. Новембра 1889. год. (Зборник 45. страна 443.) па је повраћен у живот указном наредбом од 9. Маја 1894. године и законом од 26. Априла 1895. године (Зборник 50. страна 50. и 353.) —

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ III

по милости божјој и вољи народној

Књаз Србски

ПРОГЛАШАВАМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ ДРЖАВНИ САВЕТ РЕШИО, И ДА СМО МИ ОДОБРИЛИ И ОДОБРАВАМО:

ЗАКОН О УСТРОЈСТВУ ОБШТИНА И ОБШТИНСКИ ВЛАСТИ

I.

О општинама уобште.

Члан 1.

У Краљевини (1882) Србији општине су двојаке: варошке и селске. (1866)

Прописи, постављени у овоме Закону за варошке општине, важе и за општине по варошицама, с разликама, које су ниже на свом месту означене. (1866)

Напомена. — Друга реч овога члана у првобитном закону значила је „Књажеству", а по одредби члана 4. закона од 22. Фебруара 1882. (Зборник 37. страна 51), она је замењена речју „Краљевини" и данас у важности. По томе закону замењене су овде и речи: књаз, књажевски са — краљ; краљевски.

Члан 2.

Све вароши, варошице и сва села, која сама за себе или у свези с другим селима и засеоцима имају своју особиту општинску управу, остају и даље као општине и задржавају своје називе као вароши, варошице, села и засеоци. (1866)

Члан 2. а,

Но општина не може имати мање од пет стотина глава пореских. При саставу општина ни једно се село цепати не сме. (1884)

Изузетак од овога правила може дозвољавати министар унутрашњих дела само по местима планинским и где би општина више од 20 километара заузимала. Али и у таком

случају општина не сме имати мање од 350 глава пореских. (1884)

Напомена. — Овај члан 2. а, додат је као нов законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 167), речима: «I. После члана 2. долази додатак члан 2. а, који ће гласити овако:.....» (како је овде представљен и данас у важности).

Члан 3.

Две или више општина могу се у једну општину спојити, кад то оне саме зажеле. У овом случају морају се општине најпре саме између себе погодити, како да у будуће притежавају и уживају општинска добра, па пошто то учине, изјављују својој непосредној државној надлежној власти преко својих судова жељу, ради спојења, а надлежна власт по изискатом мнењу збора (члан 13), доставља својим путем ову жељу министру унутрашњих послова на решење. (1875)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је: „Две или више обштина могу се у једну обштину спојити или:

1., Кад то оне саме зажеле; или

2., Кад власт нареди.

У првом случају морају се обштине најпре саме између себе погодити, како да у будуће притежавају и уживају обштинска добра, па пошто то учине, изјављују својој непосредној надзорној власти преко свои судова жељу ради спојења, а надзорна власт доставља ће те изјаве своим путем Министру унутрашњи дела.

У другом случају сама ће власт учинити шта треба, те да се обштине уједно споје; но ако дотичне обштине саме не пристану да се и њихово посебно обштинско имање уједно састави, тада имање сваке поједине обштине остаје и даље раздвојено.

Власт само онда наређује, да се две или више обштина уједно слију, кад се нађе, да поједина обштина није у стању точно одправљати обштинске послове и вршити јавне дужности, које обштине имају, било што је у којој обштини број житеља врло мали, било из ког другог узрока.“

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 1) унесена је измена како је овде представљена и данас у важности.

Члан 3. а,

Ово спајање више општина у једну може бити и онда, кад државна власт нађе да то захтевају државни или општински интереси, и у том случају с имовином општинском поступа се по члану 4. (1884)

Имања селска како покретна тако и непокретна, која појединим селима као њихова својина припадају, остају и даље њихова засебна својина. (1884)

Напомена. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 168) унесен је овде овај додатак речима: „II. После члана 3. долази *додатак* члану 3. а, који ће гласити овако:....“ (како је овде представљен и данас у важности).

Члан 4.

Два или више села, која у скупу једну општину сачињавају, могу се раздвојити у засебне општине такође по жељи својих житеља на онај исти начин, који је изложен у чл. 3. (1875)

Али пре него се таква села раздвајају у засебне општине, морају се житељи истих села сагласити, како ће нове општине стајати међу собом што се тиче имовине, општинског атара и уживања општинских добара. (1875)

Ако се општине у овоме не могу да сложе, ствар ће се предати на решење избраном суду (§ 435 грађан. поступка). (1875)

Напомена. — Закон од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 226) који важи и данас, гласи:

МИ

МИЛАН ПРВИ

по милости божјој и вољи народној

Краљ Србије

ПРОГЛАШАВАМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ НАРОДНА СКУПШТИНА РЕШИЛА И ДА СМО МИ ПОТВРДИЛИ И ПОТВРЂУЈЕМО:

ЗАКОН

О ПРЕМЕШТАЈУ СЕЛА ИЗ СРЕЗА У СРЕЗ.

Ако би се по закону о општинама показало потребно да се поједино село одвоји, од једног среза и другоме срезу прида, тај ће се премештај села из среза у срез моћи наредити указом на предлог министра унутрашњих дела, а

по саслушању министарског савета. Ово ће се моћи вршити и кад се срезови не би у једном округу налазили.

Препоручујемо Нашем министру унутрашњих послова, да овај закон обнародује и о извршењу се његором стара; властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају.

11. Јуна 1884. год.
у Нишу.

МИЛАН С. Р.

(М. П.)

Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата,
министар правде,

Дим. Маринковић С. Р.

Министар унутрашњих дела,
Ст. Новаковић С. Р.

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је:

„Два или више села, која у скупу једну општину сачињавају, могу се раздвојити у засебне општине, такође или по жељи свои житеља, или према потреби, по наређењу власти, на онај исти начин, кои је у чл. 3. изложен.

Али пре него се такова села раздвоје у засебне општине, морају се житељи исти села сагласити, како ће нове општине стојати међу собом што се тиче општинског атара и уживања општински добара“.

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 1.) унесена је измена речима: „Члан 4. замењује се овим...“ (како је овде представљен и данас у важности).

Члан 5.

Подизање нове и укидање које од постојећи општина, наређује се (1866) Краљевским (1882) указом, на предлог министра унутрашњих дела. (1866)

Члан 6.

Одвајање поједини села и засеока од једне општине и придавање другој одобрава, а према потреби и наређује министер унутрашњи дела. Ово одвајање поједини села једне општине и придавање којој другој, свагда ће се обнародовати у званичним новинама. (1866)

Што се тиче посебног имања тога села или засеока, које се од једне обштине одваја и другој додаје, има се онако исто поступити у томе, као што је горе у чл. 3. за обштине казано. (1866)

Члан 7.

Свака обштина има свој простор, на кои се простире њена обштинска власт. Простор тај зове се обштински атар. (1866)

Свако непокретно добро мора припадати атару неке обштине, па по томе свако подлежи којој обштинској власти. (1866)

Но неподлеже обштинској власти она места, оне зграде и они простори, кои су непосредно под којом државном влашћу. (1866)

Ако се између две или више обштина породи распра о атару, надлежна полицајна власт, по саслушању дотични страна, и по надлежном извиђењу решава ствар. Незадовољна страна може се против тога жалити вишој полицајној власти. Решењем министра унутрашњих дела наређује се, кои се правац има сматрати за границу исти обштина, докле незадовољна страна код надлежног суда не докаже своје јаче право (§. 434. тачка 2. законика о поступку судском у грађанским парницама) (1866).

Овако се исто поступа и у расправама око атара између поједини села и засеока. (1866)

Напомена. — О шумама постоје особени прописи у закону о томе од 30. Марта 1891. године (Зборник 47. страна 348).

Члан 8.

Сваки српски поданик мора бити примљен за члана обштине. (1866)

1., ако је пунолетан и ако има право располагати собом и своим имањем; (1866)

2., ако му није ни полицајном влашћу ни другим законим наређењима забрањено живити у дотичној обштини; (1866)

3., ако у обштини, где жели да постане члан, стално живи две године, па ако за то време није уживао никакву милостињу за своје издржање ма из каквог фонда; (1866)

4., ако је за те две године (3. точка) уредно плаћао државни порез и обштинске прирезе; (1866)

5., ако је пре једне године купио, добио, наследио или иначе добавио у обштини какво непокретно добро. (1866)

Напомена. — О непокрености странаца биле су законодавне наредбе раније (у Зборницима: 6 страна 139; 13. страна 90; 14. страна 194; и 30 страна 340) по којима су ограничавања чињена; али је Берлинским уговором (Зборник 33. страна 62) то престало, и они су изједначени у томе са домородцима.

6., ако од једне године има у обштини трговину или ради занат, или иначе има занимање, законом дозвољено; (1866)

7., ако је доброг владања. (1866).

Узима се да нису доброг владања: (1884)

а, они који су били осуђивани судом за проста злочинства и преступљења; (1884)

б, који се налазе под ислеђењем ради таквих злочинства и преступљења; (1884)

в, који су судом суђени због простих злочинства или преступљења, из користољубља учињених, па из недостатка доказа ослобођени, док се са свим не оправдају и за невине не огласе; (1884)

г, који су у течају од две последње године дана три пута полицајно кажњени за иступљења против морала, или за крађу, превару, утају или овим подобна бешчастећа дела. (1884)

Својства под 1. 2. и 7. мора имати сваки, кои жели да постане члан обштине, и у случају да се роди сумња, сам набавља потребне му доказе. (1898)

Напомена 1. — Првобитни текст ове 7-ме тачка гласио је овако:

„7., ако је доброг владања.

Својства под 1. 2. и 7. мора имати сваки, кои жели да постане члан обштине, и у случају да се роди сумња, сам набавља потребне му доказе.

Узима се да нису доброг владања:

а., они, који су били осуђивани судом за проста злочинства и преступљења;

б., кои се налазе под ислеђењем ради такви злочинства или преступљења;

в., кои су судом суђени због прости злочинства или преступљења из користољубија учињени, па су из недостатка довољни доказа ослобођени, док се са свим неоперу и за невине неогласе;

г., кои су у тачају од две последње године дана три пут полицајно казњени за иступлења против морала, или за крађу, преваре, утаје, и овим подобна безчестећа дела".

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. год. (Зборник 28. страна 2.) учињена је измена речима:

„У члану 8. тачка 7. а. б. и в. замењује се овим: а, они, који су били осуђивани судом за проста из користољубља злочинства и преступљења, док се не поврате у права;

б, кои се налазе под судским ислеђењем ради такових злочинства и пресупљења".

Напомена 3. — Законом од 11. Јуна 1884. год. (Зборник 40. страна 169.) унесена је измена речима:

„II. У члану 8. после првог одељка тачке 7. да се уметне ово..." (оно што је овде представљено у тачкама а, б, в, и г. данас у важности са завршетком овим:)

д, одељак: „својства под и т, д." после тачке 7. долази на крај и остаје; а оно што сад после њега следује изоставља се".

Члан 9.

Државни чиновници, свештена лица и учитељи по закону су чланови у обштини, где служе или где станују. (1866)

Исто тако и они, кои се приме у србско поданство по закону постају чланови у обштини, где положе заклетву, или куда ји упути државна власт. (1866)

Напомена. — О поданству странаца види законодавне одлуке у Зборнику 2. страна 300; Зборнику 6. страна 46 и 64 и Зборнику 13. страна 5.

Члан 10.

Христијани из турски области примају се за чланове обштина под условима, кои су за србске поданике у чл. 8. изложени. (1866)

Члан 11.

Послови, кои се имају у обштини да раде свршавају се или у

1., обштинском збору; или

2., обштинском суду; или напоследку

3., обштинском одбору, у границама овим законом прописаним. (1866)

4., и на сеоском састанку у границама овим законом прописаним. (1884)

Напомена. — Тачка 4. овог члана додата је законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 169) речима:

„IV. К члану 11. додаје се тачка 4. овако“ (како је представљена овде и данас у важности).

Члан 12.

Свака општина има свога председника, који је прво лице и највиша власт у општини. (1884)

Под његовим председништвом врше се сви послови општински. Ако се општина састоји из више села, ту свако село има по једног кмета, који се сматра као помоћник председника. И онде где општину саставља варош, варошица или једно село, поред председника биће и један или више његових (1884) кметова. (1898)

Напомена 1. — Првобитни текст овог члана, гласио је:

„Свака обштина има свога кмета, кои је прво лице и највиша власт у обштини. Под његовим председништвом врше се сви послови обштински. Где је једна обштина састављена из више села, ту кмет у сваком селу, осим онога, где он станује, има свог помоћника“.

Напомена 2. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40 страна 169) замењен је речима: „V члан 12-ти замењује се овако...“ (како је овде представљен са речју „помоћник“ на крају; а

Напомена 3. — Законом од 21. Јуна 1898. године (Српске Новине број 160) учињена је измена речима:

„У члану 12., у последњем одељку реч „помоћника“ замењује се речју „кметова“. А то је овде по смислу самог закона и ствари учињено на крају тог одељка и данас у важности.

II.

Општински збор.

Члан 13.

Општински збор свршава следеће послове. (1875)

1. Бира кметове, одборнике и одборничке заменике. Но у општинама, које су састављене из више села, свако село, па и оно из кога би био председник, бира за себе кмета. (1898)

2. Даје мнење о томе, да ли да се по изјављеној жељи већине сеоских становника село или засеок, састави са

другом којом општином (чл. 2. и 6.) или да се село од дојакошње одвоји и за себе општину састави (чл. 4). (1875)

3. Решава:

О општинском прирезу кад исти прелази суму, коју може по закону о порезу од 2. Октобра 1864. год. сама управна власт да одобри. (1875)

А тако исто и сваком задужењу општине као и отуђењу непокретних општинских добара (чл. 66.) и о свакој општинској грађевини или предузећу, за извршења кога морао би се ударити на житеље прирез прелазећи меру законом о порезу одређену или учинити зајам. (1875)

Све ове послове под овом тачком 3. назначене, изнеће општински суд на решење општинском збору тек онда, пошто је најпре општински одбор о томе закључио по члану 66. (1875)

Напомена 1. — Законом о Буџетима: окружном, сеоском и општинском од 31. Јануара 1901. године ова тачка у односу на прирез замењена је чл. 40. тога закона.

4. Решава о свима оним предметима, за које се овим или другим којим законом нарочито наређује да решава збор. (1875)

5. Даје мишљење о свима предметима које му упути надлежна државна власт; (1875)

6. Решава питања о пијацама; (1875) и

7. Решава о подели општина окружних вароши на одељења. (1875)

Кад има који од преднаведених послова у збору да се сврше, онда се збор свакад скупља на позив општинског суда. (1875)

Општински суд сазваће општински збор: или кад надлежна државна власт то захте; или кад сам суд за потребно нађе; или кад општински одбор реши. (1875)

Што се једанпут реши на збору, а тиче се интереса општинских, не може се мењати док не протеку две године, или докле по тражби грађана потребу измене надзорна власт не одобри. По томе одобрењу збор може дотично решење и пре рока на ново решавати. (1884)

Кад се год држи збор у варошима, варошицама и сеоским општинама, где има државна власт, она може на тим зборовима присуствовати ради одржања реда, и увек има права збор распустити, ако би приметила да се на

њему ради противно закону, а кривце на одговор узимати, ако би на збору до иступа или до нереда дошло. (1884)

Ако општински суд не сазове општински збор, а требало је по закону то да учини, онда ће непосредно надзорна власт сама сазвати збор и предложити му предмет због кога је сазват. (1878)

Напомена 1. — Првобитни текст овог члана гласио је:

„Општински збор свршава следеће послове:

1. Бира посланике и поверенике за народну скупштину.

2. Бира одборнике и њихове заменике.

3. Даје мњеније о томе, дали да се општина, село и засеок сајузи са којом другом обштином.

4. Даје мњеније о свима предметима, које му упути надзорна власт, или општински суд.

О скуповима селским министер унутрашњи дела изда ће особено упутство".

„По селским обштинама може обштински суд и онда сазвати збор, кад треба да се што обзнани, а нађе се, да ће се то најбоље моћи учинити у збору".

„Кад има кои од преднаведени послова у збору да се сврши, онда се збор свагда скупља на позив обштинског суда".

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године, (Зборник 28. страна 2.) овај члан замењен је речима:

„Члан 13. замењује се овим: Општински збор свршава следеће послове:

1. Бира општинског кмета, чланове општинског суда, и кметовске помоћнике, а тако исто и одборнике и њихове заменике..." и онима, које су на свом месту представљене овде и данас остале у важности.

Осим тих још и овом које су замењене (види напомену 4.) а гласиле: „или кад му написмено изјаве жељу и означе општинску потребу: за Београд њих стотина, за окружне вароши њих педесет, а за варошице и села њих двадесет становника који имају право гласања на збору у општинама до 300 пореских глава; а ако у овим општинама има више од 300 пореских глава, онда поред оних двадесет треба да су подписати још по пет на сваку ма и не пуну стотину преко триста".

Напомена 3. — Законом од 14. Јуна 1878. године (Зборник 34. страна 52) додато је речима: „Измене и допуне у закону о устројству општина и општинских власти од 24. Марта 1866. године, и његовим изменама и допунама од 8. Октобра 1875. године. Члан 1. Члану 13. на крају додаје се ово..." Што је на свом месту и представљено и данас у важности.

Напомена 4. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 169.) учињена је измена речима: „VI. У члану 13. тачка 1. да гласи овако: Бира општинског кмета и кметовске помоћнике

у варошима и варошицама већим од 500 глава, а тако исто и одборнике и њихове заменике.

На место последњег одељка (који се почиње: „или кад му написмено и т. д.“) долази ово што иде:...“ (а то је већ представљено на свом месту и данас у важности).

Напомена 5. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) учињена је измена речима: „У члану 13. тачки 1. мења се и гласи:...“ (како је већ представљена на свом месту и данас у важности).

Члан 14.

На општинском збору имају право гласања сви пунолетни чланови општине, који плаћају најмање потпун данак, који нису под туторством или старатељством, који нису под платом код другога у служби, или којима по прописима члана 16. овог закона право гласања не би било одузето. (1884).

Општински суд ће, у почетку сваке грађанске године, начинити и јавно у судници на углед изложити списак свију својих грађана који право гласања на збору имају. Овај ће се списак у току године допуњавати или исправљати, и сваки кога се тиче може против овог списка чинити примедбе општинском суду, а против решења општинског суда жалба се подноси надзорној власти. Примедбе које би на тај списак на основу закона сама надзорна власт учинила имају се такође уважити. Против примедаба надзорне власти жалба се подноси министру унутрашњих дела. (1884)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласно је:

„На општинском збору имају право гласања:

1. У селским обштинама:

Сви пунолетни чланови обштине, кои нису под туторством или старатељством, нити су као слуге под платом код други, као што су: шегрти, калфе и други, кои бећарски данак плаћају.

2. У обштинама по вароши и варошицама:

Сви они, кои поред својства изложени у тачки 1. за селске обштине, јошт подпуни данак од шест талира плаћају, по закону од 2. Октобра 1864. године“.

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 4.) учињена је замена речима: „Члан 14. замењује се овим: На општинском збору имају право гласања сви пунолетни чланови општине, који плаћају грађански данак. Ово право имају и они, који су ослобођени од плаћања данка, због старости, или због тога, што имају потомака или задругара који данак плаћају.

Азбучни списак оних који имају право гласања на збору, општински ће суд начинити у почетку сваке грађанске године и изложити јавно у судници на углед.

Овај ће се списак у току године допуњавати. Сваки кога се тиче, може противу овога списка чинити примедбе општинском суду, а противу решења општинског суда о томе, жалба се даје првостепеном суду и решење је овог суда извршно".

Напомена 3. — Законом од 14. Јула 1878. године (Зборник 33. страна 52) прва тачка у овом члану била је замењена речима:

„Чан 2. Прва тачка у првоме одељку члана 14. која гласи: на општинскоме збору имају право гласања сви пунолетни чланови општине, који плаћају грађански данак", замењује се овим:

„На општинскоме збору имају право гласања сви пунолетни чланови општине, који плаћају најмање потпун грађански данак".

Напомена 4. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 170) замењен је овај члан речима:

„VII. на место садањег члана 14. да се стави као члан 14. ово што иде:..." (што је горе представљено и данас у важности).

Члан 15.

Официри и војници стојеће војске неучаствују у саветовању општинског збора. (1866)

Члан 16.

Напротив немају право гласања на општинском збору: (1866)

1., они, кои су осуђени због злочинства, докле своја права неповрате, или кад су лишени грађанске чести, за време пресудом одређено, као и они, кои су осуђени због преступљења или иступљења безчестећи и јавни морал вређајући, док непрође година дана, од дана издржане казни; (1866)

2., кои се налазе под кривичним ислеђењем за дела под 1. наведена; (1866)

3., кои су пали под стециште, за време док стециште траје, и док се непрогласе за невине; (1866)

4., кои су под полицајним надзором; (1866)

5., ко у име пореза ништа не дугује осим текућег полгођа. (1884)

Ко има право бирати посланике и поверенике за народну скупштину. (1866)

Напомена 1. — Првобитни текст овде замењене тачке 5. гласио је:

„5., кои за читаву годину дугују државни порез“ а остало представљено како је било и данас у важности остало.

Напомена 2. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 171) учињена је измена речма:

„Пета тачка чл. 16. да се замени овако:...“ (како је већ представљена овде и важи данас).

Члан 17.

На збор, који ће се сазвати начином, како је где уобичајено, обвезани су долазити сви, кои имају право гласања. (1866)

За рок о сазивању овога збора вреди наређење тачке 1. члана 21. овог закона. (1898)

Напомена. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160.) додат је други одељак речма: „У члану 17. на крају додаје се:...“ (оно како је овде представљено и данас у важности).

Члан 18.

На општинском збору пуноважно врши посао, ради кога је збор сазван, онај број гласача који буде дошао на збор. (1898)

Узима се да је пуноважни закључак збора оно, на што пристане половина гласача, присутних на збору, и један више; а ако би гласови подједнако подељени били, онда решава она страна, на којој је председник. (1898)

Збор почиње свој рад у 8 сахати пре, а свршава по селима до 3, а по варошима и варошицама до 5 сахати после подне. (1898)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је:

„Да општински збор може свршити посао, ради кога је сазван, потребно је да на збор дође најмање трећина гласача.

Ако на збор не дође ни трећина гласача, председатељ општинског суда сазваће ког другог дана збор на ново, и тада ће свршити посао они, кои на збор дођу, а у протоколу ће се завести, на кои је начин посао свршен“.

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 4) овај је члан био замењен речима: „Члан 18. замењује се овако:

„Да општински збор може вршити посао ради кога је сазван, потребно је, да на збор дође најмање трећина гласача.

Ако на збор не дође ни трећина гласача, општински ће суд сазвати кога другог дана на ново збор, и тада ће свршити посао

они, који на збор дођу, а у протоколу ће се навести, на који је начин посао свршен.

Овај се члан не односи на изборе општинског кмета, чланова општинског суда, кметовских помоћника, одборника и заменика, за које вреди пропис члана 21.«

Напомена 3. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160.) овај је члан замењен речима како је овде представљен и данас у важности.

Члан 19.

Председник општине отваре збор и председава у истоме. Ако је место председника празно или је он спречен председава кмет из места из кога је председник; у недостатку или препреци истога, кмет другог села исте општине по избору најстарији, а кад је овај спречен, онда најстарији по годинама одборник. (1884)

Ради прикупљања и пребројавања гласова приликом гласања, председник збора одређује два одборника или два члана гласача. (1898)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је:

„Кмет као председатељ обштинског суда отвара збор и председава у истом осим кад има да се бира кмет, у ком случају председаваће у збору најстарији по годинама одборник.

Ради прикупљања и пребројавања гласова приликом гласања председатељ одређује два одборника, или два члана гласача.

Председатељ даје на знање надзорној власти кога ће се дана збор скупити«.

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 5) овај је члан био замењен речима: „Члан 19. замењује се овако: Кмет као председник општинског суда, отвара збор и председава у истом осим кад има да се бира кмет, у коме случају председаваће у збору најстарији по звању члан општинског суда, а ако се у једанпут бирају и кмет и сви чланови општинског суда и кметовски помоћници, онда најстарији по годинама одборник.

Ради прикупљања и пребројавања гласова приликом гласања, збор одређује два одборника или два члана гласача«.

Напомена 3. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 170) први одељак овог члана замењен је речима: „IX. Члан 19. први одељак замењује се овако:...« (како је овде представљен и важи и данас).

Напомена 4. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) сљедовала је замена речима: „У члану 19. у другом одељку реч „збор« замењује се речима „председник збора«.

Члан 20.

На збору сваки гласач даје лично глас. (1875)

Сваки члан гласач исказује слободно своје мишљење о ономе, о чему се на збору ради, али се никоме не допушта да један другом утиче у реч, да прави у збору неред, или да говори речи које другог вређају, или које су иначе неучтиве и забрањене. (1875)

Председник има право а и дужност опоменути сваког гласача на ред и учтивост, а из збора удалити свакога, који би и после учињене опомене продужио правити неред или кога вређати. (1875)

Догодили се у збору већи неред, па га председник неможе да стиша, он распушта збор, но одма га заказује за други који дан, најдаље за осам дана, а дотично лице према величини и својству кривице (1875) узеће на одговор и казнити, или по величини кривице надлежној власти предати пре него што се други збор састане. О сваком нереду који би се догодио на збору на коме се не би десила државна власт, председник збора дужан је одмах известити надлежну државну власт. (1898)

Напомена 1. — Првобитни текст овог члана гласио је овако: „На збору сваки гласач даје лично свој глас.

Сваки члан гласач изказује слободно своје мишљење о ономе, о чему се у збору ради; али се недопушта да један другом утиче у реч, да прави у збору неред, или да говори речи које другог вређају или које су иначе неучтиве и забрањене.

Председатељ има право, а и дужност опоменути свакога гласача на ред и учтивост, а и из збора удалити свакога, кои би и после учињене опомене продужио правити неред или кога вређати.

Догодили се у збору већи неред, па га председатељ не може да стиша, он распушта збор и о томе извештава своју надзорну власт, а дотично лице према величини и својству кривице, може узети на одговор".

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 5) овај члан био је замењен онако, како прва четири одељка горе представљена гласе са изменом и додатком у четвртом одељку речима:

„У четвртом одељку чл. 20. да се изоставе речи: „може узети на одговор" па да се дода ово: (оно што је већ представљено и важи и данас за закон па онда пети одељак) „Кад се збор тако састао да може пуноважно свршавати посао (чл. 18.) онда се узима да је свршено, то јест, да је закључак збора оно, на што пристане половина гласача на збору и један више; а ако би гласови подједнако подељени били, онда решава она страна на којој је председник.

Но о изборима општинског кмета, чланова општинског суда, кметовских помоћника, одборника и заменика вреди чл. 21. овог закона".

Напомена 3. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) овај одељак (који је по замени од 1875. био по реду пети — последњи) изостављен је речима:

„У члану 20. изоставља се последњи одељак".

Члан 20. а,

Ако општински збор не би изабрао кмета, онда ће надлежна полициска власт изабрати једно лице од одборника, или ако одборника нема друго лице које ће вршити дужност кмета и плату кметову примати, све док се не би путем другог избора кмет изабрао. (1898)

Напомена 1. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 172) овај је члан постављен речима:

„XI. као члан 20. а, долази: Председнике и кметове (помоћници председника) по окружним варошима и варошицама, које без спајања имају преко 500 глава пореских, бира збор као и до сада а у осталим варошицама и селима бирају повереници општински.

Кад се у овом последњем случају упразни место председника општинског или ког кмета, суд општински сазива збор за бирање повереника. Ако једно село или варошица саставља општину, онда се на сваких 100 пореских глава бира по 4 повереника; а ако општину састављају више села, онда свако село бира по 8 лица на 100 пореских глава; ови избрани повереници бирају онда председника општинског, ако је место председника упражњено, и кмета ако се место кмета има попунити.

Ако се општина састоји из више села, онда избор председника врше само повереници села, за које се кмет има да избере.

Избор повереника извршиће онолики број бирача, колики оног дана на збор дође. Ако које село не би поверенике послало, онда повереници осталих села бирају председника, а ако ни једно село не би поверенике за избор послало, онда ће надлежна полицијска власт изабрати једно лице, које ће вршити дужност кмета, а у исто време и плату кметову примати."

Напомена 2. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) учињена је измена речима: „Члан 20. а, мења се и гласи:...„(како је већ представљен и важи данас).

Члан 21.

Избор кметова, одборника и заменика врши се овако. (1898)

1. Одбор одређује, а општински суд објављује дан збора за бирање на 10 дана пре. (1875)

Одбор ће уједно придати председнику збора два одборника. (1875)

Кметови, одборници и заменици бирају се једног истог дана. (1898)

2. Збор за бирање почиње у 8 сати изјутра. (1875)

И чим председник збора каже, да је збор започет, бирачи ако их има двадесет, а ако нема, а оно чим их се толико накупи, изабраће и придати председнику још два лица од гласача на збору. (1875)

3. Ових пет лица (тач. 1. и 2.) састављају бирачки одбор, који ће водити бригу о целој радњи збора сазваног за бирање. (1875)

Они ће посао између себе поделити, а могу за писарски посао узети и општинске званичнике. (1875)

Бирачки одбор решава по већини гласова. (1875)

Председник општине председава на општинском збору а и на скупштинама појединих села у општини, кад се бирају кметови. Он одржава ред на збору. Ако је председник спречен заступа га по годинама најстарији кмет те општине, ако кмета нема, по годинама најстарији одборник. (1898)

Где председник збора не би био у стању ред да одржи, он ће тражити помоћ од државне власти и ова му је дужна исту дати. (1884)

Цео бирачки одбор, или најмање тројица, имају једнако заседавати око намештеног стола од како је почео па до подне и од 2 сата после подне па док не престане збор. (1875)

4. Бирачи ће за гласање прилазити одборском столу начином који је од бирачког одбора показан. (1875)

Бирачки ће одбор пустити да гласа само оног бирача, који је записат у азбучном списку гласача на збору и бирач ће јавно казати кога хоће за оно за шта се бира. (1875)

Чим који бирач да глас, онај одборник који држи азбучни списак, ударић поред његовог имена знак да је гласао, а онај одборник који бележи бирана лица, пошто је на особеном табаку написао звање и име лица за које је дат глас, написаће оздо име бирача, који глас даје, а под његовим именом записиваће се редом имена оних, који дају глас за исто звање и исто лице. (1875)

5. Бирачи могу долазити на збор у селима до три, а у окружним варошима и варошицама до пет сати после подне. У то време бирачки ће одбор, ма да сви бирачи нису дошли, изрећи и огласити, да се после долазећи на избор не пуштају. А потом пошто прими гласове од свију оних, који су на време дошли, а још нису гласали, одбор ће бирачки решити и огласити, да је гласање свршено. (1875)

Но ако би и до подне когод између бираних добио савршену већину гласова према броју бирача по азбучном списку назначеном, онда ће одбор огласити избор онога, који има савршену већину за свршени, ма да нису сви бирачи на збор дошли и гласали. (1875)

Чим је одбор огласио најпре да је долажење на збор свршено, не сме се нико више пустити на збор; а потом чим је огласио, да је гласање свршено, не сме се више ничији глас примити. (1875)

Ако су и пре одређеног времена сви, који по азбучном списку имају право гласања на збору, дошли и гласали, одбор ће решити по гласању и пре одређеног времена, да је гласање свршено. (1875)

6. Чим је свршено гласање, одбор ће одмах сашити све табаке свију бираних уједно, обележити их бројевима 1, 2 и т. д. са назначењем, колико је свега табака и с додатком на крају једног празног табака, па ће крајеве конца општинским печатом утврдити. (1875)

7. За тим ће одбор по азбучном списку пребројати гласове свију, који су их дали и на крајњем празном табаку бираних лица написаће словима целокупан број бирача који су гласали, и то ће одмах јавно казати. (1875)

8. После ће одбор приступити скупљању и упоређивању гласова колико је који бирани добио, и објавиће ко од бираних има савршену већину т. ј. више од половине од свију који су гласали. (1875)

9. Ако ни један од бираних нема савршену већину, одбор ће то јавно казати и објавиће двојицу који према осталима имају највише гласова. Ако осим двојице, који према осталима имају највише гласова, има више њих који те исте бројева гласова имају, одбор ће их све назначити. (1875)

10. У случају тач. 9. овога члана, у општинама вароши и варошица бирачки ће одбор о свему начинити и

подписати оглас, који ће се општинским судом објавити, као што је објављено у дан збора, за прво бирање. (1875)

У том огласу има стајати: колико је свега бирача, колико је било гласача, које је савршена већина гласова, имена оних бираних који су назначени да су добили највише гласова, и између којих се има бирати на ново; место где ће се, и дан када ће се почети и завршити ужи избор. (1875)

Рок за ужи избор не може бити краћи од два ни дужи од осам дана. (1875)

На ужем избору, ужи бирачки одбор, ради као и на првом избору. Но ако би који члан бирачког одбора био спречен, његово ће место попунити бирачки одбор од бирача. Ужи избор бива само између оних бираних, који су у огласу бирачког одбора назначени да имају највише гласова. (1875)

14. У случају тачке 9. овог члана у сеоским општинама збор, који се неће разилазити, догод се избор сасвим не сврши, приступиће одмах ужем избору. (1875)

И за то ће бирачки одбор одма позвати гласаче да гласају за кога од оних, за које је он по тач. 9. означио да су имали највише гласова. (1875)

И при томе гласању ради и бирачки одбор и збор, као и при првом бирању. (1875)

12. Одбор бирачки објавиће и у варошким и у сеоским општинама, ко од оних по 9. тач. означених има највише гласова. (1875)

Ако двојица или више њих, који према осталима имају највише гласова, онда ће бити онај који је годинама старији, што ће бирачки одбор одмах оценити и објавити. (1875)

13. Бирачки ће одбор, кад је свршен избор одма на последњем празном табаку ставити, и одма јавно обзнанити: кад је, и како је започет, држат и свршен избор за бирање и које и како је изабран, па ће се цео одбор подписати. (1875)

Спискове бирачке одбор ће одмах предати општинском суду. (1875)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је:

„Кад се на збору бирају обштински одборници (чл. 13. тач. 2.), или кад се збор саветује о ком другом предмету (чл. 13. тач. 3. и

4.), онда се узима, да је оно свршено, на шта пристане половина гласача на збору и један више. Но ако при избору општински одборника не буде ове савршене већине, онда ће се сматрати, да су они изабрани, кои добију односно више гласова.

Што се тиче избора посланика за народну скупштину, о томе важи закон скупштински«.

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 6) замењен је речима:

„Члан 21. замењује се овим: Избор општинског кмета, чланова општинског суда, кметовских помоћника, одборника и заменика бива овако:«

„Одбор и т. д.« (онако како је напред представљено за прва два одељка тач. 1. и данас у важности). И трећи одељак у речима:

„А ако одбор одређује у један дан бирање кмета и свију чланова општинског суда, и кметовских помоћника, он ће такође означити и онога одборника, који је у општинском одбору по годинама најстарији и који ће председавати на збору и бирачком одбору«.

„2, Збор за бирање и т. д. (како је напред представљено и данас у важности).

„3. Ових пет и т. д. (како је напред представљено у прва три одељка и данас у важности) *четврти* у речима:

„Кмет или кад се кмет бира, најстарији члан општинског суда, или ако се и кмет и сви чланови општинског суда и кметовски помоћници у један пут бирају, најстарији по годинама одборник из одбора (чл. 19.) као председник бирачког одбора и целог збора, дужан је старати се, да се одржи ред на збору, а где он не би могао успети да ред одржи, одбор може тражити помоћи од државне власти и ова је дужна притећи му у помоћ.«

А пети одељак ове 3-ће тачке онако како је напред представљен и данас у важности.

„4. Бирачи и т. д. (први и други одељак како је напред представљен и данас у важности). И трећи одељак у речима:

„Ако је општински одбор наредио у један дан бирање кмета чланова општинског суда, кметовских помоћника, одборника и заменика, бирачи ће најпре гласати за кмета, чланове општинског суда и кметовске помоћнике, па кад се тај избор сврши, онда ће гласати за одборнике, а после избора ових гласаће за њихове заменике«.

„5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 и 13 тачка представљене овде и данас су у важности.

Напомена 3. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 174) донесене су измене у речима:

„XII. У члану 21. први став замењује се овако:

Избор општинског кмета, кметовских помоћника, одборника и заменика бива овако:

Под 1. трећи одељак мења се овако:

Ако се има да бира председник и кметови и одборници и заменици у исто време, онда ће се најпре изабрати председник, и кад се избере онда се даљи избори предузимају.

Бирање одборника и заменика не може истог дана бити кад и бирање кандидата за председника и кметове.

Под 3. IV. одељак замењује се овако:

Председник општине председава у збору и одржава ред у истоме. Ако је место председника упражњено, онда председава кмет из места из ког је председник; у недостатку његовом најстарији по избору кмет другог села исте општине; у недостатку ових најстарији по годинама члан одбора.“

Други одељак ове измене, односно *пети* тачке 3. остао је исти какав је горе представљен и данас у важности.

А трећи одељак ове измене, који је у измењеном члану 21. тачки 4. био *трећи* (од 1875.) гласи:

„У 4. тачци трећи одељак, који гласи: „Ако је општински одбор и т. д.“ изоставља се“.

Напомена 4. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) учињене су измене у речима:

„У члану 21. први став мења се и гласи:....“ (како је овде представљен и данас важи).

„У члану 21. трећи и четврти одељак тач. 1. мењају се и гласе:...“ (како је овде у трећем представљен и данас важи).

„У члану 21. став четврти тачке 3. мења се и гласи:...“ (како је овде представљен и данас важи).

III.

Општински суд.

Члан 22.

Општински је суд прва непосредна местна власт, којој је дужност с једне стране законе прописе и наредбе власти у извршење приводити, а с друге опет сам, или у договору са општинским одбором, по прописима овог закона, општинске интересе подпомагати и чувати. (1866)

Где општински суд не би хтео извршити што му је у дужности или би оклевао с извршењем, надзорна државна власт може на рачун председника и чланова суда ако су они сви криви, или на рачун оних који су за неизвршење криви, одредити свога чиновника, који ће тај посао урадити, и тада су наредбе одређеног чиновника за целу општину обавезне, и он заузима место општинске власти у општини. (1884)

Трошак тиме учињени наплаћује се из имања (1884) председника и кметова (1898) пошто рачун о томе прегледа и одобри министар унутрашњих дела. (1884)

Ако би именовани општински часници у вршењу дужности по општинским и државним пословима показали немарност или неправилност, прва предпостављена надзорна државна власт казниће их према важности случаја казнама прописаним у чл. 88. овог закона. (1884)

Ако ли би немарност и неправилност у вршењу општинских или државних послова од стране званичника општинских била скопчана са штетом за службу, кад би се они или онај од њих на кога то пада и даље оставио на својој дужности, прво претпостављена државна власт изложиће случај, прикупити доказе, узети одбрану од дотичног и послати ствар вишој власти с предлогом да се такав општински часник од свога звања уклони. (1884)

Где би пак потреба државна или општинска захтевала неодложан рад надзорне државне власти, прво-претпостављена надзорна власт има право општинске часнике и привремено са њихових звања удаљавати и о томе извештај вишој власти подносити и од ње одобрење тражити. Ако за два месеца од више власти никакво решење не следује, привремено удаљени часници вратиће се на своје звање по самом закону. За време удаљења од дужности они се лишавају плате, ако им таква припада. (1884)

Против свију ових осуда има дотично лице право да се жали вишој надзорној власти у року од 8 дана. Решење више надзорне власти извршно је и нема места даљој жалби. (1884)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана био је и остао и данас како је овде у првом одељку представљен.

Напомена 2. — Законом од 14. Јула 1878. године (Зборник 33. страна 52) овом је члану било додато:

„Члан 3. Члану 22. додаје се ово:

„По томе кметове, чланове општинског суда и кметовске помоћнике може уклонити са звања и надзорна власт, кад они немарно или неправилно врше државне послове, или кад их неће никако да врше. Но прво-претпостављена надзорна државна власт не уклања их сама са звања, него предлаже то вишој надзорној власти с описом случаја, прикупљеним доказима и одбраном туженога, и ова виша власт решава, хоће ли се дотични општински званичници са звања уклонити.

Предлог за уклањање са звања неће се чинити за прву погрешку, осим у хитним или важним случајевима, где би била опасност

или штета за службу ако би то лице остало и даље у служби, већ у обичним случајевима за прву погрешку казниће се по важности случаја, укором или новчано, по сеоским општинама и варошицама до 24 динара, а по окружним варошима и у Београду до 48 динара, а у корист општинске касе.

Овако исто казниће прво-претпостављена надзорна државна власт именоване општинске званичнике за прву погрешку њихову и у вршењу дужности по општинским пословима, или приватних лица, а у последњем случају на тужбу ових.

Противу осуде на ове казни има осуђени право жалбе само првој вишој надзорној власти".

Напомена 3. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 173) додато је речима: „XIII. У члану 23. да се дода ово, што ће заменити и допуну из члана 3. измена и допуна закона општинског од 14. Јула 1878, (т. ј. оно, што је напред представљено данас у важности изузев у трећем одељку речи „кмета, чланова и помоћника").

Напомена 4. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) учињена је измена речима:

„У члану 22. у трећем одељку речи „кмета, чланова и помоћника" замењују се речима „председника и кметова", што је напред на дотичном месту представљено остало у важности.

Члан 22. а,

Општински суд има свој печат, на коме ће у средини бити српски грб, а у наоколо стајаће: „печат суда општине Н. (које буде по имену)". (1879)

Даљу форму и величину овог печата одредиће министар унутрашњих дела према форми и величини печата осталих државних власти. И тако печати за општинске судове правиће се по обрасцу, који буде дао министар унутрашњих дела. (1879)

Напомена. — Види „уредбу о определенију форме и величине печата свију надлежателства књажества србског" од 6. Октобра 1841. године (Зборник 2. страна 136).

Члан 22. б,

На сва акта која се издају од стране општинског суда или кметова за јавну употребу, било по званичној дужности било на захтев појединих, ставља ће се поред потписа, и печат општинског суда. (1879)

Члан 22. в,

Сви општински судови дужни су овакав печат (члан 22. а,) набавити и почети употребљавати најдаље за годину дана од дана кад почне важити овај закон. (1879)

Напомена. — Законом од 28. Декембра 1879. године (Зборник 35. страна 48) чланови 22 а, б, и в, додати су речима:

„Закон, о додатку закону о устројству општина и општинских власти од 24. Марта 1866. године, после члана 22., о печату општинских судова овако:...“ (то јест како су овде већ представљени и данас у важности).

Члан 23.

Општински суд састављају председник и два кмета. Ако би председник био спречен замениће га један од најстарији кметова по годинама. (1898)

Ако би који кмет био спречен, а не би било другога кмета да га замени, онда ће га заступати најстарији по годинама одборник. (1898)

У варошима, варошицама или већим селима, која сама за себе сачињавају општину изабраће се поред председника, који се поставља по члану 23. а, и 24. још и два кмета, а по потреби и одобрењу надзорне власти може се изабрати и више кметова. (1898)

У општинама које су из више села састављене, кметови појединих села позивају се редом по двојица на суђење од стране председника но тако да једна иста лица остају по два месеца као чланови суда, па се онда по реду са другим замењују. (1898)

У вароши Београду, као и у осталим већим окружним варошима, где би било потребе, поделити их на оделења (квартове), може се изабрати за свако такво оделење (1875) кмет (1898) са правима и дужностима изложеним у чл. 40. и 41. (1875)

Напомена I. — Првобитни текст овога члана гласио је:

„У обштинском суду ради кмет, као председатељ са два члана. Обштинском суду има се према потреби дати у помоћ један или више писара“.

„У вароши Београду као и у осталим већим окружним варошима, где би било потребе поделити ји на оделења (квартове), министер унутрашњи дела одобрава, да се за свако такво оделење постави помоћник кметовски с правима и дужностима изложеним у члану 40. и 41.“

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 11) овај члан био је замењен речима:

„*Члан 23. замењује се овим:*

У општинском суду ради кмет као председник са два члана. Но општине могу по потреби изабрати и више чланова за вршење општинских послова, као што се општинском суду има према потреби дати у помоћ један или више писара".

Други одељак ове измене сада је на реду *пети* у речима; „У вароши Београду..." и данас важи изузев у њима речи: „кметовски помоћник".

Напомена 3. — Законом од 11. Јуна 1884. годие (Зборник 40. страна 175) учињене су измене у овом члану речима: „XIV. У члану 23. I. одељак да гласи овако:

У општинском суду председава председник општине.

Чланови суда биће у општинама које састављају само једно село, варош или варошицу изабрани помоћници председника, кметови, који у исто време и дужност кметова врше; а у општинама које се из више села састављају, кметови појединих села позивају се редом по двојица за суђење, но тако, да једна и иста лица остају као чланови суда по 2 месеца па се онда по реду са другима замењују.

Поред председника биће у сваком селу још и по један његов помоћник, који ће радити послове кмета сеоског, а ако је потребно може и више кметова изабрато бити, као што се у општинском суду имају поставити и један или више писара за вршење канцеларијских послова.

2-ги одељак остаје".

Напомена 4. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) учињена је измена у овом члану речима:

„У члану 23. мењају се тачке 1. и 3. и гласе:..." (онако како су горе представљене и данас у важности у првом, другом, трећем и четвртом одељку). Истим законом учињена је измена речима:

„У члану 23. последњем одељку, речи „кметовски помоћник" замењује се речју „кмет" (како је напред већ и означено).

Члан 23. а,

Председник и два члана суда општине вароши Београда постављају се Краљевским указом на предлог министра унутрашњих дела. Председник општине београдске не може бити млађи од 35 година и мора имати сведоџбе, да је свршио који факултет у Србији или на страни, а чланови суда морају бити свршени правници и не могу бити млађи од 25 година. (1898)

(Види члан 91. овог закона).

Напомена 1. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 176) овом је члану додато речима:

„Члану 23. да се дода члан 23. а, овако:

Главни кмет (председник општине) у вароши Београду поставља се Краљевским указом на предлог министра унутрашњих дела, и кад потреба захте, тим се истим путем и уклања са тога звања.

Ако се за кмета постави државни чиновник, он задржава сва права чиновничка, и године службе проведене у кметству рачунају му се као године проведене у служби државној.

Кад се са овога звања смени, он долази на место са кога је узет или на равно звање, или ужива пуну плату места са кога је узет докле му не би ново постављење у служби следовало.

Кмету, који се у вароши Београду постави, одређује плату одбор пре наименовања. Но ако буде плата мала и не одговара положају, одређује се указом при наименовању, и то је за општину обавезно".

Напомена 2. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) учињена је измена овог члана речима:

„Члан 23. а, мења се и гласи:..." (како је овде већ представљен и данас у важности).

Члан 24.

У свима окружним варошима, као и у Лозници, Гор. Милановцу, Јагодини, Књажевцу, Алексинцу, Лесковцу, Параћину, Свилајнцу, Аранђеловцу, Градишту, Кладову, Обреновцу, Власотинцима, Краљеву, Соко-Бањи, Паланци (смедеревској) и општинама добрињској и таковској, председници се постављају Краљевским указом на предлог министра унутрашњих дела, а у свима осталим општинама председнике поставља министар унутрашњих дела. (1898)

Председници ће се узимати из средине грађана оне општине, за коју се постављају. Председници морају имати тридесет година и све услове, прописане овим законом за општинске часнике. (1898)

(Види члан 91. овог закона).

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је:

„У вароши Београду, као и у свима окружним варошима и у варошицама кмета и чланове ооштинског суда бира обштински одбор на неопредељено време. Обштински одбор бира и кметовске помоћнике, такође на неодређено време, у оним варошима, које би биле на оделења подељене (чл. 23)".

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 11) овај је члан био замењен речима:

„Члан 24. замењује се овим: Општински кмет, чланови општинског суда и кметовски помоћници бирају се на годину дана.

Рок се сваком рачуна од дана избора".

Напомена 3. — Законом од 14. Јуна 1878. године (Зборник 33. страна 53) био је замењен речима:

„Члан 24. замењује се овим: Кмет, чланови општинскога суда и кметовски помоћници бирају се на две године“.

Напомена 4. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) замењен је речима:

„Члан 24. мења се и гласи:...“ (онако, како је овде већ представљен и данас у важности).

Члан 25.

Ако се за председника општине и чланове општинског суда у Београду, као и за председнике општина у окружним варошима и осталим местима, где се председник према члану 24. поставља указом, постави чиновник државни из активне службе, он задржава сва права чиновника, и године службе преведене у томе положају рачунају му се као и године проведене у државној служби. (1898)

Кад се са тога звања смени, враћа се у положај са кога је узет, или на равно звање, или ужива пуну плату места са кога је узет, док му не би следовало ново постављење у службу. (1898)

Ако би пензионар био постављен на које од горњих звања он добија плату, која је одређена за то звање, а пензија му престаје тећи, док буде у општинској служби на поменутом звању. Но ако би та плата била мања од плате онога звања, са кога је био стављен у пензију, онда ће разлику добијати из своје пензије. Кад пак престане бити у општинској служби, враћа се на пензију из које је узет. (1898)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је:

„Кмета и чланове општинског суда по селским обштинама бирају исто тако на неодређено време повереници, кои ће се имати из целе обштине најпре избирати.

Сваком таком приликом бира се по дванајест повереника у обштинама, које неби више од триста порески глава имале, а где више буде, изабра ће се на сваки сто порески глава, кои би преко они триста глава било, по четири повереника више“.

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 11) овај је члан био замењен речима:

„Члан 25. замењује овим: Пређашњи могу бити на ново изабрани.

Но не морају се избора примити док не истеку 4 године од како је дотично звање одслужио“.

Напомена 3. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) овај је члан замењен речима:

„Члан 25. мења се и гласи:...“ (како је овде представљен и данас у важности).

Члан 26.

Председници свију општина и чланови општинског суда у вароши Београду уклањају се са својих положаја на исти начин на који су и постављени, или

а, Кад својевољно даду оставку; или

б, Кад буду извршном пресудом првостепеног суда осуђени на лишење слободе више од месец дана или ма колико за бешчасно дело. (1898)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је овако:

„Ако је селска обштина састављена из више села, повереници свију села укупно бирају кмета обштинског, а повереници сваког села посебице осим онога, где станује кмет обштински, бирају себи кметовске помоћнике.

Приликом сваког таког бирања има свако село изабрати за себе по дванајест повереника.

Одбор обштински у варошима, које су на оделења подељене, и повереници у селским обштинама, које су из више села састављене, приликом избора кметовски помоћника одређују, кои ће од њи бити у исто време и чланови обштинског суда. Где у оваким варошким и селским обштинама не би било толико кметовски помоћника, колико је нужно чланова обштинског суда, онда лице, које се има изабрати, да се допуни број чланова обштинског суда, бира се на онај исти начин као и кмет обштински“.

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 11) овај је члан био замењен речима:

„Члан 26. замењује се овим: Ако је варошка општина подељена на више одељења, опет општински збор састављен из свију оделења бира кмета, чланове и помоћнике општинског суда.

У селима општински збор бира кмета, а помоћнике збор села, коме је тај помоћник потребан.

Но помоћници кад се бирају, морају бити из оделења за које се бирају.

Ако има више помоћника, но што треба чланова у општинском суду, онда збор одређује који ће од помоћника бити у једно и чланови суда,

Ако је мање помоћника, но што треба чланова у општинском суду, онда збор бира особено члана за општински суд“.

Напомена 3. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 176) унесена је измена у речима:

„XV. У члану 26. други одељак да гласи:

У селима општински збор бира поверенике за избор председника, а збор села бира поверенике за избор кмета“.

Одељак четврти и пети изоставља се“.

Напомена 4. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) овај је члан замењен речима:

„Члан 26. мења се и гласи:...“ (онако како је овде представљен и данас у важности).

Члан 27.

Ако је варошка општина подељена, на више одељења, опет општински збор, састављен из свију одељења бира потребан број кметова. (1898)

Напомена 1. — Првобитни тект овога члана гласио је:

„Ако у којој обштини или селу, ма из ког узрока неће да бирају поверенике (члан 25. и 26.), или ови опет кмета, чланове обштинског суда или помоћнике кметовске, онда сама непосредна власт чини избор, па за оне, за које она сама избор не одобрава, подноси учињени избор на одобрење надлежној влати, које важи и за вароши и варошице.

Но овај избор власти остаје само донде, док дотична обштина неизјави жељу, да избор по пропису учини“.

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 12) овај је члан био замењен речима:

„Члан 27. замењује се овим: Ако збор неће ма из ког узрока да бира кмета, онда га бира одбор, а ако ни одбор не ће, онда дужност кмета врши по годинама најстарији члан одбора, донде, док збор не учини избор“.

Напомена 3. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) овај је члан укинут речима:

„Члан 27. укида се, а место њега долази нов члан 27. који гласи:...“ (како је већ представљен и данас у важности).

Члан 28.

Сваки који је за кмета изабран мора две године служити. Но ако би међутим и пре истека овога времена наступили узроци, због којих се изабрани не мора по члану 58 примити избора, може дати оставку на звање, која се подноси на уважење надзорној власти. (1898)

Пређашњи кметови могу бити наново изабрани, али се не морају избора примити док не истеку четири године од како је дотично звање одслужио. (1898)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је:

„Сваки, кои је за кмета, члана обштинског суда или помоћника кметовског изабран и потврђен, или влашћу постављен (чл. 27,), мора најмање годину дана служити, по истеку кога времена, као и онда, ако би међутим и пре истека године наступили узроци, због кои се

по чл. 58. немора примити избора, може дати оставку на званије, која се подноси на уважење оној власти, која сам избор одобрава".

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. стр. 12), овај је члан био замењен речима:

„Члан 28. замењује се овим: Сваки, који је за кмета, члана општинског суда, или помоћника кметовског изабран, мора годину дана служити. Но ако би међу тим и пре истека године наступили узроци због којих се изабрани по члану 58., не мора примити избора може дати оставку, на звање, која се подноси на уважење општинском одбору.

Напомена 3. — Законом од 14. Јула 1878. године (Зборник 33. страна 54) овај је члан био замењен речима:

„Члан 5. Члан 28. замењује се овим: Сваки, који је за кмета, члана општинског суда, или помоћника кметовског изабран, мора две године служити. Но ако би међу тим и пре истека овог времена наступили узроци, због којих се изабрани по члану 58. не мора примити избора може дати оставку на звање, која се подноси на уважење надзорној власти".

Напомена 4. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) овај је члан замењен речима: „Члан 28. мења се и гласи:..." (како је овде представљен и данас у важности).

Члан 29.

За кметове могу бити изабрани они чланови општине, који имају 25 година и плаћају најмање 30 динара годишње на име непосредне порезе. (1898)

А поред тога да је члан општине која га бира; да зна читати и писати и да не долази у изузеће по члану 16. овог закона. Но у недостатку удесног писменог кандидата може се и неписмен изабрати. (1884)

Сваки члан општине, дужан је примити се дужности за коју је изабран. (1875)

Ко не мора примити се да буде одборник (чл. 58) тај се не мора примити ни да буде кмет. (1898)

Кад се изабрани, кога од поменутих општинских звања не ће да прими, дужан је тога ради одмах, а најдаље за три дана, после саопштеног му избора поднети молбу одбору с назначењем узрока, због којих се неће да прими избора. (1875)

Према важности узрока одбор ће или молбу уважити у коме се случају има нов избор учинити, или молитеља решењем одбити. У последњем случају, дужно је исто лице примити се звања, за које је изабрано, које ако не би и

после добијеног решења хтело учинити, одбор изриче над њим на корист општинске касе новчану казну: у сеоским општинама и селима до двадесет и пет динара, а у општинама по варошима и варошицама до сто педесет динара. Но ако се изабрани и после ове казни не хтедне примити тога звања, одбор ће га осудити, у сеоским општинама и селима да плати од двадесет и пет до сто педесет динара, а у варошима и варошицама од сто педесет до шест стотина динара. (1875)

Противу овога решења одборског нема места жалби. У овом другом случају не мора се примита избора, док не протеку четири године од дана избора. (1875)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је:

„За кмета, чланове обштинског суда и помоћнике кметовске могу бити изабрани они чланови обштине или села, кои могу бити одборници чл. 52“.

„Сваки члан обштине дужан је примити се дужности, за коју је изабран или одређен“.

„Ко не мора примити се да буде одборник (чл. 58.), тај се не мора примити ни да буде кмет или члан обштинског суда или помоћник кметовски“.

„Кад се изабрани или влашћу одређени, кога од поменути обштински званија неће да прими, дужан је тога ради најдаље за осам дана, после саобштеног му избора, поднети молбу оној власти, која одобрава избор тога званија (чл. 31.), с означењем узрока, због кои се неће да прими избора“.

„Према важности разлога, дотична ће власт или молбу уважити у ком се случају има нов избор учинити, или молитеља решењем одбити. У последњем случају дужно је исто лице примити се званија, за које је изабрано или одређено, које ако не би и после добијеног решења хтело учинити, непосредно надзорна власт изриче над њим, на корист обштинске касе, ночану казн у селским обштинама и селима до пет талира, а у обштинама по варошима и варошицама до тридесет талира. Но ако се и после ове казни нехтедне примити тог званија, надзорна власт осудиће га у селским општинама и селима да плати од пет до тридесет талира, а у варошима и варошицама од тридесет до сто двадесет талира“.

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 12) овај је члан био замењен речима:

„Члан 29. замењује се овим: За кмета, (чланове општинског суда и кметовске помоћнике, могу бити изабрани они чланови општине или села, који могу бити одборници (чл. 52.)“

Други одељак ове измене представљен је напред сада по реду трећи речима: „Сваки члан општине...“ и важи и данас.

Трећи одељак ове измене гласио је:

Ко не мора примити се, да буде одборник (чл. 58.), тај се не мора примити ни да буде кмет или члан општинског суда, или помоћник кметовски".

Напомена 3. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 177) унесена је иза првог одељка овог члана допуна речима: „XVI. у чану 29. одељку првом да се стави још:..." (оно, што је сада горе представљено у другом одељку и данас у важности).

Напомена 4. — Законом од 21. Јула 1898. (Српске Новине бр. 160) први и четврти одељак замењени су како су представљени и данас у важности.

Члан 30.

У општинском суду као председник и чланови не могу бити: (1875)

1, два или више лица, која стоје међу собом у свези сродства до четвртог степена по крви или до другог степена по тазбини закључно. (1875)

2, свештеници и учитељи. (1898)

3, официри и војници стојеће војске. (1875)

Онај, који је једном био кмет или члан општинског суда, (1898) па из истог звања из каквих узрока по овом закону одпуштен не може се на ново бирати, док не протеку три године од времена од како је одпуштен. (1875)

Но ако би овако отпуштени опет за кмета изабран био, сматраће се као да није ни изабран и поступиће се по члану (1884) 20. а. (1898)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је;

„У обштинском суду као председатељ и чланови истога не могу бити:

1., два или више лица, која стоје међу собом у свези сродства до трећег степена;

2., државни чиновници у служби налазећи се, као и пензионери и свештеници и учитељи;

3., официри и војници стојеће војске. Онај, који је једном био кмет, или члан обштинског суда, или помоћник кметовски, па је из истог званија из какви узрока одпуштен, неможе се на ново бирати, док непротеку три године, од времена одкако је одпуштен."

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 13) овај је члан замењен речима: „Члан 30. замењује се овим:..." (очако како је горе у *ирвом* одељку тачкама под 1, и 3 представљ ен и данас у важности). И, у тачци другој овог (првог одељка речима: „2. Државни чиновници у служби палазећи се као и пензионари и..." Које су законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) *изостављене.*

Други одељак ове измене: „Онај који је једном био ...." раван је у свему другом одељку напред стављеном и данас у важности са

речима у другом реду „или помоћник кметовски", које су законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) *изостављене.*

Напомена 3. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 177) додат је трећи одељак речима: „XVII. Последњем одељку тачке 3. члана 30. додаје се:..." (оно, што је напред већ представљено и данас у важности) у речима: „Но, ако би овако отпуштени..." са онима на крају његову „по члану 27", које су законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) *замењене* речима: „по члану 20. а..."

Члан 31.

1, Избор кмета (1898) бива редовно у присуству надзорне власти. (1884)

2, Општински суд, чим по тачки 13. у члану 21. овог закона, прими спискове бирача од бирачког одбора, извести ће одмах државну надлежну власт о свршеном избору. (1875)

3, Противу избора на збору свршених, сваки бирач може се жалити посредно или непосредно надзорној власти у овим случајевима: (1884)

а, ако избор није извршен по прописима овог закона; (1884)

б, ако изабрато лице не може бити по закону оно за шта је изабрано; (1884)

в, ако је било наговарања и подмићивања код појединих гласача. (1884)

Жалба се подноси у варошима у року за три дана, а по селима за осам дана, рачунајући од дана избора. (1884)

Решење које надзорна власт донесе по поднетој жалби одмах је извршно, и суд општински чим добије од власти извештај, ако се избор одобрава, уводи у дужност изабрана лица, а иначе одређује се по пропису нов избор. (1884)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је:

„Избор кмета, чланова обштинског суда и помоћника кметовски чини се у присуству надзорне власти, која сама одобрава избор чланова обштинског суда и помоћника кметовски, а избор кмета у варошицама и селима подноси на одобрење окружном начелничеству. Избор пак кмета у Београду и другим окружним варошима подноси се на одобрење министру унутрашњи дела".

„Власт надзорна, која је надлежна да одобри избор помоћника кметовски, надлежна је и за то, да одобри избор исти као чланова обштинског суда (члан 26.)."

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 14) овај члан је замењен речима:

„Члан 31. замењује се овим: 1. Државна надлежна власт дужна је да буде присутна при изборима кмета, чланова општинског суда

и помоћника кметовских, само ако је општински одбор писменим актом позове. Но ни у ком случају власт се несме мешати у бирање, и из ма кога узрока дан избора одгађати.

2. (Онако, како је напред представљено и данас у важности).

3. Противу избора на збору свршених, сваки се бирач може жалити одбору само у овим случајевима:

а) ако избор није извршен по прописима закона; и

б) ако изабрано лице не може по закону бити оно, за шта је изабрано.

4. Рок је за подношај жалбе три дана, од дана избора.

5. Жалбе се подносе устмено или писмено општинском суду, који их саопштава општинском одбору, а жалиоцу издаје уверење о томе, да се жалио.

6. Ако општински суд у овом року не добије никакву жалбу он ће одмах известити општински одбор и избрана лица у дужност увести.

7. Ако напротив општински суд у реченом року добије жалбу од бирача, који има право гласања на збору, он ће одмах по истеку сва акта тичућа се избора, предати општинском одбору, заједно са жалбама и својим извештајем.

8. Општински је одбор надлежан, да по жалбама бирача испита, оцени и најдаље за десет дана, коначно реши: је ли избор по прописима закона извршен, и може ли изабрано лице по закону бити оно, за што је изабрано.

9. Ако се не докаже, да избор није свршен по прописима закона, или да изабрано лице не може по закону бити оно за што је изабрано, одбор ће решити да се жалба одбаци.

10. Ако се на против докаже, или да избор није свршен по прописима закона, или да изабрано лице не може по закону бити оно, за шта је изабрано, одбор ће издати решење на законом пропису и разлогу основано, којим ће дотичан избор уништити, и нов наредити.

11. Ако је решењем одбора жалба одбачена, општински ће суд чим одбор реши, поступати по 6. тач. овога члана.«

Напомена 3. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 177) изашле су допуне и измене речима:

„XVIII. Тачка 1. члана 31. да се замени овако: „Избор кмета и кметовских помоћника и т. д. како је овде представљено и данас у важности.

„Тачка 3. истог члана да се замени овако:...“ (како је напред представљена и данас у важности).

„Тачке 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 и 11. овог члана 31. укидају се“.

Напомена 4. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) унесена је измена у 1 тачки у речима:

„У члану 31. у првом одељку, изостављају се речи: „и кметовски помоћника“.

Члан 32.

Председник и кметови, односно чланови општинског суда, полажу пред општинским одбором ову заклетву (1898):

„Ја Н. Н. заклињем се јединим Богом, да ћу владајућем (1875) Краљу (1882) Н. Н. и отачаству веран бити, да ћу се устава и закона земаљских придржавати, да ћу дужност мога звања тачно отправљати и општинске и државне интересе савесно заступати и бранити. Тако ми Бог помогао.“ (1875)

Ова заклетва на писмено састављена и подписана заклетим лицем и свештеником, који је заклео, одостоверена, чува се у општинској архиви. (1875)

Ову заклетву полажу и сви остали званичници општински. (1884)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је:

„Председатељ и чланови обштинског суда, и помоћници кметовски (чл. 26), полажу пред надлежним полицајним чиновником ову заклетву: „Ја Н. Н. заклињем се јединим Богом, да ћу владајућем Књазу Н. Н. и отечеству веран бити, да ћу дужности мога званија точно одправљати и обштинске и државне интересе савесно заступати, тако ми Бог помогао“.

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 15) овај је члан замењен речима: „Члан 32. замењује се овим: Кмет и чланови општинског суда и помоћници кметовски (чл. 26.) полажу пред општинским одбором ову заклетву; „Ја, Н. Н. заклињем се и т. д. (како је овде представљено и данас у важности).

Напомена 3. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 178) унесен је додатак овоме члану речима: „XIX. Члану 32. да се напослетку дода ово:...“ (како је овде представљено и данас у важности).

Напомена 4. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160.) *први* одељак овог члана замењен је речима: „у члану 32. први одељак мења се и гласи:...“ (како је овде представљен и данас у важности).

Члан 33.

Општинском суду предају се у дужност и полицајни послови у обштини. (1866)

Но у колико би у којој обштини према околностима, немогуће било вршење полицајни послова, (1866) Краљ (1882) може на предлог Министра унутрашњих дела, управу местном полицином предати државној власти. (1866)

Но сви трошкови учињени том приликом од државне власти падају на терет општине. (1884)

За варош Београд остају у важности сва дојакошња закона правила и наређења у смотрењу управе полициом. (1866)

Напомена 1. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 178) додат је трећи одељак речима: „XX. После другог одељка члана 33. да се дода:. .“ (оно, што је напред у трећем одељку представљено и у важности остало и данас).

Напомена 2. — У закону од 11. Јула 1860. године (Зборник 13. страна 100) § 1. гласи: „Варош Београд са својом околином ставља се под управу особеног полицајног надлежателства које се зове: „Управитељство вароши Београда“; са допуном од 1. Јуна 1863. године (Зборник 16. страна 27): „Да Топчидер са својим простором потпадне у полицајном погледу под надлежност управитељства вароши Београда“. Обоје и данас у важности.

Члан 34.

Општински суд упражњавајући полицајну власт, врши следеће послове:

1., стара се о чистоти у месту и околини. (1866)

(Види уредбу полициску од 18. Маја 1850 година Зборник 5. страна 187).

2., стара се о безбедности лица и имања у општини. (1866)

(Види уредбу полициску од 18. Маја 1850 године Зборник 5. страна 187.)

3., води надзор над општинским и државним зградама, које се у општини налазе и које су његовој бриги поверене. (1866)

(Види напомену код тачке 4.)

4., стара се о добром обдржавању ћуприја, друмова, о обалама река и потока. (1866)

Но ако се коме путнику или иначе догоди каква штета, што путови и ћуприје у кругу исте општине нису у реду, а докаже се да општинска власт није вршила прописе § 14. закона о сувоземним путовима, поред казни, коју изриче надзорна власт по овом закону, оштећена страна може судом тражити од свију кметова накнаду штете. (1884)

Напомена — Види: Закон *о сувоземним јавним друмовима* од 15. Априла 1864. године (Зборник 17. страна 125); Закон о подизању јавних грађевина од 23. Марта 1865. године (Зборник 18. страна 82. (59), и закон о *водама* и њиховој употреби од 26. Декембра 1878. године (Зборник 34. страна 48).

5., стара се о предупређењу пожара и о средствима за гашења. (1866)

Напомена. — Има о томе помена у законодавном решењу од 20. Јуна 1848. године (Зборник 4. страна 160).

6., стара се о одржању здравља људи и стоке у општини. (1866)

Напомена. — Види закон о чувању народног здравља и стоке од 30. Марта 1881. године (Зборник 36. страна 369).

7., води надзор о разним мерама, којима се служе трговци и други људи, кои на меру што продају, и уобште да се преваре недогађају. (1866)

Напомена. — Види закон о мерама од 1. Декембра 1873. године (Зборник 26. страна 17). — Види и закон о Српско народним новцима од 10. Декембра 1878. године (Зборник 34. страна 8).

8., надзирава над меанама, кафанама, гостионицама, да ли се извршују прописана правила. (1866)

Напомена. — Види уредбу о меанама и кафанама од 31. Марта 1861. године (Зборник 15. страна 323); и напомену код тачке 6.

9., води бригу, да ко не даје повода и не иде на руку развратности и скаредности, па све што је противу морала и благи обичаја има да одклони. (1866)

Напомена. — Види о овоме главу XL (40) казнителног законика где је реч: „о иступлењима противу вере, наравствености и благих обичаја“ које су одредбе у важности.

Независно од ових одредаба ми доносимо овде у целости три раније уредбе и то:

Прву од 8. Јуна 1837. године (Зборник 30. страна 197), која гласи:

УКАЗ

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ

Као што се Христијанско богопочитаније по содержанију православне наше вјере из внутрењег и вњешњег богопочитанија састоји, од који перво, сирјеч внутрење, у души, а второ, сирјеч вњешње, вњешњима знацима телеснима совершава се: тако исто богопочитаније втору част православне наше вјере, која је с первом частију вјере, Богопознаније тјесно сојужена к прослављенију имена Божија, к сохраненију свјатости вјере и ко потвержденију истиног Христољубија точнејше испољњавати ваља. И као што је познато да ко има чистије Богопознаније тај и истинитије и точније Богопочитаније извршавати може: тако је праведно захтевање, да предстојатељи народњи који и требају да имају чистије Богопомазаније истиним Богопочитанијем својим народу примјерно предходе. Особено пак ово набљудавати ваља у церкви где се вјерни собирају на ука-

заније Богопочитанија. Ту ваља време богослуженија са сваким смиренијем и благовјенијем одстојати службу божију, слушати, неразговарати се, не смејати се и подобно безчинија нетворити, при потребним возгласима прекрстити се, при кадењу и подобним приликама поклонити се, и овим подобне знаке вњешних богопочитанија извршивати.

Будући пак да примјечавамо, да се при возгласима „Благословено царство", „Примите и јадите", „Пијте от неја вси" и „Свјатаја свјатим" као и при великом входу, гдје здраво приклонити се ваља, многи не само од народа но и од чиновника ни мало не приклањају се: то налазимо се побуђени, Указом овим озбиљски наложити цјелому народу, а особено чиновницима нашим, да слушајући поученија церковна усовершенствују се, колико је више могуће, у Богопознанију; но Богопочитаније да сваки реченим начином на најточније упражњава, особено пак при возгласу „Благословено царство", „Примите и јадите", „Пијте од неја вси", „Свјатаја свјатим" као и при великому входу, да се здраво приклони к земљи, за знак изјавленија истинитог смиренија и покорности к Богу.

Указ овај сообшчавајући Совјету препоручујемо, да га свима исправничествама циркулира с препоруком на сва, да исти указ како свима чиновницима свог окружија тако и народу неколико пута својим начином објаве. У истом циркулару да се строжајше наложи чиновницима, да указ овај и сами свјато испољњавају, а народ ко исполненију истог придржавају, да тако свак имена Христијанина церковног собранија достојан буде. Који пак не би хотјео указ овај набљудавати био он ко му драго, да буде казњен. Ми пак задержавамо себи то право, неисполнитеља указа овог, кога сами собом опазимо, без изјатија из церкве истерати за пример другима.

Да би се пак указ овај овако поспјешествујући сохраненије истиног Богопочитанија, лакше испољњавао, дајемо Ми посредством консисторије свободу свјашченству, сваког који би нарушио указ овај, био он ко му драго, у церкви јавно изобличити.

Ако треба да пристојност нашу и почитаније указујемо спрема старији наши, који су људи, како треба указивати почитаније спрама Бога, који је саздатељ и промислитељ свјета?

№ 2071.
8. Јунија 1837. год.
у Крагујевцу.

Милош Обреновић
Књаз Сербски.
По заповјести Књажеској
Јаков Живановић
директор канцеларије Књажеске.

Другу од 4. Септембра 1839. године (Зборник 1. страна 114), која гласи:

УРЕДБА ЗА СВЕТКОВАЊЕ НЕДЕЉЕ И ПРАЗДНИКА.

Нам. № 1030.
С. № 1493.

НАМЈЕСТНИЧЕСТВО КЊАЖЕСКОГ ДОСТОИНСТВА
СА СОГЛАСИЈЕМ СОВЈЕТА.

Поводом тим, што Народ наш вообште свету Недељу, а и гдјекоје годишње заповједне Господске Празднике, са свим опредјеленију и вољи Божјој противно проводи, које тиме, што у те дане по варошима и касабама чаршију отвара и јавни пазар држи, које пак тиме, што по њеким мјестима пољске тежачке послове предузима и оправља; и тако у мјесто, што би те свете дане по закону светковао, а он ји противу закона обезсвећује и безчести: то да би у Народу нашему једанпут за свагда дојакошње противо-законо светковање свете Недеље и Празника, као вољи Божјој противно, престало, а у мјесто тога, право, законо, вољи Божјој угодно и сходно светковање свете Недеље и Празника воспоставило и увело се, нашли смо се побуђени на представленије врховне Духовне Власти ољедујућу Уредбу издати.

1.

Заповједа се и налаже свакому Србину вообште, и по именце свакому домаћину у Отечеству нашем како варошанину тако и сељаку, да свету Недељу и остале Господске заповједне Празднике, на славу Божију празднује и светкује, које се у том состои, да људи у такове приљежно у Цркву иду, ту да се Богу моле, и да Му на свакидашњим његовим благодјејанијама благодаре, а напротив тога, да од сваког вообште рада престану и одпочину.

2.

Забрањује се свакому Србину у свету Недељу или на Господски Заповједни Празник пољске тежачке послове предузимати и радити, и то се забрањује, да речене послове, ни домаћин сам, нити преко чељади своји, нити пак преко надничара, или мобом сме предузимати.

3.

Забрањује се у свету Недељу, како по варошима, тако и по варошицама и по малим касабама, чаршију отварати, и јавни пазар држати.

4.

Забрањује се сваком трговцу, и сваком кога му драго заната мајстору, како по већим варошима, тако и по варошицама и мањим касабама, у свету Недељу или на заповједне Господске Празднике пазарити, и дућан свој отварати ни пре ни после подне. (Само бакалнице могу после совршене свете Литургије, и то не са чаршије, већ изнутра у авлији бити отворене).

5.

Забрањује се у свету Недељу довозити на колима у варош или икуда дрва, грађу, брашно, ил' друго што на пазар.

6.

Забрањује се онима, кои меане и кафане држе, такове у свету Недељу или заповједне Господске Празднике отварати пре, него што се божанствена света Литургија у Цркви сврши.

7.

Будући се пак овом Уредбом укида пазар у свету Недељу, тода би сваки Србин своје кућне потребе, које је дојако с пијаце набављао, или на пијаци продавао, и одјако с пијаце набављати или на пијаци продати могао: то се овом Уредбом за сваку варош и мјесто, гдје је обичај дојако био, пијацу у недељу држати, опредељује шести дан сваке Недеље т. ј. Субота, а за варош Београд поред Суботе опредељује се и Вторник, у која ће се ова два дана пијаца и пазар држати. Но кад би се догодило, да у течају године Господски какав празник у Суботу или Вторник падне, онда пијаца да буде један дан пре.

8.

Ова Уредба разумјева се и за панађуре, кои су Уредбом Правителственом опредјелени, т. ј. да ни панађури не могу бити нити у свету Недељу, нити пак на заповједне годишње празнике, но у дане послујуће. Тако на примјер, ако и стои у поменутој Уредби, да ће се панађури држати о Цвијетима, о Спасову дне, о светој Троици, о Преображенију, о великој и малој Госпођи, и т. д. опет зато по сили предстојеће ове уредбе, неразумјева се, да ће се баш у те дане панађур започињати, но у први дан после уреченог Празника.

9.

Да би сваки Србин у Отечеству нашем знао, кои су то годишњи заповједни Празници, у које исто тако, као и у свету Недељу не може бити ни пијаца ни панађур, они ће у Календару нашему с црвени слови напечатани бити, а и Свештенство ће свагда напред такове у Цркви Народу објављивати.

Напомена. Види § 4. закона о панађурима (Зборник 18. страна 2).

Уредба ова имаће силу своју од наступајућег Митрова дне тек. 1839. године, од кога дана нико се изговором незнања ове Уредбе извинити неће моћи.

У Бјеограду 4. Септемврија 1839.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОИНСТВА:

КЊАЖЕСКИ ПРЕДСТАВНИК, ПОПЕЧИТЕЉ ИНОСТРАНИ ДЈЕЛА, КАВАЉЕР
Аврам Петронијевић С. Р.

ПРЕДСЈЕДАТЕЉ СОВЈЕТА, ГЕНЕРАЛ — МАЈОР, КАВАЉЕР,
Јеврем Обреновић С. Р.

ЧЛАН СОВЈЕТА, ПОЛКОВНИК,
Тома Вучић Перишић С. Р.

ЗА Г. ПРЕДСЈЕДАТЕЉА, ВИЦЕ — ПРЕДСЕДАТЕЉ СОВЈЕТА,
(М. П.) **Стојан Симић** С. Р.

У ОДСУСТВИЈУ ГЛАВНОГ СЕКРЕТАРА, СЕКРЕТАР СОВЈЕТА,
Венијамин Розмировић С. Р.

Трећу, од 7. Новембра 1841. године (Зборник 2. страна 150) која гласи:

В. № 1544.
Сов. № 844.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ,

Књаз Србски

СА СОГЛАСИЈЕМ СОВЈЕТА ОПРЕДЈЕЛИЛИ СМО И ОПРЕДЈЕЉУЈЕМО:

УРЕДБУ

О ПРЕЛАМА И СЕЛАМА.

Будући да се на ноћним прелама и селама, на коима се младеж обојега пола сабира, благи обичаи кваре, и у сљедству тога иста младеж особито мушке стране, нагоном узбуђени и раздражени страсти на раздор, свађу, бој а и на убиство, као што су то жалостни примјери већ показали, води: то смо, да би се такови и подобни штетни и несрећни догађаји с те стране у напредак предупредили, прописали:

1. Женска лица могу се и у напредак на прела скупљати: но и то да бивају у добрим кућама на очима разумни домаћица и домаћина, а не као што се по неким мјестима било уобичаило, на равни, удаљено од кућа.

2. Младићима се строго забрањује, на ноћна прела и седишта ићи и на њима се са младежи женског пола дружити и забављати.

3. Налаже се свима родитељима, да они ову са законом силом прописану забрану своим синовима, кои се већ у зрелјим годинама налазе, озбиљно обзнањују, и да им своиски у памет усељавају штетна и зла сљедства, која за њи у случају преступленија те забране произићи могу.

4. Свако мушко лице, које се по објављеној овој Уредби на ноћном прелу или на обичној седељки буде нашло, први ће се пут на надлежном Примирителном или Кметовском Суду са затвором од три дана или с десет удараца штапова казнити, а други пут и даље послаће се, као кривац на већем степену, прописаним путем Окружноме Суду на већу и оштрију казн.

У Београду 7. Нојемврија 1841.

(М. П.) **Михаил М. Обреновић** с. р.

ПРЕДСЈЕДАТЕЉ СОВЈЕТА, ГЕНЕРАЛ-МАЈОР И КАВАЉЕР,
(М. П.) **Јеврем Обреновић** с. р.

ПРЕДСТАВНИК КЊАЖЕСКИ И ПОПЕЧИТЕЉ ИНОСТРАНИ ДЈЕЛА, ГЕНЕРАЛ-МАЈОР И КАВАЉЕР,
Ђорђе Протић с. р.

ГЛАВНИ СЕКРЕТАР СОВЈЕТА,
Јован Стеић с. р.

10., представља државним властима своје сажитеље кои желе добити путне исправе за стране државе. (1866)

Напомена. — Види Уредбу о издавању заграничних пасоша од 5. Новембра 1841. године (Зборник 2. страна 146).

11., води списак странаца. (1866)

Напомена. — Види и Уредбу о прирођењу странаца од 2. Маја 1844. године (Зборник 2. страна 300).

12., надзирава над лицима, која су од суда, или од полицајне власти стављена под надзор, а за лица покваренoг и неморалног владања чини, сходно закону, надлежне кораке. (1866)

Напомена. — Види Уредбу полициску од 18. Маја 1850. године (Зборник 5. страна 187).

13., стара се о томе, да у обштини небуде просјака и безпосличара. (1866)

Напомена код тачке 12. важи и за ову 13. тачку.

14., настојава да родитељи своју децу у школу шаљу. (1866)

Напомена. — Види закон о народним школама од 26. Јула 1898. године (Српске Новине број 168).

Напомена. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 178) тачка 4. овог члана допуњена је речима:

„XXI. тачки 4. члана 34. да се додa ово:...“ (како је овде представљена и данас у важности).

Члан 35.

Општински суд као власт општинска, која има да заступа и чува општинске интересе, ради следеће послове: (1875)

1, (1898) Управља општинским имањем,и дужан је да нареди да се исто опише и премери за једну годину дана, и да се стара да се што од истога не окрњи, не умали и не уништи. (1884)

Напомена. — У погледу приватно правном општина је морално лице и има сва права као и јединствена лица „у колико се то по унутрашњем устројству не би особито определило“ (§ 59. грађанског законика).

2, (1898) Рукује општинским приходима. (1875)

Напомена — Приходи општински у главноме су ови;: од акциса, касапница, мерине, (за Београд од тамиса), пијачарине, обалине, трошарине и др. види о томе у трећој књизи која за овом долази, под именом „Општинске финансије“.

3, (1898) Предлаже општинском одбору суму која је потребна да се као прирез покупи, па у сагласију са од-

бором располаже исти као и друге општинске терете на поједине житеље. (1875)

Напомена. — О прирезу у опште види одредбе у одељку III. Закон о буџетима окружним, среским и општинским од 31. Јануара 1901. године.

4, (1898) Води рачуне о свима приходима и расходима општинским. (1875)

5, (1898) Води бригу о општинској сиротињи. (1875)

Напомена. — Између других, која су познијим законом замењена, стоји и данас једно решење ничим незамењено од 12. Јуна 1848 године (Зборник 4. страна 31) које гласи:

Попечитељству Просвештенија

Године 1839. издало је Попечитељство Просвештенија разпис, коим је обштинама наложило да лица, која би без насљедника и имања умрла, о трошку црквене касе сарањују, давши им — обштина — за то право: да оно имање које би иза умрли без насљедника лица остало, насљеђивати могу. И ово се упражњавало до обнародовања грађанског закона. Но како је 530. § тога закона опредјељено, да имање без законог наследника умрлога лица Правителственој каси припасти мора: то се обштина смедеревска изјаснила Началничеству, да унапредак не може о свом трошку без икакве помоћи сиромахе сарањивати.

Тим поводом Попечитељство је 2. Марта 1845. П. № 143. предложило предмет овај Совјету на рјешеније. Он пак имајући у виду, да је свака обштина дужна своје сиромахе о свом трошку сарањивати, као што нарочно из призренија тога при свакој цркви и по један сиротињски тас постои, нашо је за добро 26. Марта 1845. № 228. рјешити: да се како обштини Смедеревској тако и другима, које би се с подобним питањем у будуће Правитељству обратиле, одговори, да сиромаси они, кои не оставе по себи наследника, кои би се о погребу њиховом постарати кадри били, и после кои не остане никакво имање, из ког би се погребени трошкови исплатити могли, спадају на терет својој обштини, и да ји је ова дужна о обштинском трошку саранити.

Рјешеније ово Совјета одобравам и саопштавам га Попечитељству ради извершенија.

У Крагујевцу 12. Јунија 1848.
В. №. 1014.

(М. П.) Александер Карађорђевић с. р.
Књаз Србски.

6, (1898) Надзирава над старателима, који рукују са пупилским имањем, па кад примети да стараоци несавесно поступају са пупилама и њиховим имањем, извештава о томе старатељског судију. (1875)

Напомена. — Види главу IV (четврту) Законика грађанског, у којој су §§ 156. до 181 укинути и замењени законом о старатељству од 25. Октобра 1872. године (Зборник 25. страна 17).

7, (1898) Даје у договору с одбором сведочанства о владању појединих житеља на основу члана 8. под 7. овог закона, кад исто власт захтева, а сам општински суд, кад поједина лица сведочанство о своме владању и имовном стању и т. д. захтевају. Сведочанства пак о сродству такође издаје општ. суд са одбором. (1875)

8, (1898) Уверава се, поред оног што надзорна државна власт редовно врши, да ли се протоколи крштених и умрлих уредно воде. (1884)

Напомена. — Види члан 38. закона о црквеним властима од 27. Априла 1890. године (Зборник 46. страна 515).

9, (1898) Садејствује при попису житељства са државним властима, води тачно списак чланова своје општине, списак лица способних за гласање на збору, као и списак оних лица која су дужна порез плаћати. (1875)

Напомена. — Види закон о пописуу становништва од 14. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 275).

Закон привремени о избору посланика за Народну Скупштину од 10. Јуна 1901 године (Српске Новине број 127).

Закон о непосредном порезу од 14. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна (286)

10, (1898) Чува сва општинска писма, акта књиге, и томе подобно. (1875)

11, (1898) Издаје сведочанства о томе, да је ко год жив, да се налази у општини и т. д. (1875)

12, (1898) Управља општинском поштом, помоћу које стоји општина у поштанској свези са другим општинама. (1875)

Како ће се вршити послови општинске поште, о томе ће министар унутрашњих дела издати особена упутства. (1875)

Напомена. — Види правила о општинским поштама од 30. Јула 1888. године (Зборник 44. страна 50 и 62).

13, (1898) Прописује таксе механске (1875) и хлебарске (1884), односно пића; хлеба и т. д. у договору са одбором општинским. (1875)

Напомена. — Види уредбу о механама и кафанама од 31. Марта 1861. год. (Зборник 15. страна 323).

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је:

„Општински суд, као власт општинска, која има да заступа и чува општинске интересе, ради следеће послове:

1., бира писара и друге званичнике општинског суда, и предлаже ји на потврђење непосредно надзорној власти.

Избор лекара и инжинира подноси се на одобрење надлежном министру.

2., управља општинским имањем, старајући се да се што од истога не окрњи, неумали и неуништи.

3., располаже општинским приходима.

4., предлаже општинском одбору суму, која је потребна да се као прирез покупи, па у согласију са одбором располаже исти, као и друге општинске терете на поједине житеље.

5., води рачун о свима приходима општинским.

6., води бригу о сиротињи општинској.

7., надзирава над туторима, кои рукују са пупилним имањем, па кад примети да тутори несавестно поступају са пупилама и њиовим имањем, извештава о томе надзорну власт.

8., даје сведочанства о владању поједини житеља општине, о њиовом стању, нмању, сродству, и о другим њиовим личним односњима.

9., уверава се, да ли се протоколи крштени, венчани и умрли уредно воде.

У селским општинама ово ради надзорна власт.

10., садејствује при попису житељства са државним властима. Води точно списак чланова своје општине, списак лица способни за гласање на збору, као и списак они лица, која су дужна порез плаћати.

11., чува сва општинска писма, акта, књиге и томе подобно.

12., издаје сведочанство о томе, да је неко жив, да се налази у општини и тим подобно.

13., управља општинском поштом, помоћу које стои општина у поштанској свези са другим суседним општинама.

Како ће се вршити послови општинске поште, о томе ће министер унутрашњи дела издати особено упутство.

14., прима и одпушта општинске служитеље.

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 16) овај члан замењен је речима:

„Члан 35. замењује се овим:

„1, Бира писара и друге званичнике општинског суда.

„2. Управља општинским имањем, старајући се, да се исто попише и премери и да се што од истога не окрњи, не умали и не уништи.

„3, Рукује....

„4, Предлаже....

„5, Води рачун....

„6. Води бригу....

„7, Надзирава....

„8, Даје у договору....

Све како је горе представљено у тачкама 2, 3, 4, 5, 6 и 7. и данас у важности.

„9, Уверава се, да ли се протоколи крштених, венчаних и умрлих уредно воде.

„10, Садејствује....

„11, Чува....

„12, Издаје....

„13, Управља....

Све како је горе представљено у тачкама 9, 10, 11 и 12, и данас у важности.

„14, Прима и отпушта општинске служитеље. У члану 27. последњи став укида се".

„15, Прописује таксе механске односно пића, хлеба и т. д. у договору са одбором општинским".

Напомена 3. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 179) учињене су измене у речима:

„XXII. Тачки 1. члана 35. да се дода ово:

Но при бирању и постављању писара и осталих званичника општинских првенствено ће се узимати спремна лица из општине.

Овде се као правило одређује: да отпуштени из државне службе чиновници, свештеници, учитељи или други државни органи, не могу за писаре и општинске званичнике бити бирани за пет година рачунећи од дана кад је из пређашње службе отпуштен а тако исто ни они који стоје у изузећу по члану 16. овог закона.

Тачка друга замењује се: Управља општинским... (онако како је *горе сада у 1. тачки представљено остало у важности и данас).*

Тачка 9. истог члана 35. да се измени овако; „Уверава се... (онако како је горе представљено у садањој тачки 8, и данас у важности.)

„У тачки 15. после речи механске да се дода: и „хлебарске".

Напомена 4. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) укинуте су две тачке речима:

„У члану 35. тачка 1. изоставља се и редни бројеви осталих тачака мењају се".

«У члану 35. тачка 14. укида се".

Члан 36.

Уколико би општински суд за извршење своји наредби, издани у границама закона, имао и силу употребити, може то учинити према ономе, ко би се томе противио, или то неби хтео испунути и то ће свагда бити на рачун онога кои није испунио наредбу општинског суда. (1866)

Члан 37.

Општински суд саставља и подноси општинском одбору рачуне о управи општински добара и о општинским приходима и расходима. (1866)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је, како је овде представљен и данас у важности; са последним ставом који је гласио:

«Овакви рачуни шиљу се надзорној власти, заједно са примедбама одбора о истим, ако би какви било».

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 17.) укинут је горњи став речима: „У члану 37. последњи став укида се.“

Члан 38.

Општински буџет саставља суд општински и пошто га прегледа и одобри одбор, подноси се на одобрење по члану 78. (1884)

Ако се из буџета увиди, да редовни приходи општински нису довољни да се подмире општински трошкови, суд ће предложити да се сума, у колико не достаје до подмирења општинских трошкова, надокнади прирезом. (1884)

Ако одбор поднесени буџет одобри, али не одобри да се извесни издатци прирезом подмире, назначиће начин, како мисли да се ови издатци подмирити могу; не одобрили пак и саме неке издатке, назначиће за што их не одобрава и општински суд поред спровода буџета, поднеће све те примедбе одбора, као и своје разлоге, за што налази да су одбором неодобрени издатци нужни, надзорној власти, која, ако нађе предлог за умесан, а недостатак који је за подмирење расхода нуждан превазилази суму коју надзорна власт може сама да одобри, подноси ствар Министру Финансије на одобрење. (1884)

Овако се исто има поступити и онда, кад би се мимо буџета какви изванредни издатци имали чинити, па на то не би хтео да пристане општински одбор. (1884)

(Види напомену код члана 13. т. 3).

Напомена 1. — Првобитни текст овог члана гласио је:

„Обштински суд у окружним варошима, варошицама и у селима где министер финансије нареди, приликом полагања рачуна одбору, предлаже му уједно и буџет прихода и расхода за идућу рачунску годину.

Ако се из буџета увиди, да редовни приходи обштински нису довољни, да се подмире обштински трошкови, суд ће предложити, да се сума уколико недостаје до подмирења обштински трошкова надокнади прирезом.

Ако одбор поднешени буџет одобри, али неодобри да се издатци прирезом подмире, назначи ће начин, како мисли да се ови издатци подмирити могу; неодобри ли пак и саме неке издатке, назначи ће зашто ји неодобрава, и општински суд, поред спровода буџета, подне ће све те примедбе одбора, као и своје разлоге, зашто налази, да су одбором неодобрени издатци нуждни, надзорној власти, која ако нађе предлог суда за умѐстан, а недостатак, кои је за подмирење расхода нуждан, превазилази суму, коју надзорна власт може сама да одобри, подноси ствар министру финансије на одобрење.

Овако се исто има поступати и онда кад би се мимо буџета какви изванредни издатци имали чинити, па на то не би хтео да пристане општински одбор.«

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 18) овај је члан био укинут речима: „Члан 38. укида се".

Напомена 3. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 179) враћен је опет са изменом у речима: „Члан 38. да гласи овако:..." (како је напред представљен и данас у важности).

Члан 38 а.

Општински прирез располагаће се на поједине становнике по сразмери непосредног пореза, кој они држави плаћају ма по ком закону о тим порезама. Највећи прирез, који се годишње на једну пореску личност може ударити несме бити већи: у селима од пет, у варошима и варошицама од десет, а у вароши Београду од 20% оне суме, коју дотична пореска личност плаћа годишње у име непосредних пореза. (1884)

Ако би где требало више прореза за коју годину, Министар Финанције искаће на молбу оних који тај прирез захтевају, овлашћење од државнога савета (чл. 90. тач. 8. устава) на основу кога може давати таква одобрења. (1884)

(Види напомену код члана 13. 3).

Напомена 1. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 180) додат је овај члан речима: „Члан 38. а. да гласи овако:..." (како је напред представљен и данас у важности).

Напомена 2. — Члан Устава на који се овде указује сада је члан 85. тачка 5. (Устав од 6. Априла 1901. године (Српске Новине број 76).

Напомена 3. — О прирезу ова одредба не важи у колико је о њему реч у закону о окружним, среским и општинским буџетима од 31. Јануара 1901. године (Српске Новине број 32).

Члан 39.

Општински суд у варошима и варошицама држаће недељно најмање два пута, а у селима један пут редовне седнице, и дане у којима ће се седница држати, назначиће још у почетку сваке године. Но осим ових редовних седница, може држати и ванредне свакад, кад председник за нужно нађе, и седницу нареди, или кад то општински одбор због нагомиланих послова захте. (1875)

Председник суда дужан је са писарима сваког дана у судници бити и општинске послове вршити. (1884)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је:

„Обштински суд у варошима и варошицама држаће недељно најмање два пута а у селима једанпут редовна заседанија, и дане, у које ће ова заседанија држати, назначи ће још у почетку сваке године. Но осим ови редовни заседанија, може и ванредна држати свагда, кад председатељ за нуждно нађе и заседаније нареди“.

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 18) овај је члан замењен речима: „Члан 39. замењује се овим:...“ (како је напред у првом одељку представљен и данас у важности).

Напомена 3. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 181) додат је други одељак речима: „XXIV. Члану 39. додаје се:...“ (оно, што је напред представљено и данас у важности).

Члан 40.

У време, кад нема заседанија, председатељ и чланови обштинског суда, врше сваки за себе послове, кои су распоредом или председатељем означени, у колико су ти послови приуготовљавања за даље саветовање суда или у колико се тиче извршења оног, што је суд или одбор решио. (1866)

Члан 41.

У месту где је председник, он је прва месна власт, а у другим местима (селима) кмет. (1898)

Кмет сваки у своме селу са два поштена сељака, који су кућне старешине а које парничари изберу извиђа потрице које не износе више од 20 динара и одређује накнаду штете и казну за кривице, ако томе има места. Пресуда је његова извршна. (1898)

Потрице пак преко 20 па до 200 динара извиђа и суди општински суд. (1898)

Кмет (1898) сваки у своме селу, помирљиво расправља тербе, које би се породиле између житеља, због њива, крчевина забрана и други оваквог рода потраживања. Но поравнења пред кметом учињена, само се онда силом власти извршују ако су и од општинског суда потврђена. (1866)

Кмет (1898) сваки у своме селу, извршује све наредбе, које добије од општинског суда, стара се, сходно правилима и добивеним упутствима, да се одклони свака штета и опасност личности и имања, и све што би могло мир и поредак нарушити у селу и казни оне, кои се покажу непослушни, било, кад он што нареди, било кад извршава наредбе општинске власти. (1866)

Непослушног може ма ко од њи осудити на затвор до двадесет и четири сата, или на бој од 5 до 10 ударца или од једног до шест цванцика новчане казне, пошто предходно призове бар два одлична сељана, кућне старешине, и у присуству њином ствар извиди и пресуду изрече. (1866)

Пресуда кмета одма се извршује. (1866)

О свима својим пресудама кмет у одређено време извештава општински суд, који има право надзора и коме је он одговоран ако учини какву противзаконитост; а председник општинског суда и кметови одговорни су непосредно надзорној државној власти за противзаконитости, ако би какву учинили. (1898)

(Види полициску уредбу и закон о чувању пољског имања).

Напомена I. — Првобитни текст овога члана гласио је:

„Кад се општина састои из више села, прва је местна власт у селу, где је кмет, општински кмет (председатељ општинског суда), а у другим селима помоћници кметовски".

„Кмет и помоћник, или помоћници кметовски, сваки у своме селу, са два честна сељака, кои су кућне старешине, извиђа потрице, које не износе више од сто гроша чаршиски, и одређује накнаду штете и казн за кривца, ако томе има места",

„Потрице пак преко сто гроша чаршиски, па до пет стотина гроша чаршиски, извиђа општински суд".

„Кмет и помоћник или помоћници кметовски, сваки у свом селу... и т. д. (како је напред представљено у четвртом одељку и данас у важности).

„Кмет и помоћник или помоћник кметовски сваки у свом селу..." и т. д. (како је напред представљено у петом шестом и седмом одељку и данас у важности).

„Кмет и помоћник или помоћници кметовски о свима својим пресудама извештавају у одређено време обштински суд, кои има право надзора, и коме су они одговорни, ако учине какову противзаконост, а председатељ обштинског суда, као и чланови, ако би у исто време били и кметовски помоћници, одговорни су непосредно надзорној државној власти за противзаконости, ако би какве учинили«.

Напомена 2. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) унесене су ове измене и допуне речима: „У члану 41. први одељак мења се и гласи:...« (како је напред представљен и данас у важности).

„У члану 41. други и трећи одељак мењају се и гласе:...« (како су напред представљени и данас у важности).

„У члану 41. у одељку 5. озостављају се речи: „и помоћник или помоћници кметовски...« (што је мимо оскудице формалног закона учињено напред и код четвртог одељка).

У члану 41. последњи одељак мења се и гласи:...« (како је напред представљен и данас у важности).

Члан 42.

Руковање са обштинским приходима у обштинама, где нема нарочитог лица као рачуноводитеља, може обштински суд, по одобрењу одбора, поверити једном од чланова обштинског суда, или ком другом обштинском званичнику. (1866)

Начин вођења рачуна и начин надзора ови рачуна прописаће министер финансије. (1866)

Ови прописи морају се точно вршити; но ако би се ма у чему одступило без нарочитог одобрења, могу се руковаоци и рачуновође општинских каса казнити од надзорне власти по члану 88-ом поред оног, што они стоје одговорни по устројству главне Контроле. (1884)

Напомена. — Првобитни текст овога члана, са додатком по закону од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 181) у речима: „другом одељку члана 42. да се дода:...« гласили су и гласе како су напрад представљени и данас у важности.

Члан 43.

Председатељ са два члана суда обштинског суди онима, кои учине што било против обштински наређења, или други прописа државне власти. Он наређује, да се ко узме на одговор и званично ислеђење за дела забрањена и према потреби упућује и шиље надзорној власти. (1866)

Кмет као председатељ општинског суда извршује закључења општинског одбора но у случају ако нађе, да решења општинског одбора нису законима саобразна, или да вређају општински или државни интерес, он ји задржава од извршења и враћа ји одбору на нови претрес, показујући му уједно узрок, зашто се немогу извршити. Остане ли одбор пак при своме закључењу, онда упућује кмета, да ствар поднесе државној власти на решење ако се суд разлозима одбора ипак не нађе убеђен. (1866)

Члан 44.

Општински суд решава по вишеству гласова. (1866)

Но закључење општинскога суда, за које председатељ нађе:

1., да прелази круг делања општинског суда;

2., да су противна законима и законим наредбама власти, — подноси председатељ пре извршења са своим примедбама на решење надзорној власти. (1866)

Члан 44. а,

Ако се закључци учињени по члану 43 и 44. изврше пре но што се поднесу на одобрење надзорној власти, а буду противни интересима државним и општинским, одговара кмет кривично а штету причињену плаћају сви одборници (по члану 43) и чланови општинског суда који су решавали (по чл. 44). (1884)

И ако неби било никакве штете, кмет ће моћи одговарати по овом закону што није испунио прописе законске. (1884)

Напомена. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 181) додат је овај члан речима: „XXVI. к члану 44. да се дода члан 44. а, овако: . . .“ (како је овде представљен и данас у важности).

Члан 45.

Особени закони одређују круг и начин делања општински судова у грађанским и кривичним предметима. (1886)

Напомена I. — За *грађанске* предмете у важности је законик грађански од 25. Марта 1844. годие.

Законик о поступку судском у грађанским парницама од 20. Фебруа 1865. године,

Напомена 2. — За *кривичне* предмете у важности је полициска уредба од 18. Маја 1850. године. Даље законик казнителни од 29. Марта 1860. године и законик о поступку судском у кривичним делима од 10. Априла 1865. године.

Напомена 3. — Осим ових у остале законе у „грађанским предметима" о којима није дато израза у овом закону о општинама, а који су ипак везани радом општине, долазе махом сви закони по свима струкама државне управе и само у онолико, у колико је у њима изречно поменуто садејство општинских власти.

Члан 46.

Председник општинског суда осим означених послова има још ово да врши: (1875)

1, Он прима и отвара писма на општински суд управљена, сви се послови преко њега достављају општинском суду, одбору или збору, и он је дужан, све наредбе државне надлежне власти саопштити општинском суду, одбору или збору, у колико ко ме треба, да се то саопштии стара се о извршењу њиховом. (1875)

Званичнике који немају сталне плате, председник може административно казнити од 5—30 дин. (1884)

Ова се казна изриче на ползу општинске касе. (1884)

2., Он чува при себи општински печат, и удара га на писмена, што се од стране општинске власти издају. (1875)

3, Он потписује сва писма, која се од стране општинских власти шаљу или издају. (1875)

4, Он надзирава, да се сви послови, у општини тачно врше, одговоран је за све неуредности, узима на одговор оне, који неуредно, небрежљиво и неискрено одправљају послове и према томе чини даље надлежне кораке. (1875)

5, Председник општинског суда може општинске званичнике дисциплирано казнити укором, или губитком плате до осам дана, а оштински суд може их казнити губитком плате до петнајест дана и уклонити их са звања. (1875)

Кметове (чланове) општинског суда може председник казнити укором или губитком плате до 15 дана. (1898)

6, Прима и отпушта ниже општинско особље и служитеље, а служитеље у осталим селима прима и отпушта по договору са месним кметом. (1898)

7, Дисциплинску казну укора и губитка плате до 15 дана, а за немарно вршење службе и непослушност, над општинским лекаром и инжињером, изриче општински суд. (1898)

Веће дисциплиране казне над општинским лекаром по тужби општинског суда изриче министар унутрашњих дела, а над општинским инжињером министар грађевина, по одредбама закона о чиновницима грађанског реда. Тако исто по предлогу суда и одбора они се могу и уклонити са звања по решењу надлежног министра. (1898)

Напомена 1. — Првобитни текст овог члана гласио је:

„Председатељ обштинског суда, осим означени послова, има јошт и ово да врши:

1., Он прима и отвара писма на обштински суд управљена. Сви се послови преко њега достављају обштинском суду, одбору или збору, и он је дужан све наредбе надзорне власти саопштити обштинском суду, одбору или збору, у колико коме треба да се то саобшти, и стара се о извршењу њиовом.

2., Он чува при себи обштински печат и удара га на писмена, што се од стране обштинске власти издају.

3., Он потписује писма, која се од стране обштинске власти шаљу или издају.

4., Он надзирава, да се сви послови у обштини тачно врше, одговоран је за све неуредности, узима на одговор оне, кои неуредно, небрежљиво и неискрено одчрављају послове, и према томе чини даље нужне кораке.

5., Председатељ обштинског суда у варошима и варошицама може општинске званичке дисциплинарно казнити: укором или губитком плате до осам дана. Кад председатељ нађе, да кои од званичника обштински већу од ове казна заслужује, он представља ствар надзорној власти.

6., У хитним случајима он сам предузима и наређује потребне мере, да се одклони свака несрећа или штета“.

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 18) овај је члан замењен речима: „XXVII. Члан 46. замењује се овим:...“ како је напред представљен и данас у важности: у првом одељку са тачком 1 до тачке 5 изузев додатак код тачке 1, и 5 као и тачку 6; са последњим ставом код тачке 5. у речима:

„Дисциплинарну казну над општинским лекаром и инжињером изриче општински суд, а уклања их са звања општински одбор по предлогу општинског суда“.

Напомена 3. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 182) овај је члан допуњен речима: „Члан 46. допуњава се: после прве тачке долази овај став:...“ (који је напред на том месту представљен и данас у важности).

Напомена 4. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) учињене су измене и допуне у речима:

„У члану 46. после првог одељка тач. 5. долази други одељак који гласи:...„

„У члану 46. после другог одељка тачке 5. додаје се нова тачка 6, која гласи:...“

„У члану 46. последњи одељак тачке 5. постаје тачка 7. и гласи:...“ (све онако, како је напред на дотичним местима представљено и данас у важности).

Члан 47.

1, Председник, чланови општинског суда, кметовски помоћници*) и сви остали званичници општински, не могу се удалити из општине, без пријаве и одобрења. (1875)

2, Главни кмет у варошима и варошицама не сме одсуствовати дуже од 24 сата, а у селима дуже од три дана без знања и одобрења надзорне власти. (1884)

Члановима суда, кметовским помоћницима и свима осталима званичницима, даје одсуство до 10 дана суд општински сам, а до шест недеља по претходном одобрењу одбора. (1884)

3, У хитним и одлагања нетрпећим случајевима може дати одсуство до три дана председнику, члан суда, који га по закону заступа, а председник члановима општинског суда кметовским помоћницима и свима осталим званичницима општинским. (1875)

4, Председника, кад одсуствује или је спречен, заступа у дужности по звању старији члан општ. суда. (1875)

5, Члана општ. су да, кад одсуствује или је спречен, заступа кметовски помоћник који није члан, или ако их је више који нису чланови, онај кога одреди општ. суд. (1875)

А кад нема кметовских помоћника онда члан одбора кога одреди општински суд. (1875)

6, Кметовског помоћника, који није члан општ. суда кад осуствује или је спречен, заступа члан општ. одбора, кога одреди општински суд. (1875)

7, Општинским званичницима, кад одсуствују или су спречени, одређује заступника општински суд. (1875).

8, Ономе, који је одређен, да заступа у дужности одсуствујућег председника или члана општинског суда, или

*) „Кметовски помоћници“ остали су овде и неопажени према закону од 21. Јула 1898 године; а те речи данас означавају „кметове.“

помоћника кметовског, кад то заступање траје дуже од петнајест дана, даје се накнада равна плати онога, кога одређени заступа. Накнада ова припада само онима, који не врше никакву другу платежну службу. Ономе, коме се даје одсуство од дужности, или који је спречен у вршењу дужности због болести, тећиће плата и за време одсуства а у свима другим случајевима одсуства због свога посла или због посла општинског или народног, који је нарочито плаћен као и у случају одсуства, дужег од петнајест дана, плата престаје. (1875)

Напомена 1. — Првобитни текст овог члана гласио је овако:

„Председатељ и чланови општинског суда не могу се удалити из општине без пријаве и одобрења.

У окружним варошима и у вароши Београду председатељ неможе се без одобрења надзорне власти никуд из општине удалити на дуже време од двадесет и четири сата; по варошицама и селима. неможе се без одобрења надзорне власти удалити на дуже време од три дана, но и тада треба да извести о свом одласку свог законог заступника.

Одсуство до месец дана даје председатељу надзорна власт, а за одсуство дуже од тога времена потребно је одобрење непосредно више власти.

Кад председатељ добије овако одсуство, или је спречен другим узроком, да дужност своју врши, надзорна власт одређује, ко ће га од чланова општинског суда, или од одборника заступати у дужности. За краће пак време заступаће га старији по избору члан општинског суда.

Председатељ даје чланови општинског суда и званичницима општинским одсуство у варошима до три, а у варошицама и селима до седам дана; за дуже одсуство потребно је одобрење надзорне власти.

Ово, што је казано за чланове општинског суда, важи и за помоћнике кметовске.

Члана суда, ако је потребно, заступа члан одбора, кога председатељ на то одреди.

Свагда, кад кметовски помоћник добије одсуство, власт, која одсуство одобрава, одредиће уједно, ко ће га за то време у дужности заступати.

Ономе, ко је одређен, да заступа у дужности одсуствујућег председатеља или члана општинског суда, или помоћника кметовског, кад то вршење дужности траје дуже од десет дана, даје се накнада. Та накнада принадлежи само онима, кои неврше никакву другу платежну службу и равна је плати онога, кога се дужност врши. Ономе, коме се одсуство од дужности због болести даје, тећи ће плата и за време одсуства, а у свим другим случаима одсуства плата престаје.“

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 19) овај је члан замењен речима: „Члан 47. замењује се

овим:...“ (све онако како је напред представљено и данас у важности) — изузев тачке 2. која је гласила:

„2, Општинском кмету, члановима суда и кметовским помоћница, даје одсуство до десет дана општински суд сам, а до шест недеља по претходном одобрењу одбора.

Свима осталим општинским званичницима даје одсуство сам општински суд.“

Напомена 3. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 182) замењена је друга тачка речима:

„XXVIII. Тачка 2. члана 47. да се замени овако:...“ (како је напред представљена и данас у важности).

Члан 48.

Свака општина има једнога или више писара према величини послова у општинском суду. Њих предлаже председник општинског суда, а утврђује општински суд. (1898)

Писар општинског суда мора имати ове услове: (1898)

1, Да има својства означена у тачци 1., 2. и 7. чл. 8. овог закона; (1893)

2, Да није у изузећу члана 16. овога закона; (1898)

3, Да је испунио војну обавезу или од исте ослобођен по војном закону; (1898)

4, Првенствено за општинске писаре узимаће се добро писмена лица из исте општине, а нарочито ислужени подофицири који имају остале услове. (1898)

Општинске писаре отпушта власт, која их и поставила, по предлогу председника суда или по својој оцени и нахођењу. (1898)

Напомена. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) овај је члан замењен (?) речима: „Члан 48. мења се и гласи:...“ (како је овде представљен и данас у важности).

Члан 48. а,

Обштински писар води протокол о радњи обштинског суда и исти заједно са председатељем подписује. Он саставља сва писмена, која се издају или куд шаљу у име обштинске власти, израђује решења обштинског суда и све објаве и у обште води бригу о целом писмоводству обштинском и обштинској архиви. (1866)

Сва писмена, која се издају у име обштинске власти, поред председатеља и писар премаподписује. (1866)

Осим тога обштински писар ради и све оне послове, које му одреди председатељ обштинског суда. А у селским обштинама он врши и послове местне поште. (1866)

Писар општинског суда одговара за сваку своју неправилну радњу, учињену у кругу своје дужности. (1898)

Напомена 1. — Овај је члан био 48. и првобитни текст његов гласио је онако како је напред представљен и данас у важности са трећим одељком који је гласио:

„Обштински писар, при ступању у званије полаже заклетву у обштинском суду, да ће владајућем Књазу веран бити, и да ће дужност своју по законима и законим наредбама предпостављени му власти точно и савестно одправљати“.

Напомена 2. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 182) изостављен је трећи одељак речима:

„XXIX. Последњи одељак члана 48. да се изостави, по што је о заклетви нарећено у члану 32. (допуна XIX).“

Напомена 3. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) унесена је допуна речима: „Последњи одељак овог члана да гласи:...“ (како је представљен и данас у важности).

IV.

Обштински одбор.

Члан 49.

Ради редовног заступања обштински интереса и ради надгледања делања обштинског суда, у свакој обштини постои обштински одбор. (1866).

Члан 50.

Поред кмета, као председатеља и чланова обштинског суда, одбор састављају: (1866)

1., У варошима неокружним, варошицама и селским обштинама, које имају мање од триста глава данак плаћајући, осам одборника. (1866)

2., У истим обштинама, где је број глава, које данак плаћају, преко триста, а мањи од пет стотина, дванајест одборника. (1866)

3., А где је преко пет стотина глава, шеснајест одборника. (1866)

4,, У окружним варошима такође шеснајест. (1866)

5., А у вароши Београду тридесет и два одборника. (1866)

Члан 51.

Председатељ општинског суда уједно је и председатељ општинског одбора. (1866)

Но кад би одбор дејствовао по чл. 64. или по 1-вој точки чл. 65. како председатељ тако и чланови општинског суда имају се за то време удалити из заседанија одбора, у коме ће случају председавати најстарији по избору одборник. (1866)

Председатељ је дужан старати се, да се у одбору одржи поредак и да се одбор у свом делању придржава закони прописа. (1866)

У случају том, да неред у одбору обвлада, или да се почне саветовати о предметима, кои по овом закону неспадају у његову надлежност, председатељ изјављује, да је заседаније прекинуто и после те изјаве никакво решење одборника нема законе силе. (1866)

Члан 52.

Сваки, који има право гласања на општинском збору и има непокретних добара у Србији или има сталну радњу, коју на своју руку води, а плаћа потпуни грађански данак, може бити изабран за одборника. (1875)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је:
„Сваки кои има право гласања на обштинском збору и има непокретни добара у Србији, може бити изабран за одборника“.

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 20) овај је члан замењен речима: „Члан 52. замењује се овим:...“ (како је представљен и данас у важности).

Члан 53.

Не могу бити изабрани за одборнике: (1875)

1, Чиновници надлежателства, који над општином непосредно надзиравају. (1875)

2, Општински званичници под платом, председник и чланови општинског суда, као и служитељи општ. и других јавних надлежателства. (1875)

3, Сродници до другог степена закључно. (1875)

Ако су овакви сродници случајно изабрани, старији по избору узима се за одборника. (1875.)

4, Учитељи и свештеници. (1898)

Сви који су у каквој год служби државној а тако и пензионери и свештеници, могу се примити за одборнике само по одобрењу својих надлежних министара. Пре тога одобрења не могу учествовати у раду одборском, а ако би то учинили, рад одборски у седницама, на којима су они присуствовали, не вреди. (1884)

Напомена 1. — Првобитни текст овог члана гласио је овако:

„Немогу бити изабрани за одборнике:

1., Чиновници надлежателства, кои над обштином непосредно надзиравају.

2., Обштински званичници под платом (осим председатеља и чланова обштинског суда), у чему се и свештеници и учитељи јавни школа подразумевају, као и обштински и други надлежателства служитељи.

3., Сродници до другог степена.

Ако су овакови сродници случајно изабрани, старији по избору узима се за одборника.

Државни чиновници, осим они под 1., могу се примити за одборника само по одобрењу свои надлежни министра“.

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 20) овај је члан замењен речима: „Члан 53. замењује се овим:...“ како је напред до тачке треће представљено и данас у важности; а сем тога још и последњи одељак тачке треће, који је гласио:

„Државни чиновници осим оних под 1. могу се примити за одборнике, само по одобрењу својих надлежних министара.“

Напомена 3. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40 страна 182) последњи одељак тачке 3. замењен је речима:

„XXX. Последњи одељак тачке 3. члана 53. да се замени овако:...“ како је напред представљен и данас у важности.

Напомена 4. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) дометнута је 4. тачка речима:

„У члану 53. после другог одељка тачке 3. долази нова тачка 4, која гласи: „учитељи и свештеници“ (како је напред представљено и данас у важности).

Члан 54.

Кад се бирају одборници, изабраће се уједно и њиови замењеници, кои ће долазити у одбор само онда, кад ји председатељ позове. (1866)

Замењеници позивају се у одбор редом, кад немогне да се довољан број одборника скупи, да би одбор могао држати своја саветовања. (1866)

Број замењеника треба да је раван половини чланова одбора, нерачунајући ту и чланове општинског суда. (1866)

Члан 55.

Одборници служе две године. Прва половина одступа после једне године коцком, а после сваке године заоставша половина одступа без коцке. (1875)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је овако:

„Избор одборника и замењеника важи за четири године узастопце; али свагда после две године половина одборника изступа из одбора, а кои ће одборници уједно време изступити, решава се коцком".

„Пређашњи одборници и замењеници могу бити на ново изабрани".

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 21) овај је члан замењен речима: „Члан 55. замењује се овим:..." (како је овде представљен и данас у важности).

Члан 56.

Одборници и замењеници полажу формалну заклетву, као и остали општински часници, по члану 32. (1884)

Док ову заклетву не положе, неће моћи учествовати у седницама, и решења, која би била донесена у таким седницама, не вреде. (1884)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је:

„Одборници и замењеници при ступању у своју дужност заветују се свечано пред општинским судом, да ће владајућем Књазу и отечеству верни бити, да ће точно и савестно отправљати своју дужност као одборници, и да ће се искрено старати о општинским интересима".

Напомена 2. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 173) овај је члан замењен речима:

„XXXI. Члан 56. да се замени овако:..." (како је овде представљен и данас у важности).

Члан 57.

Изабрани за одборнике и замењенике немају никакву плату од општине. (1886)

Члан 58.

Сваки члан општине, који буде изабран за одборника или заменика, дужан је примити се тога избора и отправ-

љати дужности одборника за време, за које је изабран. (1875)

Избора се пак не морају примити: (1875)

1., Они, који су навршили шесдесет година. (1875)

2., Они, који због дуготрајуће болести и слабости нису у стању вршити дужности одборника. (1875)

3., Они чланови општине, који се по свом редовном занимању већином налазе на страни или на путу. (1875)

4., Државни чиновници у служби находећи се. (1898)

5., Они, који су били одборници и заменици за једну годину после тога кад су престали бити одборници или заменици. (1875)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је овако:

„Сваки члан обштине, кои буде изабран за одборника, или замењеника, дужан је примити се тога избора и одправљати дужности одборника за време, за које је изабран.

Избора се пак не морају примити:

1., Они, кои су навршили шесдесет година.

2., Они, кои због дуготрајуће болести и слабости нису у стању вршити дужност одборника.

3., Они чланови обштине, кои се по свом редовном занимању налазе на страни или на путу.

4., Државни чиновници у служби налазећи се; и

5., Они, кои су били одборници и замењеници за прве четири године после тога, кад су престали бити одборници“.

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 183) овај је члан замењен речима: „Члан 58. замењује се овим: . . .“ (како је овде представљен и данас у важности).

„4., Државни чиновници у служби наодећи се, свештеници и учитељи“.

Напомена 3. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новиће број 160) тачка четврта замењена је речима:

„У члану 58. тачке 4. изостављају се речи: „свештеници и учитељи„ (је и данас у важности).

Члан 58. а,

Одборници и замењеници пошто се уведу у дужност не могу ни на који начин одступити са свог положаја пре, него одслуже прописани рок. Но ако за време трајања њихове службе наступи према коме неспособност, предвиђена у члану 16., онда таквог разрешава одбор од његове дужности, или ако то одбор пропусти учинити, или

не би хтео учинити, то врши надзорна власт својом наредбом која је одмах извршна. (1884)

Напомена. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 183) овај је члан додат речима:

„XXXII. Члану 58. да се дода члан 58. а, који да гласи овако:...“ (како је овде представљен и данас у важности).

Члан 59.

Разлоге оних чланова општине, који су напоменути у тачкама 1, 2, 3 и 5. чл. 58. прегледа и уважава општ. суд и кад те разлоге уважи, онда се по наредби одбора бирају нови одборници на њихова места, а дотле одбор заменицима попуњава привремено број одборника. (1875)

Ако општински суд не уважи разлоге истих чланова, они се могу противу тога жалити општинском одбору, који их према важности разлога може разрешити од дужности одборника, али докле не буду разрешени, дужни су вршити своје дужности као одборници и заменици. (1875):

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је овако.

„Разлоге они чланова обштине, кои су у тачки 1., 2., 3. и 5. чл. 58. споменути, прегледа и уважава обштински суд, и кад те разлоге уважи, онда се по наредби надзорне власти или бирају нови одборници на њиово место, или одбор замењеницима попуњава број одборника“.

„Ако обштински суд неуважи разлоге исти чланова, ови се могу противу тога жалити надзорној власти, која ји, према важности разлога, може разрешити од дужности одборника, али докле се не разреше, дужни су вршити своје дужности као одборници и заменици“.

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 22) овај је члан замењен речима: „Члан 59. замењује се овим:...“ (како је овде представљен и данас у важности).

Члан 60.

Кад које лице осим оних у чл. 58 именованих, не би хтело примити се дужности одборника и заменика, дужно је тога ради најдаље за осам дана после саопштеног му избора поднети молбу општинском суду, са назначењем узрока, због којих не може да се прими избора. Према важности разлога општински ће суд или молбу уважити, у ком се случају има други, за одборника или заменика изабрати, или ће молитеља решењем одбити. Ако је молитељ решењем одбијен, па опет неће да се прими пове-

рене му дужности, казниће се новчано и то: у селима до педесет а по варошима и варошицама до стотину динара, и опет се мора избора примити. (1875)

Казну ову изриче и извршује општински суд у корист општинске касе. (1875)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је овако:

„Кад које лице, осим они у чл. 58. именовани, неби хтело примити се дужности одборника и заменика, дужно је тога ради најдаље после осам дана саобштеног му избора, поднети молбу обштинском суду, а у селима надзорној власти, с назначењем узрока, због кои не може да се прими избора. Према важности разлога дотична ће власт или молбу уважити, у ком се случају има други за одборника или заменика изабрати, или ће молитеља решењем одбити. Ако је молитељ решењем одбијен, па опет неће да се поверене му дужности прими, казниће се новчано, и то по селима до десет талира, а по варошима и варошицама до двадесет талира, и опет се мора дужности примити".

„Казн ову изриче и извршава у варошима и варошицама обштински суд, а у селима надзорна власт, а новци од исте казни утичу у оба случаја у обштинску касу".

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 22) овај је члан замењен речима: „Члан 60. замењује се овим:..." (како је овде представљен и данас у важности).

Члан 61.

Све што је у члану 58, 59 и 60 казано за одборнике, важи и за избор црквени тутора и старатеља, и за друге подобне дужности, које чланови обштине бесплатно врше. (1866)

Напомена. — Види особене законе: о црквеним властима; о школама; о поступку судском у грађанским и кривичним делима, у опште где је говор о почасној служби грађана.

Члан 62.

Одбор се скупља у заседаније на позив председатеља или по своме закљученију. (1866)

Дани кад се држе редовна заседанија, имају се напред објавити. (1866)

Члан 63.

Одбор према своме определењу унешто контролира радњу обштинског суда, а унешто сам дејствује у неким предметима. (1866)

Члан 64.

Све што општински суд има по решењу општинског одбора да уради, подлежи надзору одбора, који, кад је незадовољан радњом општинског суда, поступа по чл. 70. овога закона. (1875)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је овако: „Све, што обштински суд има по решењу обштинског одбора да уради, подлежи надзору одбора, кои кад је незадовољан радњом обштинског суда, жали се на исти надзорној власти".

Напомена 2. — Законом 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 23) овај је члан замењен речима: „Члан 64. замењује се овим:..." (како је овде представљен и данас у важности).

Члан 65.

Обштински одбор као власт која контролира радњу обштинског суда, ради поглавито ове послове: (1866)

1., Прима од суда и прегледа обштинске рачуне и испитује, да ли су сви издатци по закону и на основу решења одбора обштинског учињени. (1866)

Ради прегледања рачуна одбор може из своје средине два или више чланова одредити, да рачуне промотре. (1866)

Које рачуне одбор одобри, ти се шаљу на даљу потврду надзорној власти. (1866)

Нађе ли пак одбор у рачунима неисправност, он тражи од суда потребна објашњења, па ако се ни с њима незадовољи, доставља ствар са своим примедбама надзорној власти. (1866)

Но свакојако, издатци учињени по рачунима, преко буџета, и без одобрења власти сматрају се као злоупотреба, у коме случају за штету одговара руководац касе, но ако овај не би имао чим платити, за штету одговарају одборници, који су донели закључак о издатку. (1884)

Што у односу на обштинске рачуне нареди Министер Финансије, то се има у обштини да изврши. (1866)

Ако ли суд или одбор не изврши оно што министар финанције нареди, надзорна власт наредиће извршење на трошак одборника, или свију кметова, који не извршењу узрок буду. (1884)

2., Прегледа, измењује и одобрава буџет обштински прихода и расхода. (1866)

3., Узима у претрес предлоге, које му доставља обштински суд. (1866)

4., Овлашћује обштински суд, да у ванредним приликама може у име обштине и без одбора обштинске ствари решавати. (1866)

5., Доноси своја решења по свима оним предметима, кои су упућени обштини, а за које се изреком некаже, да ји може коначно обштински суд решити. (1866)

Напомена — Првобитни текст овога члана гласио је како је овде представљен и данас у важности; са додацима по закону од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 185) код тачке прве у речима: „Четвртом одељку тачке 1. члана 65. да се дода... и последњем одељку тачке 1. члана 65. да се дода ово:...“ (што је овде представљено и данас у важности).

Члан 66.

Садејствовање и пристајање одбора потребно је: (1875)

1, а) да се може из обштинских прихода, или из обштинске касе учинити какав издатак, који није стављен у предрачун. (1875)

Но пре извршења овог закључка, има се тражити одобрење Министра Финанције. (1884)

Напомена. — Види закон о окружним, среским и обштинским буџетима од 31. Јануара 1901. године (Српске Новине број 31.)

б) да се одобри обштински прирез, но ако исти прелази меру, законом одређену, потребно је још и одобрење збора (чл. 13. т. 3.) па ако и збор усвоји, поднеће се предлог о томе на одобрење државној власти (чл. 90 тачка 8. устава). (1875)

Напомена. — Члан Устава који се помиње овде, по Уставу од 6. Априла 1901. године јесте члан 85. тачка 5. — Види и напомену код тачке 1. а,.

в, да одобрава давање под закуп обштинских добара, и (1875)

Напомена. — Види о томе и Указ од 11. Марта 1837. године (Зборник 30. страна 177).

г, да може обштина купити какво непокретно добро. (1875)

2), да се заведе неко ново обштинско звање или да се умножи број обштинских званичника и служитеља. (1875)

3, да се когод овласти, да може обштину у парници пред судом заступати. (1875)

4, да може општина продати и у опште отуђити што од својих непокретних добара. (1875)

5, да се може општина задужити. (1875)

Но у оба ова случаја под 4 и 5 потребно је још и сагласије збора (чл. 13. тач. 3) и одобрење државне власти (чл. 90 тач. 8 и 9 устава). (1875)

О давању општинских земаља оскуднима као и о општинској шуми и општинском потесу, постоје особена правила.

Напомена. — Члан Устава који се помиње овде замењен је Уставом од 6. Априла 1901. године чланом 85. тачке 5. и 6. — Види закон о шумама од 30. Марта 1891. године (Зборник 46, страна 348). — Види закон о потесима од 14. Априла 1866. године (Зборник 19. страна 65). — Види закон о чувању пољског имања од 22. Априла 1885. године (Зборник 41. страна 208).

6, да се предузму ма какве општинске грађевине и предузећа ако трошак за исте у варошима и варошицама износи више од хиљаду, а у сеоским општинама више од две стотине динара. (1875)

Напомена. — Види напомену код тачке 4. члана 34. овог закона.

7, да се на општину разреже прирез или иначе да се општина прими ма каквог терета, који би имали сносити или поједини житељи општине или сама општина. (1875)

Напомена. — Види напомену код тачке 1. а, овог члана.

Одбор садејствује са општинским судом, да се прирези и други терети по смислу закона на поједине разрежу. (1875)

У случају том, кад треба да се какав јавни посао уради, за који је потребан већи број људи и подвозних срестава, одбор у име општине наређује, како да се та потреба подмири општим радом. (1875)

У оваквим случајевима дужан је радити сваки житељ општине, који подлежи плаћању државног пореза. (1875)

Државни чиновници, свештена лица, учитељи, општински званичници, служитељи (1875) краљевог (1882) двора, као и општински и државни служитељи не раде лично, него се откупљују новцем по одређеној такси, или шаљу у место себе друго лице, које је за рад способно. (1875)

А и остали житељи општине могу место себе послати друго лице за рад способно, а по одобрењу општинског суда могу се и новцем од личног рада откупити по одређеној такси. (1875)

У варошима може одбор овластити општински суд, да разрезује терет рада на поједине, у коме случају одбор води контролу, да ли се то уредно разрезује. (1875)

8, да се удејствује све оно, за шта се у овом закону каже, да је потребно да општина уради, или да она пристане. (1875)

9, да се когод прими за члана општине, осим случаја, кад по закону постаје члан. (1875)

Напомена. — Види уредбу о прирођењу странаца од 2. Маја 1844. године (Зборник 2. страна 300).

10, бира општинског лекара и инжињера по предлогу општинског суда. (1875)

Но инжињера не може у ту службу примити, ни примљеног из исте одпустити, док министар грађевина не одобри. (1884)

За лекара општинског у осталом важе прописи закона о уређењу санитетске струке. (1884)

11, решава, да се могу отуђити покретне општинске ствари. (1875)

Напомена 1. — Првобитни текст овог члана гласио је овако: „Садејствовање и пристајање одбора потребно је:

1., да се може из обштинске касе на неку потребу учинити издатак, кои није у буџету.

2., да се заведе неко ново обштинско званије, или да се умножи број обштински званичника и служитеља.

3., да се ко овласти, да може обштину у парницама пред судом заступати.

4., да се одобри куповина и продаја као и давање под закуп непокретни добара.

Без одобрења законодатне власти ни једна обштина неможе од свог непокретног имања ништа отуђити.

О давању обштински имања оскудним, као и о обштинској шуми и потесу постоје особена правила.

5., да се обштина може задужити, потребно је решење законодатне власти, (види устројство државног совета од 17. Августа 1861. год. $\frac{\text{В. № 1657.}}{\text{С. № 1597.}}$ Зб. XIV. стр. 156. у § 3. тач. д.).

6., да се предузму ма какве обштинске грађевине, ако трошак за исте у варошима и варошицама износи више од педесет, а у селским обштинама више од пет дуката цесарски.

7., да се на општину разреже прирез, или иначе да се обштина прими ма каквог терета, кои би имали теглити или поједини житељи обштине, или сама обштина.

Одбор садјејствује са обштинским судом, да се прирези и други терети, по смислу закона на поједине разрежу.

У случају том, кад треба да се какав јавни посао уради, за које је потребан већи број људи и подвозни средства, одбор у име обштине наређује, како да се та потреба подмири обштим радом.

У оваквим случаима дужан је радити сваки житељ обштине кои подлежи плаћању државног пореза.

Државни чиновници, свештена лица, учитељи, обштински званичници, служитељи књажевог двора, као и обштински и државни служитељи нераде лично, него се одкупљују новцем по одређеној такси, или шиљу у место себе друго лице, које је за рад способно.

А и остали житељи обштине могу место себе послати лице за рад способно, а по одобрењу обштинског суда могу се и новцем од личног рада одкупити по одређеној такси.

У варошима одбор може овластити обштински суд, да разрезује терет рада на поједине у ком случају одбор води контролу, да ли се то уредно разрезује.

8., да се удејствује све оно, за што се у овом закону каже, да је потребно да обштина уради, или да она пристане.

9., да се ко прими за члана обштине осим, случаја, кад ко по закону постаје члан.

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 23) овај је члан замењен речима: „Члан 66. замењује се овим:...“ како је овде представљен, са *допунама* по закону од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 184) а уз речи: „тачки 1. члана 66. да се дода.... Тачки 10. члана 66. да се дода ово:...“ такође како је овде представљено и данас у важности.

Члан 67.

Обштински одбор саветује се и своја закључења издаје о свима предметима, које му упути надзорна власт. (1866)

Ако одбор неће да узме у претрес овакве предмете, или оне предлоге, које му учини обштински суд (точ. 3. чл. 65) онда надзорна власт по саслушању суда, подноси ствар на решење дотичном министру и решење овога имаће обштински суд извршити. (1886)

Члан 68.

Плате председницима општинским одређиваће се указом Краљевим, којим се постављају овако: (1898)

I.

1. У Београду од 8—10.000 динара годишње; (1898)
2. У Нишу од 5—6000 динара годишње; (1898)
3. У Крагујевцу, Шапцу, Пожаревцу од 3—5000 динара годишње; (1898)

4. У осталим местима где се председници указом постављају од 1200 до 3500 динара годишње. (1898)

За општину добрињску и таковску вреде наређења под II прописана за сеоске општине. (1898)

II.

У свима осталим општинама где се председници постављају претписом министра унутрашњих дела одређива ће се плате овако: (1898)

1, у општинама до пет стотина пореских глава закључно, од 5—800 динара годишње. (1898)

2, У општинама преко 500 до 1000 пореских глава, по 800 до 1200 динара годишње. (1898)

3, У општинама преко 1000 глава пореских од 1200 до 2000 динара годишње. (1898)

Чланови општинског суда у Београду, који се указом постављају имаће од 2.500 до 4.000 динара годишње, како се буде у указу одредило. (1898)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је овако:

„Плату кмету, члановима обштинског суда, кметовским помоћницима, писару, као и осталим обштинским званичницима и служитељима одбор одређује".

„Приликом одређивања плате немогу бити у заседанију одбора они, коима се плата одређује".

Напомена 2. — Законом од 11. Јула 1884. године (Зборник 40. страна 184) додато је речима:

„XXXV. Члану 68. додаје се: На плату председника у селима и варошицама, даваће све пореске главе дотичне општине најмање по динар, а на плату помоћника његових, или селских кметова, по пола динара уз сваку полугодишњу порезу најмање, и тај ће се прирез купити уз порезу, и разрезивати по имућству, и то само у колико не би достало од осталих прихода. Наређење ово има се извршити пошто груписање општина извршено буде.

У варошима плату одређује одбор, а тако исто и варошицама и селима преко 1500 пореских глава."

Напомена 3. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) замењен је овај члан речима: „после члана 67. додати нов члан 68. који гласи:..." (онако, како је овде представљен и данас у важности).

Члан 68. а,

Плату кметовима, деловођама — писарима, осталим општинским званичницима и служитељима, одређује општински одбор. (1898)

Потребне суме за све плате уносиће се у буџет и одређивати по сразмери непосредног пореза, као и остали прирези. (1898)

Приликом одређивања плате не могу бити у одбору они којима се плата одређује. (1898)

Плата писару (деловођи) по сеоским општинама не може бити мања од 500 динара годишње. (1898)

Напомена. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) овај је члан додат речима: „После члана 68. долази нов члан 68. а, који гласи:...“ (како је овде представљен и данас у важности).

Члан 69.

Ако одбор поменутим лицима одреди малу плату тако, да се због тога не би могло наћи лице способно за исте послове или да људи на које падне избор, не могу отуда живети пристојно, и вршењем општинске дужности морају своје приватне послове напустити, у том случају, ако одбор и после учињене му приметбе од стране општинског суда, не би одредио већу плату (1875) надзорна државна власт (1898) решава ствар. (1875)

Противу решења надзорне власти има места жалби вишој надзорној власти, чија је одлука извршна. (1898)

Жалба се даје према наређењу чл. 76. овог закона. (1898)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је овако:

„Ако одбор поменутим лицима одреди малу плату тако, да се због тога неби могло наћи лице способно за исте послове, или да људи, на које падне избор, немогу отуда живити пристојно, а вршењем обштинске дужности морају своје приватне послове напустити, у том случају, ако одбор ни после учињене му примедбе од стране надзорне власти, неби одредио већу плату, онда надзорна власт на предлог обштинског суда, представља ствар на решење министру финансије“.

„Решење, које министер финансије у споразумлењу са министром унутрашњи дела по овоме изда, обвезателно је за обштину“.

„Но плате обштинским званичницима, које би се решењем министра одредиле, без саизволења одбора, могу највише толике бити, да за кметове као председатеље и писаре по пет гроша чаршиски, за чланове обштинског суда и помоћнике кметовске по три гроша чаршиски, рачунећи на главу пореску, терета превазићи несмеју“.

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 25) овај је члан замењен речима: „Члан 69. замењује се овим:...“ (како је овде представљен и данас у важности, *изузев:* на завршетку првог одељка реч „збор“ и други одељак: „Решење збора обавезно је за општину“.

Напомена 3. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) унесене су измене речима:

„У члану 69. у првом одељку реч: „Збор“ замењује се речју „надзорна државна власт“.

„Други одељак члан 69. мења се и гласи:...“ (како је овде представљено и данас у важности).

Напомена 4. — Неће бити на одмет, ако овде додамо и решење од 24. Фебруара 1859. године (Зборник 12. страна 62) које до данас ни којим законом није изречно ни замењено, ни укинуто; а које гласи:

Попечитељству Внутрењи Дјела.

„У сљедству предложења Попечитељства Внутрењи Дјела, Ја сам сагласно са закључењем Совјета од 13. т. мес. № 1640. рјешио: да се из призрења на одвећ сиротно стање обштинским званичницима, и то како членовима тако и свима без разлике переводним лицама овдашњег примирителног суда, издаје једномесечна посмртна плата, но с тим примјечанијем, да се место умрлог званичника не попуњава за један месец дана како би се на тај начин издатак такове једномесечне посмртне плате накнадити могао. Исто тако ово рјешеније има се однети и на умрла два члена Димитрија Н. Врањалију и Радивоја Стојановића, кои су у болести њиовој једномесечну плату напред изузели, па је неодслужили.

Рјешење ово саопштавам Попечитељству Внутрењи Дјела да по истом поступи.“

В. № 398.
24. Фебруара 1859. год.
у Београду.

Милош Обреновић Први
Књаз Српски.

Привр. Књаж. представник,
Попечитељ Иностранн Дјела.
Стефан Магазиновић с. р.

Члан 70.

1, Кад одбор дозна и увери се, да је председник или члан обштинског суда, или кметовски помоћник, неуредан у дужности, или да ради на штету општинских или државних интереса, или да се је одао порочном животу, или да му је у опште владање таково, да га чини недостојним за његово звање, одбор може представити надзорној власти и тражити да се са звања уклони поткрепивши свој предлог нужним разлозима. (1884)

2, Одбор може и онда тражити да се који од именованих лица са звања на коме је, уклони, када се ово пока-

же по све неспособно за то звање, или ако је такво лице дошло у положај да нема права гласања на збору (члан 16). (1884)

3, Надзорна власт, примивши овај предлог извидиће га у најкраћем року, па ако нађе, да је кривица доказана и да је таква, да дотично лице треба уклонити са звања, доноси решење да се то лице уклони са звања, о чему, по што решење постане извршно, извештава општински суд а овај одбор, ради наређења избора на место збаченог. (1884)

Противу овог донетог решење обе стране имају права, и то у варошима и варошицама за три дана, а по селима за осам дана, жалити се вишој државној власти, а решење те власти извршно је. (1884)

4, У свима случајевима поменутим у тач. 1 и 2. има надзорна власт право, да и без доставе кривице ове извиђа, и да решења своја доноси у смислу горњег наређења, но и тада има места жалби у означеном року. (1884)

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је овако: „Кад одбор обштински дозна и увери се, да је председатељ или члан обштинског суда, или кметовски помоћник небрежљив, неспосо- или неискрен у вршењу поверене му дужности, чини надлежне кораке код надзорне власти, или да се такво лице дисциплинарно казни, или да се у место њега друго избере, а надзорна власт извидиће ствар, и ако нађе да има кривице, казниће кривца, а према важности кривице и званија га лишити.“

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 26) овај је члан био замењен речима: „Члан 70. замењује се овим:

1, Кад одбор општински дозна и увери се, да је председник или члан општинског суда, или кметовски помоћник неуредан у дужности, или да ради на штету општинских интереса, или да се одао порочном животу, или да му је у опште владање такво, да га чини недостојним за његово звање, одбор може овако лице предложити општинском збору, да се оно са звања уклони, поткрепивши свој предлог нужним разлозима.“

„2, Одбор може тражити, да се које од именованих лица и онда са звања, на коме је, уклони, кад се ово покаже по све неспособно за то звање.“

„3, Општински збор, примивши овакав предлог, извидиће ствар. Па ако нађе, да је кривица доказана и да је таква да дотично лице треба уклонити са звања, збор наређује, да се дотично лице уклони са звања, о чему извештава општински суд, а овај опет одбор.“

„Општински суд имаће одма дотично лице од дужности разрешити, а одбор према тачци 1-вој и 7-мој члана 21. нов избор наредити.“

Напомена 3. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 185) сљедовала је и друга измена у речима: „Члан 70. замењује се овим:....“ (како је овде представљен и данас у важности).

Члан 71.

Да би одбор могао издати какво решење, треба да у заседанију одбора присуствује две трећине одборника, нераучнајући у то чланове обштинског суда. (1866)

У седницама треба и чланови обштинског суда да учествују редовно и они тад имају права одборника. (1884)

У одбору бива гласање поименце прозивањем од стране онога који председава. (1884)

Напомена. — Првобитни члан представљен је овде у првом одељку који је и данас у важности; а други одељак додат је законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 186) речима: „XXXVII члану 71. додати ово:...“ што је овде у другом и трећем одељку додато и данас у важности.

Члан 72.

Ако је одбор по други пут због једног истог предмета сазван, ствар решавају они чланови, кои у заседаније тада дођу, ако је ту бар трећина одборника. (1866)

Члан 73.

У обштинском одбору узима се, да је оно решено, на што пристане половина и један више од одборника, кои су у заседанију. Кад су гласови на једнако подељени, узима се да је оно одбор решио, на којој је страни председатељ. (1884)

Одлуке одборске достављају се редовно на знање надзорној власти. (1884)

Напомена. — Првобитни члан овај гласио је како је овде представљен у првом одељку и данас у важности: а законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 186) додат је други одељак речима: „XXXVIII. члану 73. додати ово:...“ (што је овде представљено и данас у важности).

Члан 74.

Кад се предмет саветовања одбора тиче приватни интереса ког одборника, онда такви одборник неће моћи учествовати у саветовању истог предмета. (1866)

То исто важи и за председатеља и чланове обштинског суда, у ком случају председатеља заступа један од чланова суда, а кад из исти узрока ни они не могу участвовати у саветовању одбора, онда најстарји по избору одборник. (1866)

Ако је већина одбора и замењеника интересована у каквом предмету а требало би решење одборско, онда за тај нарочити случај бирају се други одборници на место интересованих, но они чим реше ствар, због које су изабрани, престају више као одборници дејствовати. (1884)

Напомена. — Првобитни текст овога члана представљен је овде у првом и другом одељку и данас у важности; а законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 186) допуњен је речима: „XXXIX. Члану 74. да се дода ово:....“ што је у трећем одељку представљено и данас у важности.

Члан 75.

У заседаније обштинског одбора дужни су долазити сви одборници. Кои неби могао доћи, мора то за време јавити председатељу, како би место одборника могао позвати кога од замењеника. (1866)

Кои одборник или замењеник неоправда код обштинског суда свој изостанак, а није председатељу јавио, да неможе доћи у заседаније, или је јавио а докаже се да није имао узрока, би ће у селима новчано од једног до шест цванцика, а у варошима и варошицама од једног до пет талира казњен, коју казн одређује обштински суд, по правилима, која ће сам одбор у овоме имати поставити. Новци утичу у обштинску касу. (1866)

Исто тако би ће казњен и онај одборник или замењеник, кои из заседанија пре свршетка оде, а не може да се оправда. (1866)

Члан 75. а.

Ако одбор за месец дана после избора не пропише правила по којима ће се по наведеном казна изрицати, онда на предлог надзорне власти прописује та правила министар унутрашњих дела, и иста правила одбор не може мењати. (1884)

Напомена. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 187) додата су три нова члана у речима: „*XL.* к члану 75. да се дода:....“ Члан 75. а, б, и в, како су овде представљени и данас у важности.

Члан 75. б.

Забрањено је одборима у скупу а и појединим са другом којом или више њих општина и њихових одборника договарати се, какав ће закључак доносити у стварима, у којима су у питању државни интереси. (1884)

Ко противно поступи, надзорна власт изриче казну члана 88, ако се иначе кривица не би казнила по кривичном закону. (1884)

Члан 75. в.

Ако одборници не би хтели да врше своју дужност, или би радили супрот државним интересима, власт надзорна може их привремено уклонити са звања, и то ће привремено уклањање вредити највише за шест недеља, за које време ако, не изјаве да ће радити свој посао, ствар се са описом кривице представља министру унутрашњих дела на решење, о коначном разрешењу, што ако се одобри, учиниће се нов избор одборника и замењеника. За време разрешења или док се не изберу нови на њихова места, дужност одбора пуноважно врши суд општински. (1884)

V.

Надзор државне власти над обштинама.

Члан 76.

1, Обштине и општинске власти стоје под врховним надзором државне власти, која преко својих општинама претпостављених органа, извршује и упражњава тај надзор. По овоме надзору иста државна власт има права сва закључења збора, одбора и суда задржати од извршења, ако би иста била противна постојећим законима или законим наредбама. (1884)

2, Противу одлуке дотичних надлежних власти, којима се закључења по тач. 1. задржавају од извршења, може се збор, одбор, суд а и друго приватно лице, где су у питању његови интереси, жалити дотичном министру, који ће по што ствар извиди, закључке дотичне одобрити или уништити. (1884)

Ако надлежни министар по поднетој жалби за три месеца, од дана предаје, не донесе никакво решење по таквом предмету, онда постоју закључци извршни. (1884)

3. Ако би одборници сами или иначе, извршили, или би своју радњу извршили, или покушали извршити закључке своје, или би своју радњу руководили у правцу штетном у опште за интересе државне и општинске, поред, казни по овом закону (чл. 88), могу се у неодложним случајевима, наредбом надзорне власти, привремено удалити од својих одборничких положаја, а ствар са описом кривице представља се првој вишој власти ради накнадног одобрења. (1884)

Према важности кривице и понашања у опште, одборници могу се тим начином и са својих звања збацити, у ком случају не могу се за одборнике, замењенике и у опште часнике општинске бирати, док не протеку три године од кад су збачени. (1884)

Све ово односи се на поједине одборнике и замењенике, а тако и на кметове, чланове обштинског суда и помоћнике кметовске у колико то није одређено чл. 22. (1884)

Жалбе у свима овим случајевима против решења надзорне власти подносиће се првој вишој власти, у варошима и варошицама за три дана а у селима за осам дана, и решење ове власти извршно је. (1884)

4. Ако општинска власт у свима горенаведеним случајевима и иначе, неће да врши законе или наредбе државне власти, надзорна власт принудиће дотичну општину да то изврши, или ће сама извршити на начин и трошак општине као што је то прописано у чл. 22. (1884)

Напомена I. — Првобитни текст овога члана гласио је:

„Обштине и обштинске власти стоје под врховним надзором државног правитељства, које преко свои дотични надлежателства извршава и упражњава тај надзор, по сили кога оно има право сва она закључења збора, одбора или суда обштинског задржати од извршења, па и уништити, која би била противна постојећим законима, или би вређала интересе државне и обштинске.“

„Она закључења обштински власти, која по овоме закону потребују одобрење надзорне власти, немогу се извршити, док не буду надлежном надзорном влашћу расмотрена и одобрена.“

„Што надзорна власт нареди, обштински суд извршава, а обштина после тога може се на наредбу државне власти даље жалити“.

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 26) овај је члан био замењен речима: „Члан 76. замењује се овим:

„Општине и општинске власти стоје под врховним надзором владе, која преко својих дотичних надлежателства извршује и упражњава тај надзор, на основу кога она има права само она закључења збора, одбора или суда општинског задржати од извршења, која би била противна постојећим законима или законитим наредбама за државне послове (чл. 130. устава).“

„Противу одлука дотичних надлежателства, којима се закључење збора, одбора или суда општин. задржавају од извршења, може се збор, одбор или суд жалити дотичном министру, који ће, пошто ствар извиди, закључења збора, одбора или суда одобрити или уништити.“

„Закључења општин. збора, одбора или суда извршна су, ако надлежни министар најдаље за 20 дана од дана пријема закључења ствар не реши.“

„Ако општинска власт неће да врши законе, или законите наредбе државне власти, за државни интерес или послове, државна ће власт принудити дотичну општину, да то изврши, или ће на њен трошак сама извршити.“

Напомена 3. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 188) сљедовала је и друга измена речима: „Члан 76. да се замени овако:....“ (како је овде представљен и данас у важности).

Члан 77.

Варош Београд стоји под непосредним надзором управе вароши Београда, окружне вароши стоје под непосредним надзором дотичног начелништва окружног, а све остале општине стоје под непосредним надзором среских власти. (1875)

Општине, у општинским пословима, могу се непосредно односити свима државним властима. (1875)

Напомена. — За варош Београд види напомену 2. код члана 33. овог закона. — За окружна началства и среске начелнике види „Устројеније Окружни Начелничества и главне дужности Срезски Начелника“ од 12. Маја 1839. године (Зборник 1. страна 78).

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је овако: „Варош Београд стои под непосредним надзором управитељства вароши Београда; окружне вароши стоје под непосредним надзором дотичног началничества окружног, а све остале обштине стоје под непосредним надзором среске власти“.

„Све пак обштине само се преко свои непосредни власти односе вишим властима.“

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 27) овај је члан замењен речима: „Члан 77. замењује се овим:...“ како је овде представљен и данас у важности.

Члан 78.

Свака општина дужна је у почетку рачунске године саставити предрачун својих годишњих прихода и расхода (буџет) и по њему своје приходе прикупљати и расходе исплаћивати. (1884)

У сваком годишњем буџету треба ставити један кредит за подмирење оно-годишњих непредвиђених потреба. Из овог кредита могу општине по решењу одбора трошити за поједине потребе, изузимајући плате. (1884)

Општина овако састављени буџет подноси редовно на одобрење, у варошима министру финансије, а по селима и варошицама надзорној власти. (1884)

Примедбе учињене на буџет морају се уважити. (1884)

Но по свршетку рачунске године надзорне власти саставиће списак свих оних општина, којих приходи и расходи прелазе суму од 2000 динара, и тај ће главној Контроли најдаље до краја Новембра сваке године доставити, како би она знала којих општина рачуни њеном прегледу подлеже. (1884)

Рачуне општинске мора суд општински са руководаоцем закључити најдаље за шест недеља по свршетку рачунске године. (1884)

Овако закључене рачуне мора одбор прегледати, онако, како је прописано правилима о прегледу рачуна и каса од 13. Септембра 1876. год. ЕБр. 2002, и своје примедбе дати најдаље за 15 дана. (1884)

После овога стоје ови рачуни 15 дана у судници на угледу, под надзором једног општинског званичника, да их може сваки разгледати и уверити се о томе, да ли су приходи и расходи правилно уведени. (1884)

Ово остављање рачуна на углед обзнаниће општински суд у општини. (1884)

Ако се у овом року не појаве никакве примедбе на рачуне онда се подносе ком је прописано на преглед, но свакојако ови рачуни за три месеца од почетка рачунске године морају бити поднети на преглед. (1884)

Но ако се у наведеном року појаве примедбе, да је радња рачунска неверна, одбор ће одмах са својим објашњењем о том известити надзорну власт, која ће дужна бити ствар извидити на лицу места у присуству одбора; па ако се докаже да у радњи има хотимичног неверства, онда се злоупотребљач одмах разрешава од дужности, и са њим поступа по закону; а ако се не докаже хотимично неверство, али се докаже неуредност или неправилност, онда ће се поступити по члану 70. (1884)

Ако се не изврши ово што се наређује односно рачуна у опште, онда надзорна власт одређује чиновно или друго лице да то учини. (1884)

Осим тога надзорна власт може и сама прегледати изненадно касе и рачуне општинске, кад год за сходно нађе, и тад поступа даље по устројству главне контроле. (1884)

Сав трошак који се учини при склапању или прегледу рачуна, каса и ствари по наведеном горе пропису, плаћају кметови и одборници по рачуну који одобри министар унутрашњих дела, но ако они сами неби платили, то се из њиховог имања наплаћује. (1884)

Закључене рачуне, са дневником касе, потписане од стране рачунополагача, и одборника који су рачуне прегледали и пуноважним документима о свима приходима и расходима општинским и монетом новаца, општинска власт подноси на преглед и одобрење за буџет до две хиљаде динара окружним властима, а за веће буџете главној контроли. (1884)

Напомена. — О састављању, прегледању, одобравању буџета у опште види закон о окружним, среским и општинским буџетима од 31. Јануара 1901. године. — О поднашању рачуна главној контроли и њеној надлежности види закон о уређењу Главне Контроле од 1. Маја 1892. године (Зборник 48. страна 365). — Многе одредбе у овом члану с обзиром на ова два закона и нису данас у важности.

Напомена I. — Првобитни текст овога члана гласио је:

„Свака обштина дужна је у почетку рачунске године саставити предрачун свои годишњи прихода и расхода (буџет), и по њему своје приходе прикупљати и расходе исплаћивати. Буџет се у течају први петнајест дана рачунске године вишој власти доставља само знања ради, ако он суму од 1000 гроша порезски, непревазилази; а ако је пак сума већа од 1000 гроша порезски важење буџета зависи од одобрења надзорне власти. Буџет до 3000 гроша порезски одобрава среска власт, буџет до 10.000 гроша порезски одобрава окружно началничество, а буџети преко 10.000 гроша порезски шаљу се министру финансије на одобрење.“

„У сваком годишњем буџету треба ставити један кредит за подмирење оногодишњи непредвиђени потреба, кои не може већи бити од једне десете части целе буџетске суме. Из овог кредита могу обштине по решењу одбора, без предходног одобрења надзорне власти, за поједине потребе, изузимајући на плате служитеља, трошити онолико гроша, колико у обштини глава порезски има. За веће издатке морају тражити одобрење надлежне надзорне власти.“

„Закључне рачуне са књигама и документима о свима приходима и расходима обштинским подноси одбор на преглед и одобрење надзорној власти, које се надлежност за то у овом реду поставља: рачуне, за кои буџете није потребно одобрење надзорне власти, прегледа среска власт; оне, где је потребно одобрење ове власти, прегледа окружно началничество; оне, које одобрава началничество — управитељство — прегледа министерство финансије, а оне, које одобрава исто министерство, прегледа главна рачунска контрола.“

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 27) овај је члан био замењен речима: „Члан 78. замењује се овим:

„Свака општина дужна је у почетку рачунске године саставити предрачун својих годишњих прихода и расхода (буџет) и по њему своје приходе прикупљати и расходе исплаћивати. Општина ће доставити свој буџет државној власти свакад, кад она то захте.“

„У сваком годишњем буџету треба ставити један кредит за подмирење оно-годишњих непредвиђених потреба. Из овога кредита могу општине по решењу одбора трошити за поједине потребе изузимајући плате.“

„По свршетку рачунске године, кад одбор општинске рачуне прегледа, општински ће суд изложити одма у судници на углед за петнајест дана под надзором једног општинског званичника, закључене рачуне о приходима и расходима општинским са примедбама одборским, како би их сваки члан општине разгледати и уверити се могао нарочито о томе: да ли су точно заведени сви расходи и приходи од аренде, горосече, казна, печата и т. д.“

„Ово остављање на углед објавиће општински суд у општини.“

„Ако се у року овом не појаве никакве примедбе на верност рачунске радње, онда ће се са рачунима поступити даље, како овај члан ниже наређује.“

„Но ако се у наведеном року појаве примедбе, да је радња неверна, одбор ће одма са својим објашњењем о томе известити дотичну надлежну државну власт, која ће одма ствар извидити на лицу места у присуству одбора, па ако се докаже да у радњи има хотимичног неверства, онда се злоупотребљач одма разрешава од дужности и с њим се даље по закону поступа; а ако се не докаже хотимично неверство, али се докаже неуредност или неправилност, онда ће се поступити по члану 70. овога закона.“

„Закључене рачуне са књигама и документима о свима приходима и расходима општинским подноси одбор на преглед и одобрење:

за буџете до три хиљаде гроша пореских окружним властима, а за веће буџете главној контроли.“

Напомена 3. — Законом од 14. Јула 1878. године (Зборник 33. страна 54) овоме је члану додато речима: „Члану 78. додаје се на крају ово:

„Но ако општански рачунополагачи не поднесу општинске рачуне по закону, онда прва надзорна власт дужна је потражити рачуне, и ако нису склопљени оставиће им рок од 15 до 30 дана за склапање и поднашање, па ако и у том року не поднесу, склопиће их сама, или наредити да их ко други прегледа и склопи, а у оба случаја о трошку рачунополагача.“

„А ако одбор не би хтео примити рачуне, онда ће их примити и прегледати о трошку одборника надзорна власт пошто се увери, да их одбор није хтео примити.“

Напомена 4. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 189) овај је члан и по други пут замењен речима: „Члан 78. да се замени овако:....“ (како је овде представљен и важи и данас).

Члан 79.

Кад државна надлежна власт опази неуредност или неправилност у радњи општинских власти за извршење закона или законитих наредаба државне власти за државне интересе или послове, она има права, да опомиње и упућује општинску власт на тачно и законим прописима саобразно вршење послова, и да јој у границама закона издаје нужна наставлења. (1875)

Која настављења морају се извршити, што ако се не учини, власт уклања са звања све кметове, чланове и помоћнике кметовске, па наређује сама извршења на рачун њихов. (1884)

Напомена 1. — Првобитни текст овог члана гласио је овако:

„Надзорна власт, кад примети неуредност у делању обштинске власти, управи с обштинским имањем и приходима и у вршењу званични послова, она издаје нуждна поучења, упутства и наставлења, или иначе, према стању ствари, чини са своје стране нуждне кораке, да се тим неправилностима и неуредностима стане на пут.“

„У хитним случајевима надзорна власт сама непосредно одређује, шта треба, да би се неуредностима и неправилностима у обштинским пословима стало на пут, и о свом наређењу извештава своју вишу власт, а и обштински одбор, у колико то у круг делања одбора спада.“

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 29) овај је члан замењен речима: „Члан 79. замењује се овим:...“ (како гласи овде први одељак и данас у важности).

Напомена 3. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 192) учињен је додатак речима: „Члану 79. да се дода ово:...“ (што је овде у другом одељку представљено и данас у важности).

Члан 80.

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је овако:

„Кад се председатељ, члан, писар, или други кои званичник општинског суда, или помоћник кметовски покаже небрежљив, неспособан или неискрен у вршењу поверени му дужности, онда непосредно ћадзорна власт, према стању ствари, казни такво лице укором или губитком плате до петнајест дана, у ком случају новчана казн улази у општинску касу; а може га сама, према величини оног, рад шта се окривљује, и са званија уклонити, ако је надлежна била за одобрење избора његовог, иначе чини о томе предлог оној власти, која избор истог званичника по овоме закону одобрава.“

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 29) овај је члан укинут речима: „Члан 80. укида се.“

Члан 81.

Напомена 1. — Првобитни текст овог члана гласио је:

„У хитним случајима, и кад би штетно и по све опасно било за интересе државне или општинске оставити општинске званичнике у дужности, председатеља може и сама непосредна надзорна власт на своју одговорност, а остале званичнике општинског суда, општински суд, с општинског званија уклонити, па накнадно тражити за то одобрење.“

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 29) овај је члан укинут речима: „Члан 81. укида се.“

Члан 82.

Напомена 1. — Првобитни текст овога члана гласио је:

„У случају том, кад има да се кои званичник уклони од дужности, власт, која га уклања, стара се о томе, ко ће за време вршити послове, које је одправљао званичник са званија уклоњени, и уједно нареди ће све што треба, да се општина не оштети, и да се послови у општини уредно одправљају.“

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 29) овај је члан укинут речима: „Члан 82. укида се.“

Члан 83.

Државна надлежна власт, кад год за потребно нађе, може присуствовати или изаслати једног свог чиновника, да присуствује у свима седницама збора, одбора или суда општинског. (1884)

Напомена 1. — Првобитни текст овог члана гласио је овако: „Надзорна власт може посредством свог чиновника присуствовати у заседанијама општинског збора и одбора, и где би се потреба показала, мере предузети за одржање реда.“

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 29) овај је члан био замењен речима:

„Члан 83. замењује се овим: Државна надлежна власт може преко свога званичника само онда присуствовати у седницама општинског збора и одбора, кад од њих буде позвана писменим актом, или кад се у збору или одбору што решава о државним потребама.“

Напомена 3. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 192) замењен је и други пут речима: „Члан 83. да се замени овако:...“ (како је овде представљен и данас у важности).

Члан 84.

Жалбе и тужбе против општински власти подносе се надзорној власти, најдаље за четрнајест дана, после тога, како је издата наредба, која је дала повода и основа жалби и тужби. (1866)

А што се тиче жалби и тужби против општински судова по части суђења, важи особити закон. (1866)

Члан 85.

Општине су дужне у извесном року, који ће према приликама општинским, на предлог државне надзорне власти одређивати министар унутрашњих дела, подићи зграде неопходно нужне за вршење општинске власти и општинских дужности. Те су зграде: суднице, општински кошеви, апсане и т. д. Ако општине не подигну ове зграде, надзорна власт може по пропису закона о грађевинама без икаквог одобрења општинског подићи и сав трошак око подизања наплаћује се од општине, било из касе, ако новаца има, било прирезом. Где би згодно било може се из овог узрока општина као таква Краљевим указом укинути и с другом најближом општином спојити. (1884)

Зграде општинске морају бити подигнуте у селима по могућству на средокраћи свију села која једну општину састављају а и на друму (путу) како где буде згодније. (1898)

Место где ће бити општинска судница и остале зграде одређиваће окружни начелник по саслушању општинског суда и одбора и прибављеном мишљењу среског начелника. (1898)

Противу решења окружног начелника има места жалби министру унутрашњих дела, чија је одлука извршна. (1898)

За жалбу у овом случају вреди наређење члана 76. овога закона. (1898)

Напомена 1. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 192) овај је члан нов са првим одељком како је овде представљен и данас у важности и са другим одељком који је гласио: „XLV. Члан 85. да гласи овако:... Зграде општинске треба да буду подигнуте у селима, која леже на средокраћи свих села, која једну општину састављају.“

Напомена 2. — Законом од 21. Јуна 1898. године (Српске Новине број 160) други одељак овог члана замењен је речима: „У чл. 85. други одељак мења се и гласи:...“ (како је овде представљен и данас у важности).

Члан 86.

Члан 87.

Напомена. — За ова два члана нема помена ни у једном закону.

Члан 88.

Где је год председник, чланови општинског суда, кметовски помоћници, одборник или замењеник, дужан био да нешто уради по овоме закону, па то не уради, или уради што је закону овом противно, или оклевањем осујећава извршење, казниће се од 10 до 100 динара, према величини кривице, ако није за који случај овим или другим којим законом друкчије наређено. (1884)

Но за прве омање погрешке изрицаће се претходно казна укора. (1884)

Све ове казне изричу надзорне државне власти, и новчана казна утиче у касу државну. (1884)

Жалбе против осуда подносе се вишој државној власти посредно или непосредно, у варошима и варошицама за три дана, а по селима у року од осам дапа, не рачунећи у тај рок дан саопштења издатог решења сообразно општем поступку. (1884)

Напомена 1. — Овај је члан додат законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 193) у речима: „XLVI. Члан 88. да гласи овако:...“ како је овде представљен и данас у важности, изузев речи „кметовски помоћници“ у почетку првог одељка, које су према изменама од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) отпале из овог закона, ма да о томе није нарочито поменуто.

Члан 89.

Овај закон ступа у живот 1. Августа текуће године, и тад губе силу: (1866)

1., Привремено устројеније и круг деателности примирителни судова, издано попечитељством правосудија од 17. Јунија 1839. год. (Зб. I стр. 236). (1866)

2., Наставлења од 8. Јулија 1839. године $\frac{\text{Н. №. 442.}}{\text{С. №. 1020.}}$ под 3. за села и обштине (Зб. I стр. 86.) (1866)

3., Устројеније обштина од 13. Јулија 1839. године $\frac{\text{В. № 440.}}{\text{С. № 1024.}}$ (Зб. I стр. 94.) (1866)

4., Уредба о бирању кметова и њиховој плати и дужностима од 23. Марта 1840. године $\frac{\text{В. № 221.}}{\text{С. № 287.}}$ (Збор. I стр. 201.) (1866)

5., Највише решење од 20. Декембра 1841. године В. № 1.730. (Зб. II стр. 158) (1866)

6., Највише решење од 26. Септембра 1848 године В. № 1.369. точ. 20. о збацивању кметова (Зб. IV стр. 182) (1866)

7., Највише решење од 9. Јулија 1853. године $\frac{\text{В. № 660.}}{\text{С. № 657.}}$ о издатцима из обштинске касе (Зб. VII. стр. 66.) (1866)

8., Највише решење од 1. Септембра 1859 године В. № 3.886. о томе, како стање о обштинским приходима и расходима долази под управу попечитељства финансије (Зб. XII. стр. 64.) (1866)

9., Највише решење од 3. Априла 1862. године В. № 435. о заступницима обштинара (Зб. XV. стр. 107.) (1866)

Закон овај ступа у живот 1. Новембра ове године и тога дана имају се у целој земљи извршити избори обштинских власти, одборника и заменика. (1875)

Овај закон ступа у живот 1. Новембра ове 1878 године. (1878)

Кад овај закон ступи у живот губе силу сва противна наређења обштинског закона од 24. Марта 1866. године и његових измена и допуна од 8. Октобра 1875. године. (1878)

Закон овај ступа у живот кад га Краљ потпише. (1898)

Напомена 1. — Првобитно овај је члан био 85.; па је законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 193) постављен за 89. речима: „Члан 89. да гласи као садањи члан 85.“

Напомена 2. — *Први* одељак овде испод тачке 7. јесте завршетак закона од 8. Октобра 1875. године (Зборник 28. страна 29). — *Други* и *трећи* одељак испод тачке 9. јесте завршетак закона од 14. Јула 1878. године (Зборник 33. страна 55). — *Четврти* одељак је из закона од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160).

За закон од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 194) и 24. Априла 1885. године (Зборник 41. страна 232) није било о томе помена.

Прелазна наређења (1884)

Члан 90.

Ближа административна опредељења за рачуно-књиговодство и остало, прописаће министар унутрашњих дела у договору са главном контролом. (1884)

Члан 91.

За спајање општина оставља се рок од године дана, рачунајући од обнародовања овог закона. (1884)

Ако се за ово време не би општине саме међу собом споразумеле и спојиле, надзорна ће власт сама по свом нахођењу предузети и извршити то спајање. (1884)

Но и у остављеном року за спајање, надзорној власти ставља се у дужност, да помогне саветима што скорије спајање општина. (1884)

Одредбе члана 23. а, и 24. овога закона односно постављања председника општинских судова извршиће се поступно, а најдаље до 1. Јануара 1899. године. (1898)

Кметови појединих села и осталих вароши и варошица остају на својим местима док не одслуже рок законом одређени (члан 28. овог закона); а ако би где наступио случај по коме по закону не би могао остати на тој дужности, или би са неуредности у дужности био уклоњен по одредбама овога закона, избор ће се нови извршити према одредбама овога закона. (1898)

Напомена 1. — Чланови 90. и 91. постављени су на снагу и важност закона законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 194) у речима: „XLVIII. Прелазна наређења: ..“ како су овде представљени и данас у важности.

Напомена 2. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) додато је оно, што је код члана 91. у четвртом и петом одељку овде представљено и данас у важности.

Препоручујемо Нашим министрима: унутрашњих дела и финансије, да овај закон обнародују и о извршењу се његовом старају, властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају.

24. Марта 1866. год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ С. Р.

(М. П.)

Видео и ставио печат државни,
чувар печата државног,
Министер правде,
Р. Љешјанин С. Р.

Министер унутрашњи дела,
Н. Христић С. Р.

Министер финансије,
К. Цукић С. Р.

Препоручујемо нашим министрима: унутрашњих дела и финансије, да овај закон обнародују и о извршењу се његовом старају, властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају.

8. Октобра 1875. год.
у Београду.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ С. Р.

(М. П.)

Видео и ставио печат државни,
чувар државног печата
Министар правде,
С. Марковић С. Р.

Председник министарског савета,
Министар унутр. дела,
Љ. Каљевић С. Р.

Министар Финансије,
М. Т. Јанковић С. Р.

Препоручујемо Нашем министру унутрашњих дела да овај закон обнародује и о извршењу се његовом стара;

властима заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

14. Јула 1878. год.
у Крагујевцу.

М. М. ОБРЕНОВИЋ С. Р.

(М. П.)

Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата
Министар правде,
Јеврем Грујић С. Р.

Министар унутрашњих дела,
Рад. Милојковић С. Р.

Препоручујемо Нашим министрима: унутрашњих дела и финанције, да овај закон обнародују и о извршењу се његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају.

11. Јуна 1884. год.
у Нишу.

МИЛАН С. Р.

(М. П.)

Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата,
Министар правде,
Дим. Маринковић С. Р.

Министар унутрашњих дела,
Ст. Новаковић С. Р.
Министар финанције,
Ђор. Павловић С. Р.

Препоручујемо Председнику Нашега министарског савета, Нашем министру иностраних дела и финанција, и Нашем министру унутрашњих дела, да овај закон обнародују и о извршењу се његовом старају, властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају.

24. Априла 1885. год.
у Нишу.

МИЛАН С. Р

(М. П.)

Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата,
Министар правде,
Дим. Маринковић С. Р.

Председник Министарског Савета,
Министар иностраних дела и финансије,
М. Гарашанин С. Р.
Министар унутрашњих дела,
Ст. Новаковић С. Р.

Препоручујемо Нашим министрима: унутрашњих дела, финансија и правде, да овај закон обнародују и о извршењу се његову старају; властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају.

21. Јула 1898. год.
у Нишу.

АЛЕКСАНДАР С. Р.

(М. П.)

Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата,
Министар правде,
К. Н. Христић С. Р.

Министар унутрашњих дела,
Јевр. А. Андоњовић С. Р.

Министар финансија,
Стев. Д. Поповић С. Р.

Министар правде,
К. Н. Христић С. Р.

II. ЗАКОНОДАВСТВО
ОД 1839. ДО 1866. ГОДИНЕ

1. УРЕДБА

Од 17. Јуна 1839. године (Зборник 1. страна 236).

Привремено Устројеније и Круг дјејателности Примирителни Судова.

1.

По гласу 30. Члена Устава Земалског постављен је у Књажеству Србском, у сваком селу по један Суд селски, састављен из мјестни старјешина и назван „Суд Примирителни.“

Напомена. — Члан 30. Устава Султанског Хатишерифа од Шевала 1254. $\frac{10}{22}$ до $\frac{12}{24}$ Декембра 1838. гласи:

„Три Суда установљена су у Сербији за испуњениа Правосудија. Перви бит'ће устројени у Селима, састављен из Старјешина мјестни, и назван „Суд Примирителни“. Други бит'ће Суд првог степена, намјештен у сваком од 17 окружија, из који се састоји Сербија. Трећи бит'ће Апелациони у главном мјесту Правителства.“ (Зборник 1. страна 8).

2.

Суд овај састоји се из једног Предсједатеља, и два Члена, избрани од житеља мјестни (чл. 31. Устава).

Напомена. — Члан 31. истог Устава гласи:

„Суд примирителни сваког Села состављат'ћесе из једног Предсједатеља и два члена, изабрани од житеља мјестни и ни један од ови Судова Селски неће моћи судити један предмет већи од 100 гроша. Они такође неће моћи извршивати казни, које би превосходиле затвор од 3 дана и 10 удараца штапова.“ (Зборник 1. страна 8).

3.

Предсједатељ и Членови Суда овога треба да буду честни, совјестни, безпристрастни, неподмитљиви, и од саме природе бистри, благоразумни и проницателни људи, кои ће, ако и нису прилике имали учити се, кадри бити оно, што је пред Богом и пред људма право, здравим разумом своим постигнути, и у сваком случају оно, што за право нађу, без свакога атара или мита рјешити и пресудити.

4.

По томе ће обштине из средине своје изналазити и избирати такове људе за Председатеља и Чланове Примирителног Суда, кои су се у предходећој точки изложеним својствама и добродјетељима отликовали, па тим себи нуждно уваженије и повјереније код Народа већ придобили.

5.

Овим начином изабрани членови Суда овог, представљаће се знања ради Судовима Окружнима и Началничествама.

6.

После избора и наименованија Членова Суда овог, и пре него у дужности званија ступе, морат'ће они положити заклетву пред обштином у присуству надлежног Свештеника, којом ће се обвезати, да неће ништа чинити противно дужностима њиовог званија и опредјеленија, и дужностима њине совјести.

7.

Членови Суда овог немогу бити збачени без узрока, докле се пред Окружним Судом недокаже, да су они због кривице низверженије заслужили.

8.

Суд Примирителни судит'ће само предмете, кои нису већи од 100 гроша, и извршиват'ће само оне казни, које не би превазилазиле затвор од три дана и бој 10 штапова. По томе је

9.

Круг дјејателности опредјелен и сведен на сљедујуће предмете:

а. Извиђати потрице, које би се у селу догађале, и оне, кои би такове чинили, совјетно и по правди осуђивати, да оштећенима пристојну и праведну накнаду издају.

б. Оне тербе, које би се између сосједа (комшија) због њива, ливада, крчевина и забрана порађале, без сваког пристрастија, и по најбољем внутрењем увјеренију расправљати и поравњавати.

в. Ако би се између сосједни села о међама распре какве појавиле, које су од старине или после осинорене, такове извиђати, и у согласију са сосједним Примирителним Судовима о томе поравненија и примиренија чинити.

г. Кад би терајуће се стране с поравненијама таковима незадовољне биле, упућивати ји Суду Окружном ради одредне пресуде.

д. За нове синоре, које би села рада била између себе постављати, упућивати парничаре Срезском, а преко овог Окружном Началнику.

е. Пресуђивати или примиренија чинити у распрама, које би се порађале између сожитеља због неправедног присвојавања, или отимања туђега имања (маала), или у земљи, или у чему другоме, бранећи и подржавајући свагда праведну страну.

ж. Старати се и настојавати, да се неправде овакове и злоупотребленија укидају и искорењавају.

з. Све парничаре, кои би се о већем предмету од 100 гроша терали, пошиљати заједно Суду Окружноме, ради извиђенија и пресуде.

и. Исто тако управљати Окружноме Суду и кривце, кои би већу казн од 10 штапа или 3 дана затвора заслужили.

ј. За арање, палење, разбијање стасина, убијање, било то навалично или неотично, злословлење против земаљски уредба, хулење на Бога и за све оно, што се против благочестија нашег и православне Цркве клони, као и преступленија спадајућа у круг полицајне Власти, относити се Срезском Началнику, и преступнике шиљати му, да овај по предписаном му наставленију с њима даље, куда надлежи, поступи.

к. Од свачега, што ће Примирителни Суд по пресуди својој наплаћивати, узимат'ће од гроша 2 паре ресума, и то од дужника на ползу и потребу истога Суда; а што се поравненијем преко 100 гроша свршило буде, од тога се ресум узимати не може.

Напомена. — Код ове тачке има допуна од 19. Маја 1845. год. Зборник 3. страна 43. која гласи:

К. В. № 811.
Сов. № 461.

АЛЕКСАНДЕР КАРАЂОРЂЕВИЋ
Књаз Србски

СА СОГЛАСИЈЕМ СОВЈЕТА ОПРЕДЈЕЛИЛИ СМО И ОПРЕДЈЕЉУЈЕМО:

УРЕДБУ
О ЗАМЕЊИВАЊУ ТЈЕЛЕСНЕ КАЗНИ НОВЧАНОМ

Узевши у призрениј е рјешениј е Књажеско, издано са согласијем Совјета под 19. Марта 1842. Б.№ 330. по ком је установљено, да Примирителни Судови могу по свом благоразумију и из призрјенија на одабраније личности, мјесто тјелесне новчану казн изрицати; и сматрајући, да би човечно и справедљиво било, да се ово правило распрострe и на оне кривице, које суђењу Окружни Судова принадлеже, нашли смо за добро сљедујуће правило у смотренију томе опредјелити:

За преступленија, на која се буде изрекла казн до 25 штапа, моћи ће Судови Примирителни и Окружни, на молбу осуђенога казн штапова новчаном казном заменити, тако, да се место досуђеног числа штапова толико талира, при Примирителном Суду у касу обштинску, а при Окружном Суду у касу судејску, наплати, но ово да се чини само у том случају, гди Суд признаје, да треба на личност осуђеног призрјеније имати, и да га треба из уваженија његовог пређашњег владања и из призрјенија на његово садашње стање од тјелесне казни поштедити.

У Бјеограду 19. Маја 1845.

(М. П.) **Александер Карађорђевић** с. р.
Књаз Србски.

ПРЕДСЕДАТЕЉ СОВЈЕТА, КАВАЉЕР,
(М. П.) **Стојан Симић** с. р.

ЗА Г. ГЛАВНОГ СЕКРЕТАРА,
СЕКРЕТАР СОВЈЕТА,
Јован Мариновић с. р.

КЊАЖЕСКИ ПРЕДСТАВНИК, ПОПЕЧИТЕЉ ИНОСТРАНИ ДЈЕЛА, КАВАЉЕР,
Аврам Петронијевић с. р.

10.

При расправљању свију парница, и одсуђивању каштига над кривцима, које су у тачки 9. и 10. изчисљене, најглавнија је дужност Примирителног Суда пазити, да л' парнице предмет 100 гроша превазилази, или да л' кривица заслужује казн већу од 10 удараца штапа, или три дана затвора, па ако примјети, да је парница и кривица већа, да парничаре упућује, а кривце оправља Окружноме Суду.

11.

Ако би терба Суду Примирителном поднешена и већи предмет од 100 гроша имала, и парничари добровољно би се помирили и поравнали, таково поравненије да је тврдо и извршително. И ако би сами парничари својевољно већи предмет од 100 гр. Примирителном Суду на пресуду поднели, да буде Суд тај дужан пресуду учинити, на коју ако добровољно парничари пристану, нити за 3 дана зажеле, Суду Окружноме тужбу поднети, и такова пресуда да је тврда и извршителна.

12.

Суд Примирителни како год што је дужан старати се, да се на примиреније и поравненије склоне, тако није властан принуђавати стране, да се са пресудом Примирителнога Суда задовољити морају. Шта више

13.

Суд Примирителни дужан је странама јасно познати дати, ако би са пресудом таковом која год од њи незадовољна била, да може Суду Окружноме тужбу своју изнова поднети.

14.

Јесу ли стране изреченом пресудом Примирителнога Суда задовољне или не, морају се за 3 дана изјаснити, и ако не буду, добијају печат судејски, да могу с њима на Суд Окружни обратити се.

15.

Сва дјела своја оправљат'ће Примирителни Суд само изводно и устмено, неморајући никакови Акта или Про-

токола на тај конац заводити; но слободно ће бити и то, гди би у Примирителном Суду или у селу нашао се писмен човек, знања ради чинити.

16.

У свима овим случаима дужни су Примирителни Судови совјестно, безпристрастно, справедљиво по сушчествујућим обичаима народним, као што природа човеческа и здрав разум налаже, поступати и управљати се.

17.

К извршивању дјела Суда Примирителног опредјелит'ће обштине и начинити:

а. Једну кућицу, у којој ће Суд Примирителни своја Засједанија држати.

б. Кућицу ради апсана, згодно начињену, и од прве много неудаљену.

в. Једне мацке с дрвеним клиновима.

18.

Членови Примирителни Судова, нарочито они, у коима ни један Член писмен није, дужни су Свештеника, или другог ког писменог човека, као што су Окружни и Срезски Началника писари, или и трговце писмене умољавати, да им ови сваке Недеље дужности њиове прочитавају, како би ји боље утубити, и њи тврдо држећи се, праведније судити могли.

19.

Над Примирителним Судовима имат'ће по 65. Члену*) Устава непосредствено надзираније Срезски Началници.

Из Књажества Сербије Попечителства Правосудија. У Београду 17. Јунија 1839.

---

*) Како гласи овај члан Устава види 108. страну под 3.

2. УСТРОЈЕНИЈЕ ОБШТИНА

Од 13. Јулија 1839. године (Зборник 1. страна 94).

Нам. № 440.
С. № 1024.

НАМЈЕСТНИЧЕСТВО КЊАЖЕСКОГ ДОСТОИНСТВА

СА СОГЛАСИЈЕМ СОВЈЕТА ОПРЕДЈЕЛИЛО ЈЕ И ОПРЕДЈЕЉУЈЕ

УСТРОЈЕНИЈЕ ОБШТИНА

1.

По пређе постојавшем обичају, на ком се и Устав земаљски Хатишерифом Султанским около половине Шевала 1254. (од 10—12 декемврија 1838) народу Сербском, дарованим у чл. 61. позива, Сербија је састављена из 17 окружија, и свако Окружије садржава по неколико Срезова, који су опет састављени из више села и обштина.

Напомена 1. — Члан 61. Устава гласио је: „Будући је Сербија састављена из 17 Окружија, и свако Окружије садржава по неколико Срезова, који су опет састављени из више Села и Обшчества: то ће сваки Началник Окружија имати по једног Помоћника, једног Писара. једног Казначеја и проча лица која би била нуждна“.

Напомена 2. — 26. Септембра 1842. године (Зборник 4. страна 198) следовало је ово решење:

„... 76. Исто Окружије (Ваљевско) моли, да се Примирителни Судови сваки час не престројавају.

У овом предмету дат'ће Попечитељство народу истолковати Уредбу од 13. Јулија 1839. год. № $\frac{440.}{1024.}$ по којој је селима остављено на вољу, да се по неколико у једну обштину саставе; а властима наложит' ће оно, да народ на састављање села преко његове воље не принуђавају.

77. Окружије Ужичко моли, да се више села у једну обштину саставља.

И овом ће Окружију дати Попечитељство Внутрењи Дјела исту Уредбу од 13. Јулија 1839. год. истолковати и тако га упутити, да по њој поступи.“

2.

Обштине ове по различију своме дјеле се на 3 класе, тако да у прву класу спада за сад само Бјеоград, у другу Окружне и остале вароши, а у трећу све обштине селске.

3.

Све ове обштине сматрају се као једно морално тјело, и као таково имају и уживају права и дужности по опреденију закона без сваке разлике. Само састав внутрењи по различију класа и величине према снаги, могућству и пространству дјела своји, добијају различан. Тако:

I. Обштина прве класе — Бјеоград.

4.

Као што све обштине по сили Устава добијају своје Примирителне Судове, тако ће и обштина вароши Бјеоградске имати свој Примирителни Суд, којега ће опредјеленије оно исто бити, као и остали Примирителни Судова, с тим додатком, што ће према пространству мјеста и множини дјела персонал умножити, и ради точнијега одправљања дужности расположеније и подјеленије учинити се, између дјела по струци Судејској с административном, и дјела по струци полицајној.

5.

За дјела по струци Судејској опредјељује се један Предсједатељ, и три Члена, један Писар и два Практиканта, осим нуждного числа Пандура и ово ће се звати Бјеоградски Суд Примирителни, у којега ће круг дјејателности спадати:

а) Судити житељима Бјеоградскима у предмету до 100 гр. вредности.

б) Судити у предмету и преко 100 гроша, ако стране терајуће се својевољно подвргну се, које може битн осим остали и у свима парницама по дјели трговине, и разни еснафа, као и кирије кућевне и разне закупине, и остали пијачарски или чаршиски теранција.

в) Пресуде своје прописаним начином у извршеније доводити, ако се не би која страна за три дана изјаснила, да је незадовољна, и да жели Суду Окружноме предстати.

г) Судити преступницима у мањој кривици, ако казн не превазилази затвор од 3 дана или 10 удараца штапова; у противном пак случају на Суд Окружни оправљати,

6.

Овај Суд односит' ће се Суду Окружному, и од њега ће наставленија, у случају потребе, поискивати, и по њима се управљати.

7.

По струци Полицајној исти Предсједатељ Суда Примирителног бит' ће Управитељ вароши, коме ће се ради точнога отправљања дужности дати два Полицаја, један Писар и један Практикант, а толико кварталника, на колико части варош раздјелена буде, и довољно число Пандура. Цјело пак тјело, како по струци Судејској, тако и Полицајној зват' ће се Управитељство Вароши Бјеоградске.

Напомена I. — Пре овога по струци полициској била су ова два решења:

а, *Од 12. Јула 1837. године* (Зборник 30. страна 203) и које је гласило овако:

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГА СОВЈЕТА

СВИМА ИСПРАВНИЧЕСТВАМА.

Будући је за правитељство теготно плаћати из касе народње полиције, и за правије нађено да свако обшчество своју полицију, која му служи обдржава него да му каса народња плаћа, то је Његова Светлост милостивјејши Књаз и Господар Наш под 5. т. м. № 2024 благоволео височајше рјешити, да у напредак каса народња полиције не плаћа но да свако обшчество у коме кмет полицајску службу одправљати неможе а полицај му је нуждан, таковога само себи нађе и издржава.

Ово височајше рјешеније сообштавајући Совјет Исправничеству препоручује му он, да исто обшчествама окружиа свога, која полиције држе објави.

№ 2058. А. 12. Јунија 1837. год. у Крагујевцу.

б, *Од 19. Јуна 1837. године* (Зборник 30. страна 204) које је гласило:

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Поводом тим, што варош Крагујевац, као престолно мјесто, оптерећена је многим правителственим пословима, и потом и многе трошкове има, препоручујемо совјету, да издржавање полиције исте

вароши Крагујевачке на правителственом рачуну остане, како би и полиција уредна била, и обшчеству превелики терет не био.

В. № 2257.
19. Јунија 1837. год.
у Топчидеру.

Милош Обреновић
Књаз Српски.

По заповјести Књажеској
Јаков Живановић
директор канцеларије Књажеске.

Напомена 2. — Декембра 20. године 1841. (Зборник 2. страна 158) изашла је ова замена:

УКАЗ
ПОПЕЧИТЕЛСТВУ ВНУТРЕНИ ДЈЕЛА

Уверивши се из званични доношенија о том, да обштина вароши Београдске, због слаби јошт прихода свои, није никако у стању све своје обштинске расходе и трошкове подмиривати, нашао сам нуждним промислити о начину клонећем се с једне стране на помоћ истој обштини, да би она у напредак своје потребе исправније и лакше подмиривати у стању могла бити; а с друге стране, тежећем на то, да би се и у вароши овој, као што важност мјеста и, због централног у њој Правленија, потребност зактева, бољи и тврђи поредак, и сигурније полицајно надзираније држало; и по томе у согласију са Совјетом рјешио сам, да обштини у напредак остане само Примирителни Суд, а Управителство по цјелој Полицајној струци, да се од истога оцепи, и под непосредствено старање и руководство Правителства узме, и осталим Правителственим Надлежателствама причисли. А зато, што ће се у напредак Управителство вароши ове, као Правителствена мјестна Полицајна Власт сматрати и држати, да се и сви у њему Чиновници и служитељи, не као до сад, од части из прихода обштински, него са свим из касе Правителствене онако плаћају, као што је то у особеном акту назначено. Под именом Чиновника, који Управителство сочињавају, разумевају се Управитељ, два Полицаја и Писар, а к њему придодани служитељи јесу: четири Кварталника, један Буљукбаша, и једанајест Пандура, коима се дужности оне исте предписују, које су у Уредби од 1. Нојемв. 1840. $\frac{\text{В№ 1231}}{\text{С№ 857}}$ изданој означене, колико ова по чисто Полицајној струци гласи, и то дотле, док се како за Полицију окружија, тако и за исто Управителство подобателни закон не изда.

Указ овај издавши, управљам га Попечителству Внутрени Дјела с препоруком, да га обнародује, и ради испуњенија у њему стављени точки к дјелу приступи.

В.№ 1730. 20. Декемврија 1841.
у Бјеограду.

Михаил М. Обреновић с. р.
Књаз Србски.

Представник Књажески,
Попечитељ Иностранн Дјела,
Генерал-Мајор и Каваљер,
Ђорђе Протић с. р.

8.

У круг дјејателности Управитеља са свим персоналом спада ће сва дјела по струци Полицајној, која у Срезови Срезским Началницима припадају, извршивати, као у смотренију обдржавања јавнога мира и поредка, обште и јединствене безбједности, обштег здравља, чистоте, странни и домаћи слугу и њиова поредка, скитница и т. д. И у одправљању дужности своји придржават' ће се у споразумјенију са Началником Окружним и односит' ће се по различности дјела непосредствено надлежним Попечитељима, и од њи ће налоге и наставленија примати.

9.

Кад овај Управитељ, као Предсједатељ Суда Примирителног, не могне присуствовати у истому Суду, онда ће његово мјесто у Суду заступити најстарији од остала три члена.

10.

Осим тога обштини даје се право из своје средине изабрати 32 лица, која за најчеснија, најразумнија, најправдољубија и најродољубивија судила буде, из свију класа мјестни житеља, кои ће се као заступници обштине називати Обштинари.

11.

Обштинари ће бити безплатежни, и они ће за чест и отличије обштини служити и њу заступати, овим осталим пак Чиновницима и служитељима одредит' ће се пристојна плата, која ће им се из обштинске касе давати.

12.

Осим Чиновника и служитеља Управитељства вароши Бјеоградске плаћат' ће се из обштинске кассе Учитељима Нормални Школа, Доктору обштинском, Бабици и осталима обштину служећим, као и све оно, што се за потребу обштине, за ползу њену или украшеније набављало и градило буде.

13.

Дјела, која се цјеле обштине, њене ползе или штете тицала буду, свагда ће се са согласијем обштине, у лицу обштинара, предузимати и окончавати. Овоме принадлежи одређивање плате за Чиновнике и служитеље обштинске, предложеније за умноженије или умаленије Чиновника, совјетовање и закључење ради набављања какове ствари за потребу или украшеније обштине, подизање нуждни зданија, нови заведенија, продаја, куповина давање, под закуп обштински добара, опредјеленије издавања новца из обштинске касе, прегледање данка, прореза, и тиме подобна.

Напомена. — Овој тачки додато је 28. Новембра 1859. године (Зборник 12. страна 105) ово:

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ВНУТРЕНИ ДЈЕЛА И ГЛАВНОЈ УПРАВИ ГРАЂЕВИНА.

Народна овогодишња Скупштина под 17. Септембра т. год № 55. предложила је Совјету, да се обштинске куће, школе, среске куће и све остале зграде обштинске предузимају и граде у договору и по могућству дотични обштина.

На ово предложење Ја сам се у договору са Совјетом од 24. т. м. № 2184. нашао побуђен препоручити Попечителству Внутрени Дјела и Главној Управи Грађевина, да се у смотрењу оваки грађевина, почем оне на терет дотични обштина спадају, придржавају постојећи о томе закона, а нарочито тачке 13-те Устројенија обштина, а тако исто и да мотре на то, да се ове грађевине по могућству и према потребама предузимају.

В. № 5226.
28. Новембра 1859. год.
у Београду.

Милош Обреновић Први
Књаз Србски.

Књажески Представник и
Попечитељ Иностранн Дјела,
Полковник, Каваљер,
Цв. Рајовић С. Р.

14.

Кад се овакова важнија цјеле обштине и њене ползе тицајућа се дјела, предузимала буду, онда ће се сазивати на збор сви обштинари. У мало важним пословима доста ће бити и једну четврту част општинара позивати. Но за рјешеније каквога му драго предмета довољно је число, како преко половпне пређе.

II. Обштине друге класе, т. ј. Окружне и друге вароши.

15.

Обштине друге класе имат' ће такођер свои Суд Примирителни, кои ће се састојати из једног главног кмета, као предсједатеља, два члена као кметовска помоћника, кои ће у исто време и дужности кварталника испуњаваћи, једнога Писара, и два Пандура.

16.

Круг дјејателности овога Суда относи се у скупи на све ове предмете, кои су код Управитељства Бјеоградског мало више избројани, и то како по струци Судејској, тако и полицајној.

17.

Главни кмет са своим Персоналом по струци Судејској односит' ће се Суду Окружноме; у осталом пак обраћат' ће се на Началничество Окружно, ако у месту буде, аколи не, онда надлежноме Срезскоме Началнику.

18.

Сва дјела, која се овде свршивала буду, заводит' ће се у Протокол.

19.

Свака општина ове класе избират' ће из своје средине од 8—16 обштинара по мањој или већој величини најчестнији, најразумнији и најправдољубивији људи, кои ће се при важнијима цјеле обштине и њене ползе касајућима се дјелима у име обштине сазивати.

Напомена. — Овде је била допуна од 4. Априла 1862. године (Зборник 15. страна 107) која је гласила:

Попечитељству финанције.

На предлог Попечитељства финанције од јучерањег Е№ 406., Ја сам сагласно са државним Саветом такође од јучерањег № 525., решио и решавам:

Да се као привремена допуна закона од 13. Јулија 1839. год. $\frac{\text{С. № 1024}}{\text{№ 440}}$ (Зб. I. стр. 94), и највишег решења од 18. Декемвра 1859. год. В. № 5472. (Зб. XII. 105) постави ово правило:

„Да обштине поред законом одређеног броја обштинара, могу и заступнике исти одредити, кои ће ји при решавању заступати, кад се изискујеми број обштинара за решевање обштински дела не може да скупи; но број заступника да не пређе половину обштинара. Глас сваког заступника при решавању да важи, као и глас сваког обштинара, но да никад при решавању не буде мање од две трећине обштинара.“

Попечитељству финанције препоручујем, да оно ово решење надлежно обнародује и да се стара о точном извршењу његовом.

В. № 435.
3. Априла 1862. год.
у Београду.

М. М. Обреновић с. р.

Књажески Представник,
Попечитељ иностранн Дела,
И. Гарашанин с. р.

20.

Цјелом Персоналу овоме, осим обштинара, одредит' ће се са соразмјерна плата, која ће се из обштинске касе плаћати.

21.

Такођер и све остале обштинске потребе, Учитељ Бабица, нуждна зданија и т. д. подмириват' ће се из касе обштинске.

III. Обштине треће класе.

22.

Свака ова обштина имат' ће свој Примителни Суд, састављен из једног главног кмета, два помоћника и једног бирова.

23.

Овај Примирителни Суд по части судебној односит' ће се Суду Окружному, а у осталим дужностима стаја ће

под налозима Срезскога Началника, од кога ће упутствованија и заповјести примати, по коима ће се управљати.

24.

Кад се што код главнога Кмета предузимало и рјешавало буде, што се цјеле обштине и њене ползе тиче, као што је нарочито разрјезивање данка и прореза, то ће се по досадашњем обичају потребно число кућни Старјешина, из обштине сазивати. Тако исто кад би кога на затвор или тјелесну казн до дозвољенога степена Примирителни Суд осудити имао, призва' ће неколицину врстни Сељака, кои ће у исто време при извршењу пресуде у помоћи бити.

25.

У случају, кад се више села договоре, да једну обштину саставе, и један Примитерлни Суд имају, онда ће се главни кмет избрати из онога села, гди место Суду одреде, а помоћници изабрат' ће се из остали села.

26.

Како кмет, тако и помоћници, сваки ће у своме селу све добивене налоге и уредбе извршивати, и данак и прирез купити. Али за распре или кривице, које се у ком селу догоде, скупљат' ће се сви у опрјеђељено време у мјесто Суда примирителног, па ће сви скупа пресуђивати.

27.

Кад би два села једну Обштину састављала, онда ће се у већем селу изабрати кмет и један помоћник, а у мањем само један помоћник.

28.

У обштинама, које су састављене из више села, зато што је из једног села кмет, а из други помоћници, плаћат' ће се и помоћници од њини села, почем и они као и кмет сваки у свом селу све уредбе и дужности кметовске извршују.

29.

Што се тиче Примирителни Судова у овом устројенију обштина напоменути, они се упућују на привремено устројеније исти Судова од Попечитељства Правосудија под 17. Јунија 1839. издано, гди су њиов круг дјејателности, њиов састав и дужности обширније, ради точнога набљудовања, које се и овде налаже, изложени.

У Бјеограду 13. Јулија 1839.

Намјесници Достоинства Књажеског
Књажески Представник, Попечитељ
Иностраних Дјела, Кавалер,
Аврам Петронијевић С. Р.

Предсједатељ Совјета,
генерал—мајор, кавалер,
Јеврем Обреновић С. Р.

Член Совјета, Полковник,
Тома Вучић Перишић С. Р.

За Г. Предсјдатеља,
Вице-Предсједатељ Совјета,
Стојан Симић С. Р.

Главни Секретар Совјета, Мајор,
Стефан Марковић С. Р.

---

3. УРЕДБА О ИЗБОРУ, ПЛАТА И ДУЖНОСТИМА КМЕТОВА

Од 23. Марта 1840. године (Зборник 1. страна 201).

О избиранију Кметова, њиовој плати, и дужностима.

К. № В. 221
С. № 287.

МИХАИЛ ОБРЕНОВИЋ,

Књаз Србски

СА СОГЛАСИЈЕМ СОВЈЕТА ОПРЕДЈЕЛИЈИ СМО И ОПРЕДЈЕЉУЈЕМО:

УРЕДБУ

О ИЗБИРАЊУ КМЕТОВА, ЊИОВОЈ ПЛАТИ, И ДУЖНОСТИМА

Будући да су се у смотренију избирања Кметова, њиове плате. и одправљања дужности по неким Сеоским Обштинама нека злоупотребнија, која су Правителству до

знања дошла, појавила; зато желећи у свачему поредак увести, непропуштамо сљедујућа правила за правац и точно набљудавање Обштинама прописати.

1.

За Кмета и Помоћника да се у своје време по вишеству гласова избирају најпоштенији, најразумнији и најважнији у Обштини људи, кои ће како Обштинске тако и Правителствене послове најточније отправљати у стању бити.

Напомена. — Предлог Петровске Скупштине у 1847. и по том решење од 26. Септембра (Зборник 4. страна 199) гласило је:

„79. Окружије Ваљевско предлаже, да се бирање Кметова чини са строгим набљудавањем Уредбе о томе постојеће.

Ово је предложеније умјестно, и Уредба о бирању Кметова тога ради издата је, да се по њој поступа; а како се из овог предложенија види, да се иста Уредба свуда ненабљудава, то се Попечитељству налаже, да оно све полицајне власти и пак опомене, да оне настоје у томе, да се иста Уредба точно извршава.“

2.

Плата за Кметове и Помоћнике опрједељена је годишње по 1. цванцик с главе на главу, зато Обштине с њима да се наређују, нити онога узимају, кои ће мањом цјеном да служи, чим се догодити може, да се најбољи и најважни људи за ову службу искључе, као што су се подобни случаи и догађали.

3.

Као што је благотворним Уставом чл. 65. непосредствено надзираније над Судовима Примирителнима Срезским Началницима повјерено, тако ће ови дужност бити, бдити, да се не би у предпоменутом призрјенију злоупотребленија догађала. Зато ће такова избирања Кметова и Помоћника са њиовим знањем и у њиовом присутствију бивати гдје ће они мнјенија скупљати и на вишество и безпристрасност гласова мотрити; они ће обштине у случају злоупотребленија при избору учињеног на прави пут упућивати, и опомињати и по нужди и потреби и до знања вишој власти доносити, и упутствованија поискивати.

Напомена 1. — Члан 65. Устава (Зборник 1. страна 14) на који се указује у овој тачки, у делу где је реч о дужностима Началника Среских гласи:

„Он неможе држати у затвору никога дуже од 24 саата, но он ће шиљати Суду Окружноме распре и парнице, које би се могле породити у његовом Срезу, и обратиће се к Началнику Полиције Окружне, ако ова дјела у Полицију спадају. Сверху тога да је дужан надзиравати над Судовима Примирителнима дела, и чуватисе добро, да се немеша у дјела Церкви и Школа Селски, и да не дира у приходе и земље, које зависе од други побочни заведенија. За добра, земље и сопствености, опредељене Церквене, варошицама, житељима и обшчеполезним заведенијама, као и за добра, принадлежећа приватним као сопственост, даће се сваком поособ доказателства (документи, то јест Тапије) потврждавајуће право притјажанија и које ће бити уписане у Канцеларијама Земаљским.“

Напомена 2. — Предлог Петровске Скупштине и Решење од 26. Септембра 1847. (Зборник 4. страна 182) гласило је:

„20. 4-ри Окружија: Чачанско, Смедеревско, Ћуприско и Алексиначко, представљају да се промени досадашњи начин одпуштања кметова из службе. Чачанско предлаже да се кметови неразкмећавају док им се довољни узроци не докажу; Алексиначко је мњенија да се за кметове не пише Попечитељству Внутрени Дјела, него да њиово разкмећавање буде само са знањем срезског и окружног Началника; Ћуприско иште, да сресни Началник може сам на тужбу Обштине кмета сбацити; Смедеревско представља, да се Кметови у случају злоупотребленија с касом или друге какве погрешке, могу без процеса сбацити почем се њиова кривица код Срезског или Окружног Началника докаже.

На ову сам точку согласно са Совјетом рјешио, да се, што се тиче сбацивања Кметова због показаног небреженија у дужности на тужбу надлежне Обштине или по примјечанију надлежног Срезског Началника, ово за унапредак не шиље Попечитељству Внутрени Дјела на рјешеније, него да се Окружном Началничеству даде власт, да оно у томе по предварителном у ствари исљедованију рјешеније учини. — А што се тиче оног случаја о ком Народ Окружија Смедеревског говори, т. ј. кад кои Кмет злоупотребленије у руковању касе или друго иступленије у упражњавању поверене му власти учини, у таквом случају бит' ће дужност Срезског Началника, по кратком извиђенију ствари таковог Кмета сам по својој власти од дужности удаљити и надлежном Окружном Суду са своим извјестијем и извиђењем ради суђења упутити, а по том Окружно Началниничество увједомивши, чрез Обштину другог Кмета избрати дати, објаснивши Народу из кои је узрока пређашњи Кмет сбачен.“

4.

Кметови и Помоћници, почем своим путем избрани и утврђени буду, старат' ће се, да своје дужности спрама обштине, Правителства и ползе Отечества точно и совјестно испуњавају; које да би лакше одправљати могли, дужност

је Срезски Началника почешће Примирителне Судове обилазити, надзирати и у свакоме случају руку помоћи пружати, и сва претпјаствија уклањати; нарочито пак у случају упорности и непокорности криваца властију и снагом, притицати.

Напомена 1. — Као објашњење 30. Маја 1845. године (Зборник 3. страна 52) служило је ово решење:

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ПРАВОСУДИЈА И ВНУТРЕЊИ ДЈЕЛА.

Попечитељство Правосудија судећи, да се Предсједатељ и Членови Примирителног Суда као Судије сматрати морају, и имајући у виду, да по 21. Члену Устава примање жалби противу Судија принадлежи Попечитељству Прав. расписало је свим Окружним Судовима 17. Августа 1839. А. № 2636. једно предписаније у смислу том, да они жалбе, које би им когод противу Предсједатеља и Членова Примирителног Суда за злоупотребленије власти поднео, не узимају у расмотреније и рјешеније пре, него што ствар Попечитељству Прав. доставе, и пре него што од њега добију рјешеније, да се ствар у суђење предузети може.

Ова наредба нити почива на добром основу, нити одговара тежењу Правитељства, које је радо, да се суђење од свију непотребни отлагања и од сваког непотребног дуговлачења ослободи. Зато ми је Совјет 3. т. № 401. предложио, и ја сада овим вишеизложену наредбу Попечитељства Правосудија обезснажавајући, постављам за унапредак правило: „да Примирителне Судије, као и остали житељи Србије, све тужбе, које би се или од стране приватни људи, или од стране власти за личне њиове ствари или за злоупотребленије власти, противу њи подигле, подпадају њиовом природном Суду, без да се о томе мора предварително Попечитељству Прав. извјестије подносити.“

За полицајне пак ствари чини се изјатије. У случаима какве полицајне кривице ствар неће ићи на Суд, него ће Попечитељство Внутрени Дјела само моћи Кмета збацити, као што је то на своме месту опредјелено.

О чему Попечитељство ради његовог знања и управљенија извештавам.

У Крагујевцу 30. Маја 1845.
В. № 664.

(М. П.) Александер Карађорђевић с. р.
Књаз Србски.

Напомена 2. — Члан 21. Устава (Зборник 1. страна 6) на који се указује у решењу код напомене 1. гласио је:

„Попечитељ опредјелени за руководство Правосудија имајући у своима својствама и Министерство общченароднога воспитанија и

распространенија наука, има надбљудавати, да ли су пресуде, које су учињене, извршене или нису; примати и рјешавати жалбе, које би подане биле против Судија; увјеравати се о качествама они, који су опредјелени, испољавати правду; и дати себи представити од њи свака три мјесеца списак свију процеса, који ће бити били суждени у теченију овога времена; старати се о стању и опредјеленију апсове, и уводити и' у боље стање.«

5.

Ако би се кривац Примирителним Судом осуђени противан показао, тако, да би се морао Срезски Началник у помоћ на извршеније казни од Примирителног Суда позвати, то онда да се опредјелена казна над кривцем у присуствију њиовом неотложно у извршеније доведе. За упорност пак и противност Примирителному Суду показану, да се исти кривац од реченог Началника одма пошље суду Окружному, кои ће по величини показане упорности над њим пресуду пзрећи, и казн му определити.

6.

Будући је праведно, да сваки онај, који Обштину служи, од Обштине и награду прима, зато се установљава, да како главни Кмет тако и Помоћници соразмјерну плату од Обштине добијају, која се опредељује годишње на 1. цванцик с главе на главу, кои ће њима припасти на сљедујући начин:

Напомена 1. — Пре ове уредбе питање о плати Кметова било је регулисано циркуларом од 4. Јуна 1835. год. (Зборник 30. стр. 57).

Циркулар Државног Совјета

Свима Исправничествама.

Његова Свјетлост Милостивјејши Господар и Књаз наш бринући се денонћно о томе како би народу своме гдје је и колико је гођ могуће олакшање учинио, изволео је милостивјејше рјешити, да се кулук који су до сада људи Капетанима својима чинили, укине, и само из призренија тога, што Капетанима Кметови по служби и остали путници често свраћају, толико допустити, да им људи собствене њиве, ливаде, колико би им сирјеч за рану собствене њине стоке и на дочек страни нуждно било, кулуком покосе, но и то не под морање, већ из драге воље; Капетани пак да зато дужни буду позване на рад људе раном и напојницом дочекати, у противноме догађају да им људи неће обвезани бити на кошење ићи ако им рану и напојницу неузтеду дати.

Поред овога забранила је Његова Светлост строго, да не би Кметови туђе ливаде као што су неки до сада чинили, на поле узимали и под извјетом своји ливада људе принуђавали, да им и ко једанпут за свагда одредивши да им се само собствене њиве, ливаде покосе, и то за рану и напојницу и из драге воље, а не под морање.

Исто тако неће Његова Светлост, да се калуђерима под морање кулучи, допуштајући ако оће народ калуђерима од драге воље радити, нека им ради слободно, ако ли неће, да га нико на то ни приморати неможе. Досадашњи обичај, где су људи на неким местима по неколико дана дужни били калуђерима кулучити, оће Његова Светлост да се укине, дозвољавајући, само толико, да је слободно калуђерима људе на рад звати, и овима, ако им је воља, ићи.

Из овога реда Капетанима и Калуђерима чињеног кулука изузима Његова Светлост кулук Правитељству, за овај је одредила да остане као и до јако и да народ Правитељству кулучи, кад би гоћ потребе било.

Височајшу ову вољу у смотрењу одредбе кулучења доводећи Државни Совјет исправничеству до знања, препоручује, да се исправничество постара народу окружија свога по цјелој обширности објавити је, и по томе добро око имати, да се не би одредба ова киме нарушавала, које ако би се догодило да Исправничество не пропусти злоупотребленију овог не само границе поставити, но о таковоме и државни Совјет извјестити.

№ $\frac{\text{А. 25}}{50}$ 4. Јунија 1835. у Крагујевцу.

Напомена 2. — После овога циркулара, донесен је други од 1. Јула 1835. године (Зборчик 30. страна 84), који је гласио:

Циркулар Државног Совјета

Свима Исправничествама.

Његова Свијетлост, премилостиви Господар и Књаз, наш благоволио је превисоким указом својим од 1-га т. м. № 2314 мјенија исправника и сресни старешина, у смотренију начина коим би се кметовима служба колико толико накнадила коју су дужни селу и Правитељству чинити, на понизно представленије Државнога Совјета од 1-га т. № 6. премилостиво одобрити, одредивши да свака пореска глава надлежнога села по један дан у години своме Кмету кулучи, или ако би ко волео новцем Кмета намирити, да му место кулука по један цванцик на годину плаћа и заповједавши да се одобреније ово одма у дјејство приведе.

Тим поводом ускорава Државни Совјет Исправничеству Окружија — — — препоручити, да превисоку ову наредбу среским старешинама с том препоруком писмено одма саобшти да је и они Кметовима и селама објаве и настоје да се од јако точно по њој Кметови и сељани владају.

1. Јула 1835. год.
у Крагујевцу.

Напомена 3. — О Петровској Скупштини 1847. изјављен је предлог и 26. Септембра (Зборник 4. страна 178) донешено је овако решење:

„6. 10. Окружија: Београдско, Ваљевско, Ужичко, Рудничко, Чачанско, Крагујевачко, Алексиначко, Крушевачко, Гургусовачко и Краинско моле, да се више плата Кметовска прирезом од Народа не наплаћује, него да се Кметовима уредна и боља плата из Правитељствене касе издаје.

Будући да је Правителствена каса при свом садашњем стању једва кадра садашње уведене трошкове подмиривати, и будући да Кметови спадају у число Општински служитеља, које су Општине дужне непосредствено плаћати, то се у овом смотренију поднешена молба поменути Окружија уважити не може.“

7.

Гди је главни Кмет и оба Помоћника из једног села онде половину од опредјеленог цванцика плате примит' ће главни Кмет, а друга половина поделит' ће се између два Помоћника на равне делове.

8.

Гди буде главни Кмет и један Помоћник из једног села а други Помоћник из другог села, онде ће се опредјелена плата тако поделити, да главном Кмету припадну две трећине, а Помоћнику једном једна трећина од цванцика из истог села припадајући; а други Помоћник примит' ће сву плату или по цео цванцик из свога села, у којему живи, и службу извршивати има.

9.

Гди је Главни Кмет из једног села, а Помоћници из други села онде сваки из свог села целу плату по цванцик опредјелени да прима.

10.

Да би се ова плата уједно скупљала, и точно Кметовима и Помоћницима издавала, налаже се свима Срезским Началницима да се постарају, да житељи ову кметовску плату заједно с данком издају како ће се Кметови и Помоћници за своју службу намиривати моћи.

Напомена. — Тачки 13. ове уредбе додаје се решење од 27. Фебруара 1861. водине Зборник 14. страна 19) које гласи:

ПОПЕЧИТЕЉСТУ ФИНАНСИЈЕ.

Уваживши предлог Попечитељства Финансије он 10. тек. Е№ 233. Ја сам, сагласно са закључењем Совјета од 23. ист. мес., № 348., решио и решавам:

„Да све обштине у Србији од сада издају плату своим кметовима и служитељима по тарифи, као што се по истој издаје и правителственим служитељима.“

Своме Попечитељству Финансије налажем, да бди да се ово решење извршује.

В. № 448.
27. Фебруара 1861. год.
у Београду.

Михаил М. Обреновић III.
Књаз Србски.

Књажески Представник,
Попечитељ Иностранн Дјела,
Ф. Христић с. р.

У Београду 23. Марта 1840.

МИХАИЛ ОБРЕНОВИЋ с. р.
КЊАЗ СРБСКИ.

(М. П.)

Представник и Совјетник Књажески,
Попеч. Иностранн Дјела, Каваљер
Авраам Петронијевић с. р.

Председјатељ Совјета Генерал Мајор,
Каваљер,
(М. П.) **Јефрем Обреновић** с. р.

Главни Секретар Совјета,
Мајор Каваљер,
Стефан Марковић с. р.

III. ЗАКОН О ОПШТИНАМА ОД 1889. ГОДИНЕ.

Напомена 1. — Закон овај подписан је 25. Новембра 1889. год. (Зборник 45. страна 443) и тога дана ступио у живот по решењу Народне Скупштине за владе *Намесника* Краљевског Достојанства: (†) *Јована Ристића,* (†) *Косте С. Протића* и *Јована Белимарковића*; и министара: Председника и иностраних дела *Саве Грујића,* грађевина *Петра Велимировића,* финансија *Михаила В. Вујића,* просвете и црквених послова *Светозара Милосављевића*, правде *Глигорија Гершића,* народне привреде *Стевана Р. Поповића*, унутрашњих дела *Косте С. Таушановића,* војног пуковника (†) *Димитрија Ђурића.*

Напомена 2. — Указном наредбом од 9. Маја 1894. године (Зборник 50. страна 50) овај је закон укинут за владе *Краља Александра I.* и министара: Председника и унутрашњих дела *Светомира Николајевића*, грађенина (†) *Стевана Здравковића,* финансија *Вук. Ј. Петровић,* војног *Милована С. Павловића*, иностраних дела *Симе Лозанића,* просвете и црквених послова *Андре Ђорђевића,* правде *Јеврема Андоновића* и народне привреде *Лазара Р. Јовановића.*

Напомена 3. — Ова указна наредба (под 2) одобрена је Народном Скупштином 26. Априла 1895. године (Зборник 50. страна 358) за владе *Краља Александра I.* и министара: Председника и унутрашњих дела *Н. Христића*, иностраних дела *М. М. Богићевића,* грађевина и заступника финанције (†) *Стевана Здравковића,* војног *Милована С. Павловића,* народне привреде *Лазара Р. Јовановића*, просвете и црквених послова *Љубомира Клерића* и правде *Ђорђа Стевановића.*

Напомена 4. — Од 9. Маја 1894. и данас важи закон од 24. Марта 1866. године са свима изменама и допунама. (Види страну 1 до 91. ове књиге).

У ИМЕ

ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

АЛЕКСАНДРА I

по милости Божјој и вољи народној

Краља Србије

МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

ПРОГЛАШАВАМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ НАРОДНА СКУПШТИНА РЕШИЛА И ДА СМО МИ ПОТВРДИЛИ И ПОТВРЂУЈЕМО:

ЗАКОН О ОПШТИНАМА

I.

О општинама у опште

Члан 1.

Општине су у својим општинским унутрашњим пословима самоуправне по одредбама овог закона; а, као делови државне целине и вршиоци закона земаљских или законитих наредаба државних власти, подлеже општим земаљским законима и надзору виших самоуправних и државних власти.

Члан 2.

Свака варош, варошица и село мора имати своју општинску управу, било само за себе, било у свези с другим селима.

Општина неможе имати мање од 200 пореских глава. Но у местима по све врлетним може се изузетно допустити да општина може бити и испод 200 глава пореских.

Тако исто и варошице, свака за себе, могу образовати општине, па ма колико пореских глава имале.

Ни једна варош, варошица или село, не може се делити на две или више општина, па ма колики број пореских глава имале. Села, која неби имала 200 пореских глава, морају се спајањем с оближним селима повећати бар до броја 200 пореских глава.

Члан 3.

Две или више општина могу се у једну општину спојити, кад то оне саме зажеле. У овом случају морају се општине, а ако је општина састављена из више села, морају се сва села, што општину састављају, најпре саме између себе погодити, како ће у будуће притежавати и уживати општинска добра; а исто тако морају саме између себе расправити односе који се тичу тражбина или дугова. Па пошто то одлучи општина или одлуче поједина села што општину састављају на својим зборовима, с пристанком већине свију гласача целе општине или појединих села, изјављују сталном окружном одбору преко својих општинских судова жељу ради спајања. А овај са својим мишљењем шаље сва акта о томе надзорној државној власти, која је дужна у року од 10 дана спровести их министру унутрашњих дела, који подноси првој редовној Народној Скупштини прдлог о томе на решење (чл. 166. Устава).

Члан 4.

Два или више села, која у скупу једну општину сачињавају, могу се раздвојити у засебне општине, по предлогу њихових месних сеоских зборова, а по пристанку најмање две трећине способних гласача, на начин, изложен у чл. 3. и с обзиром на чл. 2. овог закона.

Члан 5.

Оснивање нове, укидање које од постојећих општина и промену обима општинских у смислу чл. 3., 4 и 5. овог закона одобрава Народна Скупштина (чл. 166. Устава).

Све ове промене у саставу појединих општина обзнањује министар унутрашњих дела у званичним новинама.

Члан 6.

Одвајање појединих села и заселака од једне општине и придавање другој врши се на начин прописан у члану 3. и 4. овог закона.

Члан 7.

Свака општина има свој простор на који се простире њена општинска власт. Простор тај зове се општински атар.

Свако непокретно добро мора припадати атару неке општине, па по томе свако подлежи којој општинској власти.

Ако се између две или више општина породи распра о атару, стални окружни одбор, по саслушању дотичних страна и учињеном извиђају, својим решењем одређује који се правац има сматрати за границу истих општина док се ствар коначно не расправи недлежним судским путем (§. 434. тач. 2. закона о поступку судском у грађанским парницама).

Овако се исто поступа и у распрама око атара између појединих села.

Члан 8.

Сваки је српски грађанин по правилу члан оне општине где се родио или где стално живи.

Сваки српски грађанин мора бити примљен за члан општине:

1, ако је пунолетан, и ако има право располагати собом и својим имањем;

2, ако је доброг владања.

Узима се да нису доброг владања.

а, они који су били осуђивани судом за проста из користољубља учињена злочинства или преступе, док се не поврате у права;

б, они, који су једној години осуђени два пут за иступна из користољубља учињена дела, док не протече једна година од дана издржане или опроштене последње осуде;

в, који се налазе под судом због таквих злочинстава и преступа.

Сваки који жели да постане члан општине сам набавља потребне му доказе.

Члан 9.

Државни чиновници и званичници, свештеници, учитељи и у опште јавни званичници по закону су чланови у општини, где служе или где станују.

Они који се приме у српско поданство, по закону постају чланови у општини где положе заклетву, или где изјаве да желе живети.

Члан 10.

Они који се нису пријавили и који нису приновљени за чланове општине, не могу у тој општии вршити право гласања.

II.

Представништво општинске власти

Члан 11.

Послови који се имају у општини да раде свршавају се или:

1, на општинском или сеоском збору; или

2, у општинском суду; или

3, у општинском одбору.

А. Општински збор.

Члан 12.

Општински збор врши ове послове:

1, Бира и смењује општинског председника, кметове, кметовске помоћнике, одборнике и њихове заменике.

Бирање ово у Београду и у варошима које имају преко 4.000 пореских глава вршиће се по одељцима (квартовима).

Начин овога бирања прописаће министар унутрашњих дела.

2, Бира заступнике за окружну скупштину;

3, Доноси одлуку о спајању и раздвајању општине (чл. 3. и 4.) и о спајању и раздвајању села (чл. 6.);

4, Решава о општинском прирезу. Али збор не може већи прирез годишње одобрити од 40% од непосредне порезе, у свима општинама осим Београда, а у Београду од 60%.

Ако би општини требало за коју годину више прореза, општински ће суд, по решењу збора, поднети пред-

лог о томе сталном окружном одбору, да реши о прирезу до 60% од непосредне порезе за све општине осим Београда, а у Београду ће стални београдски одбор решити о прирезу до 80%.

За већи прирез од ове стопе општински ће суд по решењу збора поднети предлог о томе сталном окружном одбору, који ће ствар испитати и са својим мишљењем, поткрепљеним разлозима, предлог о томе послати на решење Државном Савету преко министра унутрашњих послова.

5, Решава о задужењу општине и о отуђивању или размени непокретних општинских добара (чл. 70.) и о свакој општинској грађевини или предузећу, ако би трошак прелазио суму, коју по 9. тач. чл. 70. овог закона може одобрити и сам одбор.

Све послове, под тачком 3., 4. и 5. назначене, изнеће општински суд на решење општинском збору тек пошто је најпре општински одбор о томе закључио по чл. 70.

6, даје мишљење о свима предметима, које му упути надлежна државна власт;

7, Решава питања о пијацама;

8, Решава о подели општина варошких на оделења; и

9, Решава о свима оним предметима, за које се овим или другим којим законом нарочито наређује да решава збор.

Члан 13.

Кад има који од преднаведених послова у збору да се сврши, онда се збор свагда скупља на позив општинског суда.

Општински суд сазиваће општински збор или:

а,) кад стални окружни одбор или надлежна државна власт то захте; или

б,) кад сам суд то за потребно нађе; или

в,) кад општински одбор реши; или

г,) кад му на писмено изјаве жељу и означе општинску потребу: двадесет и пет грађана који имају право гласања на општинском збору, у општинама испод 500 пореских глава, — педесет грађана у општинама које имају 500 и више пореских глава, осим Београда, — а у Београду двеста грађана.

У случајевима тачке а), в), и г), општински суд је дужан најдаље за десет дана сазвати општински збор од дана саопштеног му захтева.

Да општински збор може вршити посао, ради кога је сазван, потребно је да на збор дође најмање трећина свих гласача у општини.

Ако на збор не дође ни трећина гласача, општински ће суд сазвати други збор најдаље за десет дана, на ком ће посао свршити они, који буду дошли, а у протоколу ће се завести на који је начин посао свршен.

О предмету који је на збору већ један пут решен, не може се више сазивати збор док то не затражи већи број гласача од онога, који је већ један пут исти предмет решио. Ово вреди и за збацивање председника, кметова, и кметовских помоћника, одборника и њихових заменика.

Ако општински суд не сазове општински збор, а требало је по закону да то учини, онда је дужна непосредна надзорна власт, по писменој молби општинског одбора или прописаног броја грађана у случајевима тачке *в* и *г.*, а иначе без икакве молбе, наредити писменом наредбом, коју ће на потпис предати општинском суду, да збор сазове, зашто се тражи, најдаље за десет дана, рачунајући од дана предаје наредбе; па ако и тада општински суд, то не учини, онда ће она сама за пет дана преко једног свог чиновника збор сазвати за тражени предмет, а свако одговорно лице општинског суда казнити у корист општинске касе са 100 до 300 динара за невршење дужности. Осуђени може се жалити министру унутрашњих дела за петнаест дана од саопштене осуде.

Члан 14.

На општинском збору имају право гласања сви пунолетни чланови општине, који плаћају 15 динара годишње непосредне порезе, а који нису под старатељством, или који по прописима чл. 16. и 17. овог закона право гласања немају или су га изгубили.

У задрузи имају право гласања на збору сви пунолетни задругари, ма сви скупа не плаћали 15 динара непосредне порезе ако нису чланом 16. и 17. изузети.

Тако исто имају право гласања и она лица која су ослобођена од плаћања порезе по чл. 61. тачке в. и г.

закона о непосредном порезу, што су постала неспособна за рад, или су инвалиди, или они који примају милостињу из државне касе.

Члан 15.

Општински ће суд до 6. Децембра сваке године начинити и јавно у седници на углед изложити списак свију својих грађана, који право гласања на збору имају. Овај ће списак суд у току године допуњавати или исправљати, а сваки може противу овога списка чинити примедбу општинском суду, а противу решења општинског суда жалба се подноси окружном суду, а у Београду варошком суду, чије је решење извршно и за општински суд обавезно.

Основа за бирачки списак је пореска књига.

На захтев суд је дужан сваком гласачу у свако доба у време канцаријско, дати списак гласача на преглед, допустивши му и препис, ако то тражи. За оверавање преписа бирачкога списка општински ће суд наплаћивати 20 пара динарских у корист општинске касе.

Доказ за довољно и уредно плаћени порез само је порезна признаница, или оверен извод из књига у које се заводи плаћање порезе.

Члан 16.

Официри и војници сталног кадра не учествују у саветовању општинског збора.

Члан 17.

Немају право гласања на општинском збору:

1, они који су осуђени због злочинства, докле своја права не поврате, или који су лишени грађанске части за време пресудом одређено, као и они који су осуђени због преступа, који бешчасте и јавни морал вређају, док не прође година дана од дана издржане казне;

2, који се налазе под судским ислеђењем за дела под 1. наведена;

3, који су пали под стециште, за време док стециште траје;

4, који су под полициским надзором; и

5, који ма колико дугују у име порезе осим текућег полгођа.

Члан 18.

Збор у општини сазива се писменом објавом која ће се прилепити на општинској судници, а по варошима и на више места, по селима пак још и на местима, где се држе општински и селски састанци.

Осим писмене објаве сазив збора обзнаниће се и другим уобичајеним начинима, као: јавним позивањем преко општинских служитеља, путем штампе, где ове има, и т. д.

Објава се има обзнанити најмање на десет дана пре сазива збора, и у њој мора стајати:

1, по чијем се решењу или захтеву сазива збор;

2, ради чега се сазива;

3, у који дан и у које време; и

4, на ком месту у општини.

Све ово важи и за случај, кад би по последњем одељку члана 13. стални окружни одбор или надзорна власт збор сазивала.

Члан 19.

У почетку сваке године, а најдаље до 7. Јануара, општински збор изабраће 12 лица, која имају право гласања на збору, а општински ће одбор од њих изабрати коцком четири лица за чланове бирачког одбора и два њихова заменика, за сваки избор, који би се имао у току те године извршити и за сваки збор по чл. 12. овог закона. Председник општинског суда је председник овоме збору.

Члан 20.

На збору сваки гласач даје лично глас.

Сваки гласач исказује слободно своје мишљење о ономе о чем се на збору ради, али се никоме не допушта, да један другоме утиче у реч, да прави на збору неред, или да говори речи које другог вређају или које су иначе непристојне и забрањене.

Нико не сме доћи на збор са оружјем.

Председник има право и дужност опоменути сваког гласача на ред и пристојност, а са збора удалити свакога

који би и после учињене опомене продужио правити неред или би кога вређао или дошао са оружјем.

Догоди ли се на збору већи неред, па га председник збора не може да стиша, он распушта збор, ну одмах га заказује за други који дан, а дотично лице, према величини и својству кривице, узеће на одговор и казнити, или надлежној власти предати, пре него што се други збор састане. О сваком нереду, који би се догодио на збору, председник збора дужан је одмах известити надлежну државну власт.

Члан 21.

Кад се збор тако састао, да може пуноважно свршити посао (чл. 12.), онда се узима да је оно свршено т. ј. да је закључак збора оно, на што пристане половина гласача на збору и један више; а ако би гласови били подједнако подељени, онда се сматра да ствар није решена, и општински суд је дужан сазвати у року од три до осам дана други збор на решење исте ствари.

Члан 22.

Избор председника општинског суда, кметова, кметовских помоћника, одборника и заменика, врши збор овако:

1. Одбор одређује, а општински суд објављује дан збора за бирање на десет дана пре, начином казаним у члану 18. и 19.

Ако одбор наређује у један дан бирање и председника општинског суда, и кметова, и кметовских помоћнике, он ће наредити да се у обзнани означи и онај одборник, који је у општинском одбору по годинама најстарији и који ће председавати на збору. Ако би и овај био спречен, заменће га на реду по годинама најстарији одборник.

Збор ће најпре изабрати председника општинског суда а за тим одмах кметове и кметовске помоћнике. У варошима гласаће се у једно исто време за председника општинског суда, кметове и кметовске помоћнике.

Бирање одборника и заменика не може бити истога дана, кад и бирање председника општинског суда, кметова и кметовских помоћника.

2. Збор за бирање почиње у 8 сахати из јутра.

Кад се бирачки одбор изјасни да је збор започет, бирачи прилазе и гласају редом.

Бирачи имају право долазити у седницу где је бирање и уверавати се о бележењу гласања. Но ради тога не могу доћи од једном њих више од пет бирача. Ови чим се увере дужни су удалити се из седнице.

Чланови бирачког одбора поделиће између себе рад у бирачком одбору, а могу за писарски посао узети и општинске званичнике.

Бирачки одбор решава по већини гласова.

Председник бирачког одбора, као председник целог збора, дужан је старати се да одржи ред на збору.

Где председник збора не би био у стању да ред одржи, он ће по писменом решењу бирачког одбора тражити помоћ од државне власти, и ова му је дужна дати (чл. 34).

Цео бирачки одбор или најмање тројица морају једнако заседавати око намештеног стола од како је почео па до подне, и од два сахата после подне, па док не престане збор.

3. Бирачи ће за гласање прилазити одборском столу начином који је бирачки одбор показао.

Бирачки ће одбор само онога бирача пустити да гласа, који је записан у азбучном списку гласача, и бирач ће јавно казати кога хоће за оно, за што се бира, а може лично дати и написану листу својих кандидата, коју је председник дужан примити и прочитати.

Чим који бирач да глас, онај одборник који држи азбучни списак ударише поред његовог имена знак, да је гласао, а онај одборник, или писар, који бележи бирана лица, пошто је на особеном табаку написао звање и име лица, за које је дат глас, написаће одоздо име бирача, који глас даје, а под његовим именом записиваће се редом имена оних који дају глас за исто звање и исто лице.

4. Бирачи могу долазити на збор до шест сахати после подне. У то време бирачки ће одбор, ма да сви бирачи нису дошли, изрећи и огласити да се не пуштају на збор који после долазе. А по том пошто прими гласове од свију оних, који су на време дошли, а још нису гласали, одбор ће бирачки решити, и огласити да је гласање свршено.

Но ако би у селима и до подне ко између бираних добио савршену већину гласова, према броју бирача, по азбучном списку назначеном, онда ће одбор огласити избор онога, који има савршену већину — за свршен, ма да нису сви бирачи на збор дошли и гласали.

Чим одбор огласи да је долажење на збор свршено, не сме се нико више пустити на збор; а чим огласи да је гласање свршено, не сме се више ничији глас примити.

Ако су и пре одређеног времена сви, који по азбучном списку имају право гласања на збору, дошли и гласали, одбор ће решити по гласању и пре одређеног времена да је гласање свршено.

5. Чим је свршено гласање, одбор ће одмах сашити све табаке свију бираних уједно, обележити их бројевима 1, 2 и т. д. с назначењем колико је свега табака и с додатком једног на крају празног табака, па ће крајеве конца општинским печатом утврдити.

6. За тим ће одбор по азбучном списку пребројати гласове свију, који су их дали, и на крајњем празном табаку бираних лица написаће словима целокупан број бирача, који су гласали, и то ће одмах јавно казати.

7. После ће одбор приступити скупљању и упоређивању гласова, колико је који бирани добио, и објавиће: ко од бираних има савршену већину, т. ј. више од половине од свију који су гласали.

8. Ако ни један од бираних нема савршену већину — одбор ће то јавно казати и објавиће двојицу, који према осталима имају највише гласова. Ако осим двојице, који према осталима имају највише гласова, има више њих који те исте бројеве гласова имају, одбор ће их све назначити.

9. У случају тачке 8. овога члана, бирачки ће одбор о свему начинити и потписати оглас, који ће се општинским судом објавити, као што је објављено за дан збора за прво бирање.

У том огласу треба да стоји: колико је свега бирача, колико је било гласача, која је савршена већина гласова, имена оних бираних, који су назначени да су добили највише гласова, и између којих се има бирати на ново, место где ће се и дан кад ће се почети и завршити ужи избор.

Рок за ужи избор не може бити краћи од три ни дужи од осам дана.

На ужем избору бирачки одбор ради као и на првом избору. Но ако би који члан бирачког одбора био спречен, његово ће место попунити бирачки одбор од заменика (чл. 19.).

Ужи избор бива само између оних бираних, који су у огласу бирачког одбора назначени да имају највише гласова.

10. Одбор бирачки објавиће одмах на збору, и у варошким и сеоским општинама, ко од оних по 8. тачки означених има највише гласова.

Ако двојица или више њих према осталима имају највиша гласова, онда ће бити онај, који је годинама старији, што ће бирачки одбор одмах оценити и објавити.

11. Бирачки ће одбор, кад је свршен избор, одмах на последњем празном табаку ставити и одмах јавно обзнанити: кад је и како је започет, држан и свршен избор за бирање, и ко је и како је изабран, па ће се цео одбор потписати.

12. Ако цео бирачки одбор или који од чланова напусти рад и тиме осујети закључак избора, или неће да потпише бирачки записник, да се казни од сто до триста динара у корист општинске касе. Ову казну изриче и извршује надзорна власт по жалби општинског одбора или кога од гласача.

Жалба противу ове осуде може се поднети најдаље за петнаест дана од дана саопштења, министру унутрашњих дела, чије је решење извршно.

Спискове бирачке одбор ће одмах предати општинском суду.

Б. Општински суд.

Члан 23.

Општински суд има ове власти:

1. судску власт:

а.) у грађанским споровима по глави I. грађ. суд. поступка, у колико надлежност по тим предметима није прешла на друге судове;

б.) у кривичним, иступна дела по чести III. кривичног законика, колико за њих није надлежан други (државни) суд;

2, полициску, као прва непосредна месна власт, која има да одржава ред и безбедност у општини и да извршује законске прописе и на њима основане наредбе државних власти;

3, управну, т. ј. да сам и у договору са одбором општинским, по прописима овога закона, руководи општинске послове, чува и потпомаже општинске интересе и стара се о унапређењу општине и њених чланова у сваком погледу.

Члан 24.

Општински суд има свој печат, на коме ће у средини бити српски грб, а у наоколо стајаће „Печат суда општине Н.“ (које буде по имену). Облик и величина ових печата остају досадањи.

Члан 25.

На све акте који се издају од стране општинског суда или кметова за јавну употребу, било по службеној дужности, било на захтев појединих, стављаће се поред потписа и печат општинског суда.

Сви општински судови дужни су овакав печат (чл. 24.) набавити и почети употребљавати најдаље за годину дана од дана кад почне важити овај закон.

Члан 26.

Председник општинског суда највиша је извршна власт у општини. Он председава у општинском суду, распоређује рад међу кметове и остале органе општинске, води надзор над њима и суди са још два члана, кмета. Ну општине могу, према потреби, изабрати више кметова или кметовских помоћника за вршење општинских послова, као и остало потребно особље.

У вароши Београду, као и у другим већим општинама, где би било потребно делити их на одељке, може се за сваки одељак изабрати кметовски помоћник или кмет, ну они морају бити из одељења за која се бирају.

Члан 27.

Председник општине, кметови и кметовски помоћници бирају се на две године.

Члан 28.

Пређашњи могу бити на ново изабрани.

Но не морају се избора примити, док не истеку четири године, од како су дотично звање одслужили.

Члан 29.

Ако је општина састављена из више села онда општински збор бира председника општинског суда, а свако село бира себи кмета, који ће бити члан општинског суда.

Члан 30.

Ако збор неће, ма из ког узрока да бира председника општинског суда, онда општински одбор одређује једног од чланова суда, да врши дужност председника до избора. Ако ни одређени члан неће да врши ову дужност, онда ће је вршити по годинама најстарији одборник све дотле, док збор редовним путем не изврши избор; а ако се ни он не би хтео примити вршења те дужности, онда надзорна државна власт одређује лице из дотичне општине, које ће вршити дужност председника општинског до новог избора председника.

Члан 31.

Сваки који је за председника општинског суда, кмета или кметовског помоћника изабран, мора две године служити. Но ако би међу тим пре истека овог времена наступили узроци, због којих се изабрани по члану 32. не мора примати избора, може дати оставку на звање, која се подноси одбору на решење, а надзорна се власт о томе извештава.

Члан 32.

За председника општинског суда, кметове и кметовске помоћнике, могу бити изабрани они чланови општине, који могу бити одборници (чл. 56.).

Ко се не мора примити да буде одборник (чл. 62.), тај се не мора примити ни да буде председник општинског суда, кмет или кметовски помоћник.

Кад се изабрани неће да прими кога од поменутих општинских звања, дужан је тога ради одмах, а најдаље за три дана после саопштеног му избора, поднети молбу одбору, с назначењем узрока, због којих се неће да прими избора.

Према важности узрока одбор ће или молбу уважити, у ком се случају има нов избор учинити, или молитеља решењем одбити. У последњем случају дужно је исто лице примити се звања за које је изабрано, које ако не би после добивеног решења хтело учинити, одбор изриче над њим у корист општинске касе новчану казну, у општинама до 200 глава пореских закључно, од педесет до сто динара, у већим од сто до триста динара.

Против овог решења одборског има места жалби сталном окружном одбору, а у Београду сталном београдском одбору, чије је решење изврши. После извршења овог решења изабрани не мора се примити избора док не протеку четири године од дана избора.

Члан 33.

У општинском суду као председник и кметови не могу бити:

1. два или више лица, која стоје међусобом у свези сродства до четвртог степена по крви, или до другог степена по тазбини;

2. државни чиновници и званичници, који се у служби налазе, свештеници и учитељи;

3. официри и војници сталнога кадра.

Члан 34.

1. Државна надлежна власт дужна је да буде при изборима председника општинског суда, кметова и кметовских помоћника само онда, кад је бирачки одбор писменим актом позове, да поврати поремећени ред. Али се власт ни у ком случају не сме мешати у бирање и ма из кога узрока дан избора одгађати.

2. Општински суд, чим по тачки 14. у чл. 22. овога закона прими спискове бирања од бирачког одбора, из-

вестиће најдаље у току од 24 сахата одмах надзорну државну власт о свршеном избору.

3. Противу избора на збору свршених, сваки се бирач који је на збору гласао, може жалити само у овим случајевима.

а. ако избор није извршен по прописима овог закона;

б. ако избрано лице не може бити по закону оно за што је изабрано:

4. Рок је за подношај жалбе три дана од дана избора. Дан избора се не рачуна. Али ако је случај под *б.*, онда се жалба може поднети у свако доба.

5. Жалбе се подносе усмено или писмено општинском суду, који их одмах истога дана спроводи заједно са изборним актима сталном окружном одбору, а у Београду сталном београдском одбору.

6. Стални окружни одбор доноси писмену одлуку поткрепљену законским разлозима, с позивом и на чланове овог закона.

7. Ако општински суд у року за три дана не добије никакву жалбу, он ће одмах известити општински одбор и надзорну државну власт, па изабрана лица увести у дужност.

8. Стални окружни одбор дужан је, ако је потребно чинити извиђај за петнаест дана, а иначе најдаље за три дана од пријема, да реши и жалиоца извести решењем је ли избор по прописима овога закона извршен и може ли изборно лице бити оно, за што је изабрано.

9, Противу решења сталног окружног одбора може се жалба поднети Државном Савету за три дана од пријама решања. Жалба се подноси власти, која је донела решење, против кога је жалба, и она је дужна најдаље сутра дан Државноме Савету с актима спровести.

Државни Савет ради ове послове као хитне и претходно их решава, па ово решење доставља преко државне власти жалиоцима, и општинском суду; но ако општински суд у току од 15 дана не добије решење Државног Савета, избор ће се сматрати за уредан, и изабрано лице увешће се у дужност.

10. Кад општински суд добије решење од Државног Савета, он, ако је избор утврђен, поступа даље по тачки 7. овога члана, а ако није само извештава одбор и над-

зорну власт о том, и по прописима закона одређује се нов избор.

Члан 35.

Председник општинског суда, кметови и кметовски помоћници (чл. 29.) полажу пред одбором ову заклетву:

„Ја Н. Н. заклињем се јединим Богом, да ћу владајућем Краљу Н. Н. и отачаству веран бити, да ћу се Устава и закона земаљских придржавати, да ћу дужност мога звања тачно отправљати и општинске и државне интересе савесно заступати и бранити. Тако ми Бог помогао!“

Ова заклетва, на писмено стављена и потписана заклетим лицем и одостворена свештеником, који је заклео, чува се у општинској архиви.

Ову заклетву полажу, и сви остали званичници општински.

Члан 36.

Као полициска власт, општински суд врши ове послове:

1, стара се о чистоти у месту и околини;

2, стара се о безбедности лица и имања у општини;

3, води надзор над општинским и сеоским имањем и државним зградама, које се у општини налазе и које су његовој бризи поверене;

4. стара се о добром одржању мостова, путова, о обалама река и потока.

Но ако се коме путнику или иначе догоди каква штета, што путови и мостови у округу исте општине нису у реду, а докаже се да општинска власт није вршила прописе §-а 14-ог закона о сувоземним путовима, поред казне коју, изриче надзорна власт по овом закону, оштећена страна може судом тражити од свију кметова накнаду штете.

5. стара се о предупређењу пожара и о средствима за гашење;

6. стара се о одржању здравља људи и стоке у општини. Али обраћа нарочиту пажњу и контролише промет хране, зачина и других предмета, који би својом употребом могли шкодљиво утицати на човечије здравље.

У свима овим случајевима, где се нађе неуредност, примениће се одредбе кривичног законика.

7. води надзор о разним мерама, којима се служе трговци и друга лица, која што на меру продају, и у опште да се преваре не догађају;

8. надзирава над касапницама, механама, кафанама, гостионицама и шумама да ли се извршују прописана правила;

9. води бригу да ко не даје повода и не иде на руку развратности и скаредности, па све што је противу морала и благих обичаја има да отклони;

10. представља државним властима сажитеље, који желе добити путне исправе за стране државе;

11. води списак странаца;

12. надзирава над лицима која су стављена под надзор, а за лица поквареног и неморалног владања чини према закону надлежне кораке;

13. стара се о томе да у општини не буде просјака и беспосличара;

14. настојава да родитељи шаљу своју децу у школу.

Суд општине београдске врши такође све ове послове, осим оних под тачком 2., 9., 11. и 12. који остају и даље под Управом вароши Београда.

Члан 37.

Општински суд, као власт општинска, која има да заступа и чува општинске интересе ради ове послове:

1, управља општинским имањем, и дужан је да га попише, премери и убаштини за две године дана, рачунајући од дана кад овај закон ступи у живот, и да се стара да се што од тога имања не окрњи, не умали и не уништи;

2, рукује општинским приходима;

3, располаже у споразуму с одбором одобрени прирез, као и друге општинске терете, на поједине житеље;

4, води рачуна о свима приходима и расходима општинским;

5, води бригу о општинској сиротињи;

6, надзирава над старатељима који рукују пупилским имањем, па кад примети да старатељи несавесно поступају с пупилама и њиховим имањем, извештава о томе старатељског судију;

7, даје (у договору с одбором) сведочанства о владању појединих житеља на основу члана 8. тачке 2. овог закона, кад то власт захтева, а сам општински суд, кад поједина лица сведочанство о своме владању, имаовном стању и т. д. захтевају.

Сведочанства пак о сродству такође издаје општински суд с одбором;

8, уверава се да ли се уредно воде протоколи рођених, венчаних и умрлих;

9, ради при попису становништва с државним властима, води тачно и стално списак чланова своје општине, списак лица способних за гласање на збору, као и списак оних лица, која су дужна порез плаћати;

10, чува сва општинска писма, акте, књиге и томе слично;

11, издаје сведочанство о томе, да је когод жив, да се налази у општини и т. д.

12, управља општинском поштом, помоћу које стоји општина у вези с другим општинама.

Правила о вршењу послова општинске поште издаће министар народне привреде у договору с министром унутрашњих дела, у року од шест месеци, од кад овај закон ступи у живот; и

13, прописује таксе механске и хлебарске, односно ниђа, хлеба и т. д., у договору с одбором општинским.

Члан 38.

Општински суд за извршење својих наредаба, издатих у границама закона, може и принудна средства законом допуштена употребити, према ономе, који би му се противио и не би хтео наредбе извршити или испунити, и то ће свагда бити на рачун онога, који није извршио или испунио наредбу општинског суда.

Члан 39.

Општински суд дужан је на крају сваког трећег месеца поднети општинском одбору састављен општински рачун о приходу и расходу, а општински је одбор дужан најдаље у року од десет дана прегледати и оверити рачун.

Ако општински суд не би у том року позвао општински одбор да рачун прегледа, казниће се свако одговорно

лице са 10 до 50 динара. Ову казну изриче среско финанциско лице.

Тако исто, ако не би ни одбор поднесене рачуне прегледао, среско финанциско лице на захтев општинског суда прегледаће их на рачун одборника и казниће свако одговорно лице у корист општинске касе с по 5 до 50 динара.

Члан 40.

Општински суд је дужан, у споразуму с општинским одбором, бар на два месеца пре почетка рачунске године, саставити предрачун општинских прихода и расхода (буџет), по коме ће у течају године своје приходе прикупљати и расходе исплаћивати.

Ако редовни приходи не би били довољни да покрију општинске трошкове, суд ће општински позвати збор и предложити му да се потребна сума покрије прирезом.

Како у првом случају, кад се расходи подмирују редовним приходима, тако и у другом случају, кад се за подмирење тражи прирез, општински се буџет подноси на одобрење сталном окружном одбору.

Оно што овај одбор нареди за општину је обавезно.

Буџет вароши Београда подноси се на одобрење сталном београдском одбору.

У сваком општинском буџету ставиће се један кредит и за подмирење непредвиђених општинских потреба. Из овога се кредита могу подмирити само непредвиђене општинске потребе, и то само по решењу општинског одбора.

Кад стални окружни одбор учини какве примедбе, на поднесени општински буџет, општински ће суд с општинским одбором, ако те примедбе усвоје, саставити општински буџет и поднети му га на одбрење. Ако и општински суд и општински одбор не усвоје учињене примедбе, послаће по ново општински буџет на одобрење са својим противним разлозима. У овом случају решење сталног окружног односно сталног београдског одбора за општину је обавезно.

Члан 41.

Општински суд је дужан с руковаоцем касе на крају рачунске године, а најдаље до 15. Јануара идуће године, све општинске рачуне саставити и општинском одбору на

преглед поднети, који ће их најдаље за петнаест дана прегледати.

Ако општински суд не би у овоме року саставио рачун, или састављене рачуне не би поднео општинском одбору на преглед, онда ће се одговорна лица казнити са 50 до 100 динара у корист општинске касе.

Ову казну изриче финанциско лице, које ће прегледати рачуне у присуству општинског одбора на рачун рачунополагача.

Овако састављене и прегледане рачуне општински суд ставља на углед грађанима општине од дана прегледа па за 15 дана, а по истеку овог времена он их спроводи са свима документима и примедбама грађана и одбора, ако би их било, Главној Контроли на преглед.

Тако исто финанциско лице казниће и сваког одговорног одборника са по 50 до 100 динара у корист општинске касе, ако судом састављене рачуне не би у одређеном року прегледао и оверио.

Правила о општинском рачуноводству и књиговодству прописаће министар унутрашњих дела, у договору с Главном Контролом, најдаље за три месеца од дана ступања у живот овога закона.

Члан 42.

Општински суд у варошима и варошицама ради сваки дан, а у сеоским општинама држаће недељно најмање два пута своје редовне седнице, и дане у које ће се ове седнице држати назначиће и објавити још у почетку сваке године. Ну осим ових редовних седница може држати и ванредне свакад, кад председник општинскога суда за потребно нађе и седницу нареди, или кад то општински одбор због нагомиланих послова захте.

Члан 43.

У време кад нема седнице, председник општинског суда и кметови врше, сваки за себе, послове, који су распоредом или председником нарочито означени, у колико су ти послови спремање за даље саветовање суда, или у колико се тичу извршења онога, што је суд или одбор рѣшио.

Члан 44.

Кад се општина састоји из више села, прва је месна власт у селу, где је председник општинског суда, он сам, а у другим селима кметови и помоћници кметовски.

Кмет или помоћник, сваки у своме селу, са два одборника или два поштена сељака, који су кућне старешине, ако одборника нема, или су чим год спречени, извиђа потрице, које не износе више од десет динара и одређује накнаду штете и казну за кривце, ако томе има места.

Потрице пак преко десет па до сто динара оцењује такође кмет с два одборника или грађанина, и спроводи општинском суду на суђење.

Кмет, или помоћник, сваки у свом селу, помирљиво расправља тербе, које би се породиле између житеља због њива, крчевина, забрана и других потраживања оваке врсте. Ну ова поравнања, пред кметом учињена, извршна су, ако ни један од парничара не изјави жалбу општинском суду најдаље за десет дана.

Кмет или помоћник, сваки у своме селу, извршује све наредбе, које добије од општинског суда; стара се, према правилима и добивеним упутствима, да се отклони свака штета и опасност од личности и имања, и све што би могло мир и поредак нарушити у селу; и казни оне, који се покажу непослушни, било кад он што нареди, било кад извршава наредбе општинске власти.

Непослушног може ма ко од њих осудити на двадесет и четири сата затвора, или од једног до пет динара новчане казне пошто претходно позове бар два одлична сељака, кућне старешине, и у присуству њином ствар извиди и пресуду изрече.

Пресуда председника, кмета или кметовског помоћника одмах се извршује.

Председник, кмет, или помоћник, о свима својим пресудама и поравњењима извештавају у одређено време општински суд, који има право надзора и коме су они одговорни ако учине какву противизаконитост; а председник општинског суда, као и кметовски помоћници, одговорни су непосредно суду за противзаконитости, ако би какве учинили.

Члан 45.

Руковање општинским приходима у општинама, где нема нарочитог лица као рачуновође, може општински

суд по одобрењу одбора поверити једном од писмених чланова општинског суда, или ком другом писменом општинском званичнику.

Члан 46.

Председник општинског суда са два кмета суди онима, који учине што било против општинских наређења, или других прописа државне власти. Он наређује да се ко узме на одговор и стави под ислеђење за дела забрањена, па даље према потреби упућује или шаље надлежној власти.

Председник општинског суда извршује решења општинског одбора. Но у случају ако нађе да решења општинског одбора нису законима саобразна, или да врећају који општински или државни интерес, он их задржава од извршења и враћа их одбору на нови претрес, показујући му уједно узрок, за што се не могу извршити. Остане ли одбор ипак при своме решењу, онда упућује председника, да ствар поднесе државној надзорној власти или сталном окружном одбору на решење, и то првој надзорној власти, ако се тиче државних интереса, а сталном окружном одбору, ако се тиче општинских интереса.

Ако државна надзорна власт или стални окружни одбор за петнаест дана, рачунајући од дана пријама, не поништи одборско решење и не извести о томе општински суд, одборско је решење извршно.

Члан 47.

Општински суд решава по већини гласова. Ну одлуке општинског суда, за које председник нађе:

1., да прелазе круг радње општинског суда;

2., да су противне законима и законитим нарадбама власти — подноси одмах пре извршења, са својим примедбама, на размотрење окружном, односно среском суду, који је дужан најдаље за петнаест дана донети одлуку своју и о том известити општински суд.

Члан 48.

Особени закони одређују круг и начин радње општинских судова у грађанским и кривичним предметима.

Члан 49.

Председник општинског суда, осим означених послова, има још и ово да врши:

1., он прима и отпушта деловођу, рачуновођу, писаре и друго потребно особље за вршење послова у општинском суду.

Али кад одбор примети против кога од ових лица, да несавесно и неуредно врши дужност, председник је дужан усвојити примедбу одбора и изабрати друго лице на место његово.

2., он прима и отвара писма, упућена на општински суд; прима и саопштава наредбе државне надлежне власти општинском суду, општинском одбору или општинском збору, у колико се то њих тиче, и стара се о тачном и уредном извршењу њиховом;

3., он чува при себи општински печат, и удара га на писмена, што се од стране општинске власти шаљу и издају;

4., он потписује сва писма, која се од стране општинске власти шаљу и издају;

5., он надзирава да се сви послова у општини тачно врше, одговоран је за све неуредности, узима на одговор оне општинске званичнике, који неуредно, небрижљиво и неискрено отправљају општинске и државне послове, и према томе чини даље надлежне кораке;

6., председник општинског суда може општинске чиновнике дисциплинарно казнити укором или губитком плате до осам дана закључно, а за веће кривице отпустом из службе;

7., прима и отпушта општинске служитеље.

Дисциплинарну казну од петнаест дана плате над општинским лекаром и инжињером изриче општински суд, а уклања их са звања општински одбор по предлогу општинског суда.

Члан 50.

Кметови, кметовски помоћници и сви остали званичници општински не могу се удаљавати из општине без надлежног одобрења, а председници у варошима и варошицама не могу више од 24 сахата, а у сеоским општи-

нама више од три дана, одсуствовати без предходног одобрења.

Кад су председник, или кметови, или кметовски помоћници, или остали званичници општински на одсуству, или су ма чим спречени да врше дужност, или кад који од њих тражи одсуство, поступаће се овако:

1., председнику општинскога суда може дати одсуства до пет дана општински суд, а дуже општински одбор. О дужем одсуству председника извештава се надзорна власт.

2., кметовима, кметовским помоћницима и осталим општинским званичницима даје одсуство до пет дана председник општинског суда, до десет дана општински суд, а дуже одсуство даје општински одбор;

3., кмета, кад осуствује или је спречен, заступа онај кметовски помоћник, кога одреди председник;

4., кметовског помоћника, који није судија, кад одсуствује или је спречен, заступа одборник, кога одреди председник;

5., општинским званичницима, кад одсуствују или су спречени, одређује заступника председник;

6., ономе који је одређен да заступа у дужности председника, или кмета, или помоћника кметовског, који је на одсуству или привремено удаљен од дужности, даје се накнада равна половини плате онога, кога одређени заступа, и то из плате одсутнога. Накнада ова припада само онима, који не врше никакву другу платежну службу.

7., ономе, коме се даје одсуство због народног посла, који је нарочито плаћен, плата престаје док је на одсуству, а привремено удаљени по члану 41. нема никакву плату за то време.

8., на случај да се имају бирати сви кметови и кметовски помоћници, па се на њихов избор појави жалба, онда ће до коначног решења питања о избору, председника у дужности заступати члан одбора кога одреди општински одбор, а чланове општинског суда заступаће с правом суђења два одборника које такође општински одбор одреди.

Дужности пак осталих кметова и кметовских помоћника вршиће привремено стари кметови и кметовски помоћници.

Исто ће се овако поступати до новог избора и у случају, кад се деси да буду по 74. и 84. члану разрешени од дужности и председник и сви чланови општинског суда, и кметовски помоћници.

9., у случају, кад имају сви кметови и кметовски помоћници да се бирају, било с тога, што је свима истекао рок служења, било што су дали сви једновремено оставке, или што су од дужности надлежном влашћу разрешени, и за вршење њихове дужности одређени су одборници (тачка 8. овога члана), па се деси да из ма којих узрока треба и одбор бирати, онда се избор одбора не може вршити пре док се коначно ствар о избору кметова не сврши осим ако је у питању избор само једног или највише два одборника, па услед тога не би трпела служба — ако би се и пре тога њихов избор наредио;

10., у свима осталим случајима поступа се по члану 22. овог закона.

Члан 51.

Општински писар води протокол о радњи општинског суда и потписује га заједно с председником општинскога суда. Он саставља сва писмена, која се издају или комешаљу у име општинске власти, израђује решења општинскога суда и све објаве; и у опште води бригу о целом писмоводству општинском и општинској архиви.

Сва писмена, која се издају у име општинске власти, поред председника, потписује и писар.

Осим тога општински писар ради и све оне послове које му одреди председник општинског суда.

В. Општински одбор.

Члан 52.

Ради заступања општинских интереса и ради надгледања радње општинског суда, у свакој општини постоји општински одбор.

У Београду, који има своје одељке, као и у општинама које су састављене од више села, број одборника припада сразмерно броју пореских глава, које има одељак или село.

Члан 53.

Општински одбор састављају:

1., у општинама које имају до 200 пореских глава десет одборника.

2., у општинама које имају преко 200 пореских глава а мање од 500 шеснаест одборника;

3., у општинама где је број пореских глава 500 и више, осем Београда, двадесет одборника;

4., у вароши Београду тридесет и два одборника.

Члан 54.

Председник општинског суда уједно је и председник општинског одбора.

Председника, кад осуствује или је спречен, замењује у дужности по звању старији кмет.

Кад би одбор дејствовао по члану 39. и 74. овог закона, онда ће председавати одбором изабрани одборник.

Одбор се скупља у седницу на позив председника, или по своме закључењу, кад има да решава о предметима за које је он сам надлежан.

Члан 55.

Председник општинског одбора дужан је старати се да се у одбору одржи поредак и да се општински одбор у свом раду придржава законских прописа.

Ако неред у одбору овлада, председник општинског одбора изјављује да је седница прекинута, и после те изјаве никакво решење одборника нема законске вредности.

Члан 56.

Сваки који има право гласања на општинском збору и има непокретних добара у Србији, или има сталну радњу, коју на своју руку води, може бити изабран за одборника осем оних, који су изузети чл. 57. овога закона.

Члан 57.

Не могу бити изабрани за одборнике:

1., официри и војници сталног кадра;

2., чиновници надлештва који над општином непосредно надзиравају;

3., општински званичници под платом, председник општинског суда и кметови, као и служитељи општинских и других јавних надлештава;

4., сродници до другог степена закључно. Ако су ѳваки сродници случајно изабрани, старији по годинама узима се за одборника.

Члан 58.

Кад се бирају одборници изабраће се уједно и њихови заменици, који ће долазити на позив председника одбора у одбор само онда, кад је који од одборника спречен болешћу, или неким нарочитим преким послом својим или одсуством.

Заменици позивају се у одбор редом, кад се не могне скупити (чл 58., први одељак) довољан број одборника, да би одбор могао држати своја саветовања.

Број заменика раван је половини броја одборника.

Члан 59.

Одборници и заменици бирају се на две године.

Члан 60.

Одборници и заменици полажу заклетву као и остали општински часници по члану 35.

Док ову зеклетву не положе неће моћи учествовати у седницама, и решења, која би била донесена у таквим седницама, не вреде.

Члан 61.

Одборници и заменици немају никакву плату од општине.

Члан 62.

Сваки члан општине, који буде изабран за одборника или заменика, дужан је примити се тога избора и отправати дужност одборничку за време за које је изабран.

Избора се пак на морају примити:

1., они, који су навршили шездесет година;

2., они, који због дуготрајне болести и слабости нису у стању вршити дужност одборничку;

3., они чланови општине, који се по свом редовном занимању већином налазе на страни или на путу;

4, државни чиновници, који су у служби, свештеници и учитељи;

5, они који су били одборници и заменици, за четири године после тога, кад су престали бити одборници или заменици.

Одборници и заменици пошто се уведу у дужност, не могу ни на који начин одступити са свога положаја, пре него што одслуже прописани рок. Но ако за време трајања њихове службе наступи према коме неспособност предвиђена у члану 17., онда таквог развешава одбор од његове дужности, или ако то одбор пропусти учинити, то врши надзорна власт својом наредбом, која је одмах извршна.

Члан 63.

Разлоге оних чланова општине, који су поменути у тачкама 1, 2, 3 и 5., члана 62, прегледа и уважава општински суд; и кад те разлоге уважи, онда се, по наредби одбора, бирају нови одборници на њихова места, а дотле одбор заменицима попуњава привремено број одборника.

Ако општински суд не уважи разлоге тих чланова, они се могу против тога жалити у року од осам дана општинском одбору, који их према важности разлога може разрешити од дужности одборника; али, докле не буду разрешени, дужни су вршити своје дужности као одборници и заменици.

Члан 64.

Кад које лице, осим оних у члану 62. именованих, не би хтело примити се дужности одборника и заменика, дужно је тога ради, најдаље за осам дана после саопштеног му избора, поднети молбу општинском суду, с назначењем узрока, због којих не може да се прими избора. Према важности разлога, општински ће суд или молбу уважити, у ком се случају има други за одборника или заменика изабрати, или ће молитеља решењем одбити. Ако је молитељ решењем одбијен, па опет неће да се прими поверене му дужности, казниће се новчано, и то: у општинама сеоским до 100 динара, а у општинама варошким до триста динара, и тад се не мора избора примити.

Осуђени може се жалити општинском одбору за осам дана од дана саопштења осуде, и одборово је решење извршно.

Казну ову изриче и извршује општински суд у корист општинске касе.

Члан 65.

Све, што је у члану 62, 63, и 64 казано за одборнике, важи и за избор црквених тутора и старатеља, и за друге сличне дужности, које чланови општине бесплатно врше.

Члан 66.

Седнице одбора су јавне, и дани, кад се држе редовне седнице, имају се напред објавити.

Члан 67.

Одбор контролише радњу општинског суда и врши послове законом одређене.

Члан 68.

Све што општински суд има по решењу општинског одбора да уради подлежи надзору одбора, који, кад је незадовољан радњом општинског суда, поступа по члану 74. овог закона.

Члан 69.

Општински одбор ради поглавито ове послове:

1, претреса, измењује и утврђује општински буџет, прегледа општинске рачуне, и испитује да ли су сви издатци учињени по закону и на основу решења одборскога.

Ради прегледања рачуна одбор може из своје средине одредити два или више чланова да рачуне промотре.

С рачунима прегледаним од стране општинског одбора поступа се по одредбама овога закона.

Нађе ли пак општински одбор у рачунима неисправности, он тражи од општинског суда потребна објашњења па ако се и њима не задовољи, доставља ствар са својим примедбама сталном окружном одбору, односно државној власти.

Издатци учињени по рачунима преко буџета, а без одобрења одбора или збора, сматрају се као злоупотреба

у ком случају за штету одговара руковалац касе; но ако овај не би имао чим платити, за штету одговарају наредбодавци ако их има више.

Што у односу на општинске рачуне нареди стални окружни одбор, односно државна власт, то се има у општини да изврши. Ако ли општински суд или општински одбор не изврши у одређеном року оно, што стални окружни одбор, односно државна власт, нареди, надзорна власт наредиће извршење на трошак одборника или свију кметова, који су томе узрок, а кривце ће казнити с педесет до сто динара у корист општинске касе.

2. Узима у претрес предлоге, које му изнесе општински суд.

3. За Београд, изузетно од чл. 12. т. 7. овог закона, дужан је одбор одобрити пијацу на општинском земљишту или ако општина нема своје земље, на земљишту које становници дотичног краја за свој рачун купе, кад то писмено затраже најмање 300 грађана који имају право гласања на општинском збору.

4. Овлашћује општински суд, у ванредним приликама, да може, у име општине, и без одобрења одбора, општинске ствари решавати.

5. Доноси своја решења по свима оним предметима, који су упућени општини, а за које се изреком не каже да их општински суд може коначно решити.

6. Прима оставке председника општинског суда, кметова и кметовских помоћника, и према разлозима уважава их или одбацује.

Члан 70.

Садејствовање и пристајање одбора, потребно је још:

1. да се може из општинских прихода, или из општинске касе, учинити какав издатак, који није стављен у предрачун расхода, а потреба је била неодољива;

2. да се може учинити општинском збору предлог да се потребна сума, за подмирење општинских трошкова, накнади прирезом;

3. да одобрава давање под закуп општинских добара;

4. да може општина купити какво непокретно добро;

5. да се установи неко ново општинско звање или да се умножи број општинских званичника и служитеља;

6. да се ко год овласти да може општину у парницама пред судом заступати;

7. да може општина продати и у опште отуђивати што од својих непокретних добара;

8. чини предлог да се може општина задужити;

Но у случају под 4, ако се то има извршити прирезом, потребан је и пристанак збора (чл. 12. тач. 4 овог закона), а за случаје под 7. и 8. још и одобрење збора и Државног Савета.

9. да се предузму ма какве општинске грађевине и предузећа, ако трошак за њих у варошима и варошицама износи више од хиљаду динара, а у сеоским општинама више од две стотине динара;

10. да се какав поклон или легат прими; и на што да се употреби; да се општина прими ма каквог терета који би имали сносити или поједини житељи општине или цела општина;

11. у случају кад треба да се уради какав јавни посао за који је потребан већи број људи и подвозних средстава одбор у име општине одређује, како да се та потреба подмири општим радом.

У оваким случајевима, дужан је радити сваки житељ општине, који подлежи плаћању државног пореза.

Државни чиновници, свештена лица, учитељи, општински и државни, служитељи Краљевог двора, као и општински и државни служитељи, не раде лично, него се откупљују новцем по одређеној такси, или шиљу у место себе друго лице које је за рад способно.

А и остали житељи општине могу место себе послати друго лице за рад способно, или се могу новцем од личног рада одкупити по одређеној такси.

Одбор може овластити општински суд, да раздељује терет рада на појединце, и да ослобођава она лица, која су телесно неспособна за рад, а сиротног су стања тако, да не плаћају у име непосредне порезе више од десет динара годишње, у ком случају одбор води контролу, да ли се то уредно и правилно ради;

12. да се удејствује све оно за што се у овом закону каже, да је потребно да општина уради, или да она пристане;

13. да се ко прими за члана општине, осем случаја кад ко по закону постаје члан општине;

14. бира општинског лекара и инжињера, по предлогу општинског суда; пошто овај најпре преко министра унутрашњих дела односно министра грађевина, добије мишљење санитетског, односно грађевинског савета, да кандидат има потребне квалификације за лекара или инжињера.

За општинског лекара важе остали прописи закона о уређењу санитетске струке.

15. решава да се могу отуђити покретне општинске ствари.

Члан 71.

Општински одбор саветује се и своја закључења издаје о свима предметима, које му упути државна власт.

Ако одбор неће да узме у претрес овакове предмете, или оне предлоге, које му учини општински суд (тач. 2. члана 69.) онда он подноси ствар на решење сталном окружном одбору, и решење овога општински суд дужан је извршити.

Члан 72.

Општински одбор одређује плату председнику општинског суда, кметовима и кметовским помоћницима, као и осталим општинским званичницима и служитељима.

У седници општинског одбора не могу бити они којима се плата одређује.

Члан 73.

Ако се поменута лица због мале плате не би хтела примити избора, или би у опште због тога било тешко наћи способна лица за добро и савесно вршење општинских послова, онда ће одбор, ако и после учињене примедбе од стране општинског суда, не би одредио већу плату, дужан бити изнети ствар пред збор.

Решење збора обавезно је за општину, а и за дотично изабрано лице.

Члан 74.

1. Кад одбор дозна и увери се, да је председник општинског суда, или кмет, или кметовски помоћник, или одборник, неуредан у дужности, или да ради на штету

општинских или државних интереса, или да се одао порочном животу, или да му је у опште владање такво, да га чини недостојним за његово звање, одбор може предложити општинском збору и тражити да се са звања уклони, поткрепивши свој предлог потребним разлозима.

2. Одбор може и онда тражити да се које од именованих лица са звања на коме је уклони, кад се оно покаже неспособно за то звање.

3. Ако је председник, кмет, кметовски помоћник или одборник дошао у такав положај, да нема права гласања на збору (чл. 17.), одбор га може и сам уклонити, па на његово место нов избор наредити.

Противу одлуке збора и одбора по тачки 1., 2. и 3. овога члана збачено или уклоњено лице може се жалити Државном Савету, преко општинског суда, у року од три дана, од кад му је одлука саопштена.

Ову жалбу с актима дужан је општински суд послати Државном Савету најдаље у року од 24 сата.

Ако општински суд у току од 15 дана, кад су акти послати, не добије од Државног Савета решење, одлука збора или одбора сматраће се као извршна.

Кад одлука збора или одбора постане извршна, општински ће суд дотично лице одмах од дужности разрешити, а збор ће према т. 1. чл. 22. овог закона нов избор наредити.

Члан 75.

Да би одбор могао издати какво решење, треба да у седници одбора буду две трећине одборника.

У одбору се гласа поименце.

Одборнике прозива, за гласање, председник општинског одбора или одборник који председава.

Члан 76.

Ако је одбор по други пут због једног истог предмета сазват, ствар решавају они чланови, који тада у седницу дођу, ако је ту бар половина одборника, осем председника општинског одбора или одборника који председава.

Члан 77.

У општинском одбору узима се да је оно решено, на што пристане половина и бар један више од одборника који су у седници. Кад су гласови на једнако подељени узима се да је одбор оно решио на којој је страни председник општинског одбора, или одборник који председава.

Члан 78.

Кад се предмет одборског саветовања тиче приватних интереса кога одборника, онда тај одборник не може учествовати у саветовању и у решавању о том предмету.

То исто важи и за председника у ком случају председника заступа одборник кога одбор избере.

Ако је већина одбора и заменика интересована у каквом предмету, а требало би решење одборско, онда се за тај нарочити случај сазива збор, који решава ствар.

Члан 79.

У седницу општинског одбора дужни су долазити сви одборници. Који не би могао доћи, мора то писмено оправдати (члан 58.) и за времена јавити председнику како би место одборника могао позвати кога од заменика.

Који одборник или заменик не оправда свој изостанак, а није ни председнику јавио да не може доћи у седницу, или је јавио, а докаже се да није имао узрока, биће кажњен у сеоским општинама новчано од једног до шест динара, а у осталим општинама од пет до двадесет пет динара. Ову казну изриче општински одбор. Новци од казне иду у општинску касу.

Исто тако биће кажњен и онај одборник, који оде из седнице пре свршетка а не може да се оправда (чл. 58).

III.

Надзор над општинама.

Члан 80.

Надзор над општинама врше стални окружни одбори и државне власти по одредбама овога закона.

Овај се надзор простире на све послове општинске власти, који превазилазе самоуправни делокруг њен, а

тичу се среза, округа и државе, као и на тачно вршење овога закона у самоуправном делокругу њеном.

Члан 81.

Државна надлежна власт може преко свога чиновника присуствовати у седницама општинског збора или одбора само онда, кад се у збору или одбору што решава о државним потребама. Члан сталног окружног одбора, кога одреди стални окружни одбор, може присуствовати овим седницама и без икаквог позива.

Дневни ред збора и одбора достављају дотични председници сталном окружном одбору, ако се предмети решавања тичу среза или округа, а државној власти само онда, кад се тичу државе.

Чиновник који представља државну власт на збору или одбору, ако није случај из члана 34. овога закона, има право само слушати и бележити донете закључке и одлуке.

Члан 82.

Ако државна надзорна власт опази неуредност или неправилност у радњи општинских власти за извршење закона или законских наредаба државних власти, за државне интересе или послове, она има права опомињати и упућивати општинску власт на тачно и законским прописима саобразно вршење послова, издавати јој у границама закона потребна упутства, а у поновљеном случају и казнити новчано од 10 до 50 динара у сеоским, и од 50 до 200 динара у општинама вароши и варошица, а у Београду од 200 до 500 динара.

Жалба против ове осуде подноси се Државном Савету преко власти која је осуду изрекла у року од три дана, од кад је одлука дотичном лицу саопштена.

Члан 83.

Државна надзорна власт може задржати од извршења оне закључке и одлуке збора, одбора или суда општинског, који би били противни законима и на њима основаним наредбама и прописима државних власти.

Против одлука надзорне државне власти, којима се закључење збора, одбора или суда општинског задржава

од извршења, збор, одбор или суд може се жалити Државном Савету, који ће, пошто ствар извиди, закључак збора, одбора или суда општинског одобрити или уништити.

Закључци и одлуке општинског збора, одбора или суда извршни су, ако државна власт најдаље за 15 дана од дана пријама закључка или одлуке ствар не реши.

Члан 84.

Ако председник општинског суда, кметови, или кметовски помоћници намерно неће да врше законима одређене послове или законите наредбе државних власти, државна власт извршиће их о трошку оних, који су за то одговорни.

У поновљеном случају државна власт пошто је учинила употребу и од права у члану 82., и у првом ставу овога члана, ако се ствар тиче државних послова, учиниће опет извршење сама о трошку одговорних лица, а пошто их саслуша и ствар извиди, предложиће Државном Савету да их од дужности разреши.

Државни Савет узима ове ствари претходно у разматрање као хитне, и у случају ако нађе да има кривице, решиће према величини кривице, или да се одговорна лица казне губитком плате до три месеца у корист општинске касе, или да се од дужности разреше.

Лице овим начином разрешено од дужности не може бити понова бирано за две године од дана разрешења. Ако би у том времену понова било изабрано, тај избор неће вредети.

Члан 85.

Стални окружни одбор, а тако исто и државна власт, може у свако доба прегледати касу и рачуне општинског суда, а дужна је то свагда учинити кад то затражи који члан општинског суда, или најмање три општинска одборника, или најмање 20 грађана који имају право гласања.

Тај ће се преглед вршити у присуству општинског суда, руковаоца општинске касе и три одборника, које изабере општински одбор, и два грађанина, које изберу они који су преглед тражили.

Трошак око тога учињени платиће руковалац касе ако се прегледом каква злоупотреба нађе, а ако су преглед тражили грађани, кад се не нађе кривица, трошак да плате они који су га тражили.

О прегледу ће се начинити протокол, који ће потписати сва лица која су при прегледу била присутна.

У протоколу ће се забележити, је ли све у реду, и ако није, због кога и шта није у реду.

Осим тога у протоколу ће се забележити, ако је све у реду нађено, да ли је било основане сумње за неправилности или злоупотребе.

Протокол ће се одмах завести у деловодни општински протокол и чувати у архиви дотичне општине као и новчани документи.

С кривцима ће се поступити по чл. 39. овога закона.

IV.

Општа наређења.

Члан 86.

Жалбе против општинских власти подносе се надлежној власти најдаље за десет дана, рачунајући од дана, како је издана наредба која је дала повода и основа жалби.

О жалбама против суђења општинских судова важе нарочити закони.

Члан 87.

Општине у својим општинским пословима стоје у непосредном односу са свима државним властима.

Избор председника општинског суда, кметова и кметовских помоћника вршиће се редовно у општинама месеца Децембра у прву недељу по св. Николи, а избор општинских одборника и заменика у другу недељу по св. Николи истога месеца.

Но изузетно, на случај оставке или разрешења од дужности по члановима 74. и 84. овога закона, или у случају чл. 12. тач. 1. овога закона, и избор председника општинског суда, кметова и кметовских помоћника, одбор-

ника и њихових заменика може се вршити у друго доба кад потреба захте. Овај изузетни избор вреди само до првих редовних избора.

V.

Прелазна наређења.

Члан 88.

Спајање двају или више села у једну општину, као и раздвајање двају или више села, која у скупу једну општину састављају, оснивање нове и укидање које од досадашњих општина у смислу члана 3., 4., 5. и 6. овог закона привремено одобраваће министар унутрашњих дела, кад овај закон ступи у живот; али он ће бити дужан то поднети на накнадно одобрење првој Народној Скупштини.

Члан 89.

Све несклопљене општинске рачуне из прошлих година, како касене, тако и пореске и остале, дужни су рачунополагачи од истих година склопити и одбору на одобрење поднети, па их свршене на разгруписане општине поделити. Ово ће дужни бити извршити за два месеца, од кад овај закон ступи у живот.

Који рачунополагач у горњем року не склопи рачун или га склопи, па му га одбор због неуредности неће да прими и потврди, — надзорна ће власт бити дужна без тужбе, а и на тужбу ма и једног одборника или пуноправног лица, одмах наредити да се у тој општини сазове збор, који ће изабрати три лица, да рачуне с рачунополагачем склопе.

У овај избор може збор узети и чиновнике, или ма која стручна лица за тај посао.

Ова ће лица рачун склопити, па ако је уредан одбору на одобрење поднети, а ако је рачун неуредан одбор ће крива лица за неуредне рачуне одмах надзорној власти оптужити.

Државна ће власт овакве предмете и тужбе морати узимати као хитне.

Овако ће се исто поступати и у окружним варошима и варошицама.

Сви трошкови за ово склапање рачуна, као и дијурна онима, који склапају рачуне, падају на терет рачунополагачима од истих година.

Склапање рачуна ни у ком случају не може задржати разгруписавање и спајање нових општина.

Члан 90.

Општине су дужне најдаље за три године, рачунајући од дана кад овај закон ступи у живот, подићи зграде за суднице и затворе.

Ако каква општина за то време не би сама подигла поменуте зграде, држава је може на то принудити, или и сама те зграде подићи по прописима закона о јавним грађевинама, па трошак наплатити од општине, или из општинске касе, или општинским прирезом, који ће сама разрезати и прикупити.

Ове општинске зграде морају бити подигнуте по могућности на средокраћи општине, али ни у ком случају изван села.

Члан 91.

Први општински избори по овоме закону у свима општинама које не мењају свој обим извршиће се месеца Децембра ове године. У оним пак општинама, које свој обим мењају, избори ће се извршити десетог дана, пошто се промена одобри.

Ови избори вреде до краја месеца Децембра 1891. године, а извршиће се на овај начин: дотадањи кметови села сматра ће се као председници општина, и сваки у свом селу, ако то село по новом груписању буде образовало општину само за себе, — стараће се да се према новом закону општинском на време одреди дан избора, а на сам дан избора, пошто се најмање 30 гласача скупе, који имају право гласања, он ће их позвати да изберу из своје средине четири лица која ће с њиме, као с председником, образовати бирачки одбор и избор извршити у свему према прописима овог закона.

Где би два или више села сачињавала једну општину онда ће председавати кмет оног села по чијем ће се имену звати општина.

Члан 92.

Док се не саставе стални окружни одбори, дужност њихову према овом закону вршиће досадање надзорне државне власти.

Члан 93.

Закон овај ступа у живот кад га Краљ потпише, и од тог дана престаје важити досадашњи закон о општинама

Препоручујемо свима Нашим министрима, да овај закон обнародују и о извршењу се његовом старају, властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

25. Новембра 1889. год.
у Београду.

Јов. Ристић с. р.
К. С. Протић с. р.
Ј. Вели-Марковић с. р.

(М. П.)

Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата,
министар правде,
Гл. Гершић с. р.

Председник министарског савета
министар иностраних дела,
ђенерал,
С. Грујић с. р.

Министар грађевина,
П. Велимировић с. р.

Министар финанције,
д-р М. В. Вујић с. р.

Министар
просвете и црквених послова,
Св. Милосављевић с. р.

Министар правде,
Гл. Гершић с. р.

Министар
народне привреде,
Ст. Р. Поповић с. р.

Министар
унутрашњих дела,
К. С. Таушановић с. р.

Министар војни,
пуковник,
Д. Ђурић с. р.

ОБЈАШЊЕЊЕ

За практичку употребу ова књига могла је бити удешена на разне начине:

а, излагањем свих одредаба најпре из закона од 1866 године; па за тим излагање хронолошким редом свих измена и допуна;

б, излагањем у закону „само“ онога што је данас у важности и обележавање друкчијим словима онога што је измењено и допуњено, од онога што је из првобитних закона и данас остало у важности;

в, онако, како је приређено службено издање овог закона од 1898 године.

Као што видите ова књига уређена је са свим друкчије.

Пре свега „знаци“ којима се обележава важност појединих одредаба код мене су живе речи а најмање „изврнута“ слова, којих, да сам се држао, књига би била једно шаренило од слова јер би с погледом на оно што „важи“ и „не важи“, подељено још по доба њихова постојања, било равно седам врста слова.

У место тога великог шаренила од слова ја сам прихватио мање „шаренило“ (само три врсте слова) по замисли мога сељака и пријатеља Господина *Андре Ђорђевића* да за закон имам само „једна слова...“ И кад сам за закон узео једну врсту слова (крупна „цицеро“) онда сам за упућивање на специјалне законе узео она ситна („петит“), да би оним средњим („гармонд“) представио само измене и допуне. На тај начин у књизи овој имамо свега три врсте слова (изузев насловних а местимице и изврнутих).

По томе дакле, „закон“ у свом пространству штампан је крупним („цицеро“) словима; „напомене“ ситним двојаким („петит“ и „гармонд“).

Карактерно је обележје за ову књигу и у томе, што у „напомене“ нисам обележавао ничим оне чланове који су из закона од 1866 остали у важности и данас, нити ту уносио и текст измена̂ које су данас у „важности“ просто за то, да их неби повторавао, већ у место тога махом измену и допуну упућивао на онај текст члана у закону који је већ ту представљен и данас у важности. На пр. код члана 3. речи:

„Напомена 2. — Законом од 8. октобра 1875. године (Зборник 28. страна 1.) унесена је измена како је овде представљена и данас у важности.“

Поврх свега тога правопис је остао свуда раван ономе у закону изузев појединих слова која су замењена данашњима.

Тако приређена долази вам на руке ова књига у првом делу њеном „данашњи закон о општинама“, па тако и у другом делу „ранији закони о општинама.“

Да би имали што јаснији преглед те се овом књигом могли боље и лакше користити ја ћу покушати да вам у следећем дадем потребна објашњења.

1., Бројеви у загради.

Пада у очи онај број у загради скоро код сваке тачке, а он означава годину узакоњења онога што је пред њим штампано.

На пр. код члана 2. на крају (1866) што значи: да је одредба тога члана узакоњена и остала у важности из првобитног закона о општинама.

Али тих бројева има у понеком члану и различитих па и у појединим ставовима истога члана. На пр. у члану 1. речи „У Краљевини (1882) Србији општине су двојаке... (1866)“ хоће да представи: да речи „У Краљевини“ живе од 1882 а оне после тих да су из првобитног закона од 1866 године.

Ти бројеви имају седам разних обележја: (1866), (1875), (1878), (1879), (1884), (1885) и (1898). Изузев оног (1866), који означава првобитни закон, остали представљају измене и допуне; а сви да обележе по доба издање закона.

2., Напомене.

Њих има простих и сложених.

Првима (она ситнија слова „петит") даје се израза како шта треба урадити да тај рад понесе законо обележје. Наравно не апсолутно тачно, већ простим упућивањем на извесни закон.

а, *Напомене просте.*

На пример: код члана 66 испод тачке 1.

„**Напомена.** — Види закон о окружним, среским и општинским буџетима од 31. Јануара 1901. године (Српске Новине број 31)."

Па онда ону код истог члана испод тачке б, која гласи:

„**Напомена.** — Члан Устава који се помиње овде, по Уставу од 6. Априла 1901. године јесте члан 85. тачка 5. — Види и напомену код тачке 1. а."

И једном и другом намера ми је, — да извршитељима овога закона укажем на специјални закон у коме је предмет о коме те тачке у овом закону о општинама говоре добио ново и друкчије обележје, или стоји у ма каквој вези с њиме, те према томе да радњу удешавате по овом закону о општинама само у онолико у колико она није тим законом о буџетима предвиђена.

Али има их и друкчијих т. ј. таквих о којима напомена изгледа сувишна а међу тим је у извесном случају потребна. На пр. код истог члана испод тачке 9, која гласи:

„**Напомена.** — Види уредбу о прирођењу странаца од 2. маја 1844. године (Зборник 2. страна 300)."

Ви се питате: а шта ће ми та уредба о странцима? — А то је данас важно: јер „странац" може живети овде, данак плаћати и према томе он је у ствари члан општине а по форми није за то што је странац. „Пуноправни члан

општине“ биће и „странац“ тек онда кад добије права по реду какав је том уредбом установљен.

Има их, који на први поглед изгледају и сувишне. На пр. код члана 4. она:

„**Напомена.** — Закон од 11. Јуна 1884. године (Зборник 46. страна 226) који важи и данас гласи:...“

Ви се питате: „ама шта ће му ово кад је у овом члану реч само о раздвајању села и образовању засебних општина...“

Ја мислим кад је већ реч овде о раздвајању села онда она може бити ту (јер она у засебном закону живи и јер је значај њен у нераздвојној вези са бићем села) и кад је реч о — „премештају...“

Код члана 7. „*Напомена.* — О шумама постоје особени прописи у закону о томе...“ хоће да вас упути кад случај захте да делите атаре сеоске, — да о шуми постоје нарочити прописи, па да их тамо и потражите.

Код члана 13. тачке 3. где је реч о прирезима она „*Напомена.* — Законом о буџетима окружним, среским и општинским...“ хоће да вам предочи опасност од буквалног вршења њене одредбе, па да са тим законом о буџетима будете опрезнији!...

У опште узев, ове и њима сличне „напомене“, имају искључиви значај боље примене закона.

Но ви ћете у залуд трошити време ако по пут закона наиђете где да никакву напомену сличну не учиних а требао сам је учинити, па онда осути на мене дрвље и камење.

Пре свега имао бих рећи, да мени није била намера да ове напомене стављам; али знајући колики је нехат у општинама за специјалне законе, ја сам, будући доста познат с њима, наговештавао их колико сам знао ради већег интересовања и смем да речем, да ниједан важнији закон није ту остао необележен.

Треба да имате на уму (кад хоћете истинску корист од ових напомена) још и ово: кад сам вам представио у ком је зборнику дотични закон, тиме сам дао могућности да га кад вам устреба и потражите; али стварну употребу

ви ћете учинити само тада, ако сте ту избележили и све његове измене и допуне.

бј *Напомене сложене.*

Под тим именом су оне напомене, штампане средњим словима („гармонд") испод појединих чланова у закону, којима се представљају хронолошким редом све измене и допуне дотичнога члана.

У њима је из Зборника Закона и уредаба унесен текст који је данас „неважећ" онако, како је: у целости или делимице био гласио са назначењем дана, месеца, године књиге и стране зборника. На пр. у чл. 2. а.,

Напомена. — Овај члан 2. а, додат је као нов законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40 страна 167); речима: „I. После члана 2. долази додатак члана 2. а, који ће гласити овако..." (како је овде представљен и данас у важности)."

Ту и у осталим напоменама нема само онога „заглавља" тј. „начин" за постављање дотичног закона (н. пр. „Ми Милан први, по милости Божјој и вољи народној Краљ Србије, проглашавамо и објављујемо свима и свакоме да је Народна Скупштина решила и да смо ми потврдили и потврђујемо Закон...") јер је о томе дато израза на првој страни ове књиге у оној напомени под 2.— Али ако тога ту нема, сматрали смо да је неопходно потребно унети „постављање" и „снагу" његову у речима како смо их из закона дословно у овој књизи унели на страни 89 до 91.

Таком напоменом пропраћен је сваки члан закона који је измењен, допуњен, и схваћање лако. Али за разлику од тога има случајева, да је у току времена по нешто од тих измена испало а по нешто остало, те је онда у таким приликама оно што је испало (пропало) ту у напомени и представљено, а оно што је и данас остало — није представљено. На пр. напомена код чл. 13. која гласи:

Напомена 2. — Законом од 8. Октобра 1875. године, (Зборник 28. страна 2.) овај члан замењен је речима:

„Члан 13. замењује се овим: Општински збор свршава следеће послове:

1. Бира општинског кмета, чланове општинског суда, и кметовске помоћнике, а тако исто и одборнике и њихове заменике...“ и онима, које су на свом месту представљене овде и данас остале у важности.

Осим тих још и овом које су замењене (види напомену 4.) а гласиле: „или кад му написмено изјаве жељу и означе општинску потребу: за Београд њих стотина, за окружне вароши њих педесет, а за варошице и села њих двадесет становника који имају право гласања на збору у општинама до 300 пореских глава; а ако у овим општинама има више од 300 пореских глава, онда поред оних двадесет треба да су подписати још по пет на сваку ма и не пуну стотину преко триста.“

То значи, да је од измена у 1875 години „остало“ и данас у важности само за тачке: 2, 3, 4, 5, 6 и 7 како су тамо биле представљене изузев у последњем одељку речи „или кад му написмено...“ Прва тачка те измене (1875) представљена је у напомени цела за то, што је доцније (1884) замењена; па је и у напомени за 1884 ипак остала цела каква је тада унесена за то, што је и по трећи пут (1898) замењена и остала данас у важности. Још боље схватићете значај овога, кад ово што рекосмо доведете у везу са овим:

Напомена 4. — Законом од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 169.) учињена је измена речима: „VI. У члану 13. тачка 1. да гласи овако: Бира општинског кмета и кметовске помоћнике у варошима и варошицама већим од 500 глава, а тако исто и одборнике и њихове заменике.

На место последњег одељка (који се почиње: „или кад му написмено и т. д.“) долази ово што иде:...“ (а то је већ представљено на свом месту и данас у важности).

Напомена 5. — Законом од 21. Јула 1898. године (Српске Новине број 160) учињена је измена речима: „У члану 13. тачки 1. мења се и гласи:...“ (како је већ представљена на свом месту и данас у важности).

Једном речи у тексту закона представљено је код дотичног члана: „крупним“ (цицеро) словима оно, што је данас закон; „ситним“ (петит) словима упутство, објашњење; „средњим“ (гармонд) оно што је било па пропало, све хронолошким редом од 1866 до 1898 године. Сравњујући текст дотичног члана данашњег закона са оним

напоменама пропалих закона, ви сте у положају да располажете потпуном збирком и првобитног закона и његових измена и допуна и „паизмена и допуна...“

У овој књази залуду ћете тражити одредбе о увођењу у живот овога закона за „ослобођене предела“. То би био посао други; не мање важан као и овај, ако ничега више оно да га имамо у „даном случају“ потпуно и систематски сређен, да би нам био од веће користи; али дотле дај нам Боже здравља!...

ЗАШТО САМ КОД ПОЈЕДИНИХ ЧЛАНОВА ДАНАШЊЕГ ЗАКОНА УНОСИО ИЗВЕСНЕ ЗАКОНЕ, УРЕДБЕ, РЕШЕЊА, ЦИРКУЛАРЕ?

На ово питање рећи ћу само то: жеља ми је да из оне богате збирке закона и уредаба данашњем нараштају дадем могућности за већу заузимљивост о нашој општини а кроз то да им укажем како су наши законодавни предци о извесним стварима имали мишљење и ценили их.

Тако:

1, Код члана 4. изложен је цео закон о премештају села из среза у срез. Можда би ту била свега замерка та, што тај закон непоставих код члана 6. И та би замерка била умесна.

2, Код члана 34. има један Указ и две Уредбе. — Е то је много — рећи ће ко! На против, мислим, да ће већина бити сагласна самном: да је баш потребно било ма како о томе дати израза. И ја то нисам могао друкчије представити већ их онако целе — целцате штампао из простог разлога, што сам књигу наменио и *сељаку* па кад буде читао у њој ове уредбе да му изазовем благодарно сећање на „стара добра времена“ и његове претке да би се по пут њих и сам у свом животу управљао . . .

3, Код члана 35. оно „рјешеније совјета“ о сарањивању сиромаха, да се види извор оној одредби по којој општина „води бригу о општинској сиротињи.“

4, Код члана 69. оно „рјешење“ о посмртној плати да би се угледали и данас на њ у сличним приликама.

И ако су многе одредбе у оним ранијим уредбама данас „застариле“ побуде за њих вазда ће бити трајне вредности; сувише, што оне изузев начина кажњавања до данас никојим законом нису укинуте.

СЛУЖБЕНО ИЗДАЊЕ

„Закон о устројству општина и општинских власти са свима његовим изменама и допунама... Београд штампано у државној штампарији Краљевине Србије 1898. Цена 0·80 дин.“

Штампајући ову прву књигу ја сам поред зборника имао на руци и ово службено издање.

Веће аљкавости у уређивању овог издања нисам до сад видео. И не само у овоме већ у опште у издањима ове врсте, која се стављају на руку свима и свакоме који потребе за њих имају, и којих је прештампавање тако често и скупо, да то прелази сваку меру обазривости. (Грађански закон доживео је до 1891. године шест издања. И вазда ту код § 20 говори се о додатку од 7 Јуна 1852 ма да је тај додатак остао беспредметан, пошто је укинут законима још од 15 Априла 1864 и 15 Марта 1866 године).

У овом прештампаном закону о општинама (1898) уредништво се није обзирало ни на онај обичај, да нам покаже и у којој се књизи зборника налазе оне измене и допуне; шта више оно нас је оставило и без онога „препоручујемо...“ итд. што је битни део закону, сигурно у предпоставци да му — верујемо!

Ја прелазим преко онога што је појединим речима из закона од 1866 давало нова обележја: обштина — општина; обштинар — општинар; предсједатељ — председник; засједаније — седница; замењеник — заменик; делање — радње; (?) облада — овлада; надлежателства — надлештва; закљученија — закључци; контролира — контролише; итд. итд. па да се задржим само на ове крупније:

1, у члану 1 другом одељку код речи: „...с разликама које су ниже на (*овом* у службеном издању у место) свом (у закону) месту означене“.

2, у члану 2 а, у првом одељку речи: „...ни једно се село цепати не сме“ *подвучене су*; а тога у закону нема.

3, У члану 16 на крају речи: „Ко има право бирати посланике и поверенике за народну скупштину одређује закон о скупштини“, не могу се друкче узети но да су оне биле саставни део пете тачке која је 11. Јуна 1884. године замењена. За то је један од највећи разлога и тај: што цео закон говори *о општини*; а овај члан 16. само о томе, но *нема права гласања на општинском збору*; и онда одредба у њему: о праву гласања за народну скупштину ако је 1866 могла и имати какве вредности 1875 била је излишна, те је законодавац од 1875 имајући на уму одредбе изборног закона од 1870 године и прешао преко ње изменом целе те тачке.

4, у члану 21 тачки 5. први одељак речи: „...и огласити, да се непуштају на збор који после долазе“, док је то у закону: „...и огласити, да се после долазећи на избор непуштају...“

5, У члану 22 први одељак исписан је овако:

У службеном издању:	*У закону*:
„Општински је суд прва непосредна месна власт, којој је дужност, с једне стране, да извршује законске прописе и наредбе власти, а с друге опет сам или у договору с општинским одбором, да по прописима овога закона, чува и потпомаже интересе општинске“.	Обштински је суд прва непосредна местна власт, којој је дужност с једне стране законе прописе и наредбе власти у извршење приводити, а с друге опет сам или у договору с обштинским одбором по прописима овога закона, обштинске интересе подпомагати и чувати.“

6, У истом члану у четвртом одељку за казну упућује на члан 86; а по закону је то члан 88 (јер 86 није ни било).

7, У члану 30 тачки под „2. свештеници и учитељи“ као текст закона од 1866, а међутим то није, јер је то

тако постало тек 1898 а 1866 гласио је овако: „2. државни чиновници налазећи се у служби као и пензионери и свештеници и учитељи.“

8, У члану 31 други одељак означен је: „Но ни у ком случају власт се не сме мешати у бирање и из ма ког узрока дан избора одгађати.“ Међутим та тачка из закона од 1875 године одпала је законом од 11 Јуна 1884 и она све и да није замењена стоји у очевидној противности са члановима 13 и 83.

9, У истом члану у 2 тачки речи: „државну надзорну власт“ по закону су „државну надлежну власт.“

10, У 33 члану други одељак испрметане су речи „...Краљ може на предлог министра унутрашњих дела, државној власти предати управу над месном полицијом“. А у закону су оне: „Краљ може на предлог министра унутрашњих дела управу местном полицијом предати државној власти.“ (У последњем одељку истог члана има и реч „законска“ у место „закона“.)

11, У члану 34 први одељак „Упражњавајући полициску власт, општински суд врши ове послове...“ и у 5 тачки истог члана речи „о средству“ у закону су: „општински суд упражњавајући полицајну власт, врши следеће послове...“ и „о средствима“. Ако се првим хтело боље „глагогласије“ другим једнина (о средству) једва да се може ставити на равну ногу са множином (о средствима).

12, У члану 35 у првој тачки речи „да се исто *пописе*...“ у закону су „...да се исто *опише*“. Између тих речи разлика је велика па ипак пописати узето је као и описати.

13, У истом члану у тачки 11. „...да је *неко* жив...“ у закону су „...да је *ко год* жив...“

14, У другом одељку члана 38 „буџет одобри *или* не одобри“ у закону су „буџет одобри *али* неодобри“ да би дао одредбу *за одобрење* буџета али уједно исто и *за неодобрење* прореза.

15, У члану 38 а, први одељак испрметане су речи „председник кад за нужно нађе“ јер у закону оне су „кад председник за нужно нађе.“

16, У члану 42 трећи одељак „од надзорне власти по члану *86*“ у закону „по члану *88*.“ То је случај и код члана 76.

17, У члану 43 други одељак „показујући *им* уједно узрок“ у закону „*му*“.

18, У члану 44 тачка прва „круг *радње*“, у закону „*делања*“, па тако и у члану 45. и 49.

19, У члану 65 испреметане су речи „учињени“ „одредити“ (тачка 1 први и други став). А реч *за* (у претпоследњем ставу исте тачке) у закону је *на*.

20, У члану 74 први одељак реч „*тај* одборник“ у закону је „*такви.*“

21, Између чланова 75 в, и 76 нема ни помена о заглављу које је у закону „V. Надзор државне власти над општинама.“

22, У члану 79 прва реч *Ако* у закону је *Кад*.

23, Чланови 86, 87, 88, 89 и 90 не стоје ни у каквој вези са редом у закону, шта више члана 91 и нема. Међутим по закону чланова 86 и 87 нема.

То су главне мане прештампаног закона о општинама као службено издање од 1898. године.

Невелим да се и поред најбоље воље и највећег труда није омакла и мени каква још погрешка сем оних које сам у одељку „исправци“ означио; али овако крупне погрешке и неисправљене, смело тврдим да их у мојој књизи нема.

И није само та махна у овом прештампаном „службеном“ издању, много је већа она друга, коју су приређивачи измена а по том и законодавац оставили и неопажене.

Да обележим главније.

1, У члану 46 прописују се права и дужности председника. Између осталог у тачки 5, он може општинске званичнике казнити... губитком плате до осам дана; а општински суд... до петнаест дана.“ А одмах за тим „кметове (чланове) општинског суда може председник казнити... губитком плате до петнаест дана“.

Има ли логике: да председник над писаром општинским не може изрећи већу казну од губитка плате на осам дана; а *кметове* има право да казни губитком плате и до петнаест дана?

2, У члану 66 има 11 тачака; а 1 тачка има 4 одељка под а, б, в, и г.

Законом од 1884 унесен је додатак за ову прву тачку какав је ту одмах код одељка под а, додат. Међу тим кад је тај додатак донесен према свему оном како је скучена делатност општине у осталим члановима, не може бити сумње да се он односио на сва четири одељка те прве тачке; али 16-то годишњи живот општински дао је обележје тој допуни само за онај одељак под а, те прве тачке, те је изашла она аномалија да општина може *купити* какво непокретно добро без да је у томе ко може спречити... Па ипак ја сам је оставио онде где је службено издање овог закона ставило.

3, Код члана 68 и 68 а, једна је збрка, те неумете у том да се нађете. И да није у члану 68 а, унесена одредба скоро иста из члана 68 закона од 1866 — према ономе како измене од 1898 гласе, ви сте у стању тврдити да тај члан од 1866 и данас има важности. Сасвим је друга ствар: да ли се по смислу и духу тих чланова тражило и одобрење општинско за одређивање плата председницима и кметовима (у Београду) или је то право одбора негирано!...

4, Док се брижљиви законотворац од 1898 старао да унесе у извесне чланове реч „кмет“ на место „помоћник кметовски“ дотле су обе остале и неопажене у члановима 70, 76, 79, 88 и др. па их задржао какве су ту и биле, ма да је „помоћнике кметовске“ у другима збрисао.

5, У члану 84 прописан је рок од четрнајест дана за жалбе и тужбе противу општинских власти; а у претходећима прописује краћи рок „три“ „осам“ дана (чланови 70 и 76 и др.) Шта је ту од важности? Природно је мислити, да је од важности одредба у члану 84, за дужи рок, без обзира на оне краће само зато, што је члан 84. позније наређење...

ПИСАЦ И ШТАМПАР.

Можда под сводом небесним нема благороднијег посла него ширити корисна знања путем *штампе.* И наравно посао тежак и мучан. Онај, који је први пут измислио штампања слова није ни замишљао да ће му успомену за тај изуметак славити сви и свак, који читати зна — цело човечанство! Но, о томе и није ми намера да говорим, већ о оном другом делу: шта и како треба урадити да имате штампану књигу да буде она корисна или некорисна. Јер многи са непознавања тога и долазе до уверења велећи: „лака и проста посла". Да је то обрнуто ево вам „доказа".

Писац треба да има читак рукопис — пре свега. О томе: да ли је познат о предмету на ком ради боље и више него многи други, и да ли му је правилно излагање речи, реченица, ставова и свега осталог за штампара је од најмање вредности.

Штампар треба да има на избор слова и осталог материјала.

А то није све!

Да узмемо за пример ову књигу.

Мени је требало: 1) да имам све Зборнике Закона и уредаба (има их од 1835—1896 године 52 подебље књиге). Из њих 2) да обележим све што је о општинама унесено у њих и 3) да то све препишем. То би био *први рад.*

Све што је преписано требало је за тим: 1) распоредити по извесном систему тако да „свак буде на своме месту" да би преглед и оцена била лакша и боља. (То су оне напомене ситним словима у тексту закона уметнуте као допуне, измене, па и цео какав закон који да-

нас важи); 2) довести у везу законе споредне да би о онима који су већ ту боље сазнање добили како и шта треба урадити па да рад неподлежи сумњи. (То су оне напомене ситнијим словима код појединих чланова закона). Тако све урађено био би *други мој рад*; и за тим настаје „заједнички“ рад: мој и штампара.

Штампар је требао: 1) да оно што сам му написано предао, слаже у слово, и 2) да то по «Законима“ штампарским — сложи; 3) да то што је сложено врати мени са оним (рукописом) по коме је слагање у слово чинио, да то прегледам (корегирам).

И сад настаје она права мука која је у толико већа, што у делу овом има и старог и новог правописа, и што се (често пута) деси да штампар хоће да буде и — уредник т. ј. учитељ уредников, па на свој начин мења не само слова и речи но и целе реченице, док поједине ставове избацује са свим.

То прегледање (корегирање) махом бива овако:

1, упоређивање „слога“ са рукописом, читањем рукописа; и

2, обележавање „разлика“ са извесним знацима.

Ти знакови већином су утврђени овако:

/, I, //, II, ///, III, /V IV, Λ, ⚷, ⚲, ⚳, ⊥, ⊤, ⊐, ⊏, +, ⧺, ⧻, ×,), δ, ⇕, а по негде још и — сврачијим ногама и...

Знаци: Λ, ⚳, V, δ, ⇕, имају стално обележје: Λ да изврнуто слово у слогу престави правим; ⚳ да реч одели; V да једно слово у једној речи уметне; δ да извесно слово (као сувишно) из речи избаци; а ⇕ да реч веже...

Прво такво упоређивање рукописа са штампаним слогом и поред све пажње штампара са исправкама (корегирањем) јесте једно шаренило свију оних знакова, да би га потпуно могли схватити требало би га фотолитографисати и тек тада имали би „јасан појам“ о првој коректури. И кад је сретно то свршено, онда ту „прву коректуру“ враћате штампару да учини исправке; а он вам после шиље другу, трећу, и — „ревизију.“ и ви поново читате оно што сте написали и исправљате погрешке док

их не сведете на „минимум“ или док вам се не досади (трократно — редовно) читање и исправљање, те дате наредбу написану речима: „Поправи па штампај...“

Уз ово и остале важне — особине, неизоставно је потребно да имате добре очи и ноге и још боља плућа, па да чешће одете к штампару; да се с њим „упознате“; да „измењате“ мисли; и један другом да се чак и на „невољи“ — нађете!...

Па ипак и поред свега овога и оваквог деловања ви ћете ретко наћи штампану књигу *и без* „штампарски исправци“.

Са тим „коректурама“ понекад долази писац до — —. У првој коректури наиђе на погрешку, о којој исправак обележи знаком а поред овога испише и кратко „упуство“ за — слагача! Слагач добив то и неразмишљајући ни о чему већ по знаку учини исправку а *дода* и цело оно „упутство“, које је коректор за његову употребу дао...

За то, сви ви, који мислите о лакоти и елбетлуку писца и штампара, и сви они, који „купујете“ за паре, и они који „добијају“ књиге без пара; нарочито они, који „критикују“ књигу, — имајте на уму ову „исповест“ моју која је бледа слика из свакидањег живота писаца и штампара, па пре него што почнете прочитавати је:

а, *потражите* у „прегледу садржине“ одељак „исправци“; и

б, *обележите* у књизи те „погрешке“.

ЗАВРШЕТАК

Кад сте срећно „пребродили:“ и да „напишете“ књигу, и да је.... штампате у „слово“ остаје вам још једна „маленкост“ *како* да „извадите“ бар онај трошак за „штампање“.

Ту, ви, на првом месту, рачунате на „вредност“ саме књиге (извесно је то; јер да она „нема“ те вредности зар би се и подухватили трудом и трошком за њен постанак?) И кад сте у том „сигурни“ — онда тражите „књижара“ да он на себе прими старање о продаји за једну такође „маленкост“ 25—30% награде своје.

Према „вредности“ (или „важности“ — како хоћете) саме књиге и њеној „тражњи“ продаја код „књижара“ иде спорије или брже; свакако књижар нерадо прима у свој „магацин“ сву количину књига. И то има свога „дубоког смисла“ јер би на тај начин рецимо *Књижар — Стајић*, морао држати (и плаћати) 10 и словом „десет“ магацина... па да то „држање“ инвентарише сваке „грађанске“ године, и опет да продајом не успе ни толико да из књига наплати „магазарину....“

Но има и других „начина“ има најпре „позива“ на претплату; има „разашиљање“ књига „пријатељима“ и т. д. али су сви махом „несигурна посла:“ за „претплату“ што је она до сад у мнозини случајева „пропала“ јер „писац“ није добио „довољан број претплатника“ а оно што је већ добио по неким „извесним законима“ обично се није враћало, исто онако као што су „скупљачи претплате“ и „пријатељи“ вазда налазили „оправдања“ да новац нешиљу пре него књиге „приме,“ а редовно ни после тога (у врло мало случајева „писац“ је бивао задовољан кад је у име то примио четвртину...)

На крају крајева остао је у „важности“ првобитни књижар: „трак чаша трак пара!...“

У данашње дане (управо од 1880-тих година) ушао је у обичај још један канда „најсигурнији“ начин за „ширење књига у народу,“ назван: „званичан“ „полузваничан“.

Тај начин од особитог је значаја по „савремене“ писце и издаваче јер „приватну“ инцијативу замењује „службена,“ другим речима „интересованост“ појединаца преноси се на „морална“ тела: округе, срезове, општине, школе, цркве, манастире — „надлежателства“...

Често пута ту се негледа ни на избор ни.. нека се пише, штампа и — продаје; та ваљда ће и од тога зар неке хасне бити...

Тај је „начин“ за данас најсигурнији. И само на тај начин може се објаснити штампање (и за 3 године ново прештампавање) и богато награђивање оне дебеле књиге у „тврдом повезу“ „Финанције... од Мите Петровића“ по цени само 10 динара за један егземплар!...

На тај начин може се објаснити и рад оних наших просветитеља, кад и поред „обавезних“ предмета за школску употребу о том истом предмету пишу „необавезне“ али „преко потребне“ за младеж да је већ тај „начин просвећавања“ постао за родитеље бљутав и одвратан!...

Знајући ове „начине“ за „рентабилитет“ писаца: и онај књижарски; и онај скупљачки; и онај пријатељски; и онај за готово; и онај „званичан“ и „полузваничан“ прихватио сам се и сам овога последњег као „најсигурнијег“.

У тој цељи пре него дадох у штампу ову књигу обратио сам се Господину *Министру Унутрашњих Дела* молбом: да ми њену проходњу осигура. Охрабрен добром речи његова *Начелника*, ја сам одустао од те молбе све дотле док штампану књигу не предам на руке госп. Министра; па ако налази да ће одговорити очекивањима онда да сходне наредбе и да; иначе, „ништа није ни било“... И ја остадох веран тој речи:

Књига (прва) сад је на рукама свију и свакога. Судите је „по правди бога истинога..“

У очи дана рођења Његовог Величанства Александра првог Краља Српског 1901 године у Београду у хотелу «Национал-у».

Аца Миловановић.

Исправци.

1, на 2 страни у првом реду *оздо* између речи „километара заузима" додај: *у пречнику.*

2, на 7 страни у 18 реду *оздо* код речи „утају или овом подобна" оно *или бриши* па *пиши: и.*

3, на 10 страни у другом реду *озго* између речи „дојакошње одвоји" *додај: општине.*

4, на 12 страни у 12 и 13 реду *озго* између речи „потпун данак" *додај: грађански.*

5, на страни 13 други и трећи ред *оздо бриши:* „Ко има право бирати посланике и поверенике за народну скупштину одређује закон о скупштини (1866)" — јер је законом од 1884 замењена тачка 5, у којој је била та одредба.

6, на страни 15 у 17 реду *озго* између речи: „гласања, председник" *додај: (1866);* а између речи: „збора одређује" *додај: (1898);* и на крају реч: (1898) *замени са: (1866).*

7, на страни 16 на крају члана 20 данашњег закона *реч: (1898) замени са: (1884).*

8, на истој страни у 9 реду *оздо* иза речи: „са изменом и додатком" *додај:* по закону од 11. Јуна 1884. године (Зборник 40. страна 171).

9, на страни 23 у 20 реду *озго* реч „вратиће" *замани са: враћају.*

10, на страни 27 „напомена 2." — код члана 23. а, треба да гласи овако:

Напомена 2. — Законом од 24. Априла 1885. године (Зборник 41. страна 232) учињена је допуна речима: „Члану 23. а, у првом и четвртом одељку после речи „вароши Београда" додају се „и Нишу".

11, на страни 34 у 4 реду члана 31 речи: „спискове бирача" *замени са: спискове бирања.*

12, на страни 38 у напомени код тачке 7 *додај:* Види закон о мерини од 31. Јануара 1896. године (Зборник 51, страна 70).

13, на страни 47 у 11 реду *озго* речи: „у члану 27" *замени са: у члану 37.*

14, на страни 49 у првом реду *озго* измађу речи „се издатци" *додај реч: известни.*

15, на страни 50 трећем реду члана 39 речи: „у којима ће се" *замени са: у које ће се.*

16, на истој 50 страни у четвртом реду *оздо* реч „кривице" *замени са: кривце.*

17, на страни 51 у 14 реду *озго* речи: „или на бој од 5 до 10 удараца" *избриши.* То у осталом каже и напомена која је дата туна у речима: „Види полициску уредбу . . . ." у којој је представљен закон о укидању телесне казне.

18, на страни 52 у последњем реду речи: „упућује и шиље" *замени са: упућује или шиље.*

19, на страни 65 у 9 реду *озго* речи: „најдаље после осам дана саопштеног" *заменити са: најдаље за осам дана после саопштеног.*

20, на страни 69 у 14 реду *оздо* речи „о давању општински имања" *замени са: О давању општински земаља . . .*

21, на страни 75 у другом реду код члана 73 између речи „и један" *додај: бар* да гласи: „и бар један . . ."

22, на страни 73 у 4 и 5 реду *озго избаци речи:* „или би своју радњу извршили . . ."

23, на страни 90 *између* одсјака обележених 14. Јула 1878. и 11. Јуна 1884. године треба додати ово:

Препоручујемо нашем министру унутрашњих дела, да овај закон обнародује и о извршењу се његову стара; властима заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају.

28. Декембра 1879. год.
у Нишу.

М. М. ОБРЕНОВИЋ С. Р.

(М. П.)

Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата
Министар правде,
С. Вељковић С. Р.

Министар унутрашњих дела,
Јаков Туцаковић С. Р.

Веома жалим што у текст закона и др. до 1866 године не унесох онаква иста слова каквима су првобитно штампани. Али сам се трудио да и овим новима дам што боље обележје, задржавајући свуда онакву реч каква је у закону. Можда ту има (и има) погрешака нарочито онде где нисам знао поставити разлику између слова: й, ый, ій, те сам у првом случају писао просто *и*, а у другом и трећем или само *и* или и *ји* и *ј*.

Да би се потпуно и тиме користити могли ја ћу исписати овде неке речи па судите сами о ономе што је на дотичном месту о њима овде представљено. Тако:

избираню = избирању

ныиовой = њиовој
усмотренїю = усмотренију
согласієм = согласијем
найпоштенїй = најпоштени
главныій = главни
свакій = сваки
помоћницы = помоћници
ій = ји
жалбій = жалби
тужбій = тужби
властій = власти
онай = онаи
приватны = приватни
таквый = такви
решіо = решио
другій = други,
јавны = јавни
коіой = којои
брой = брои
општинскый = општински
непокретны = непокретни
истій = исти
исты = исти
примирителный = примирителни

Старо: я, ю, ѣ, є, ъ представљено је овде са ја, ју, је, ње, ље; а ъ избачено.